

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
İSLÂM HUKUKU BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSLÂM HUKUKUNDA
CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ**

**ABDULAHAT UCATLI
2501060884**

**TEZ DANIŞMANI:
PROF. DR. ABDÜLAZİZ BAYINDIR**

İSTANBUL – 2009

ÖZ

İslâm Hukukunda Cenine Müdahalenin Hükümü, Abdulahat Ucatlı.

Bu araştırma, İslam hukukunda cenine müdahalenin hükümünü içermektedir.

Üç bölüm halinde sunduğumuz bu çalışmanın birinci bölümünde Kur'an, hadis ve modern tıp ilmi açısından ceninin anne rahminde geçireceği safhalar üzerinde durulmaktadır. Yine bu bölümde cenine ruh üflenme zamanı, can ile ruhun farkı ve fıkıh âlimlerine göre cenin kavramı için yer verilmektedir.

İkinci bölümde modern tıp bilimi açısından ceninin anne rahminde geçirmiş olduğu safhalar, kürtajın tanımı ve onun tehlikelerine dair kısaca bilgi verilmektedir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde hamileliğin ilk safhasından itibaren doğuma kadar olan hamileliğin tüm evresinde, çeşitli nedenlerle anne rahmindeki cenine yapılan (müdahale) kürtaj'ın hükmü incelenmektedir.

Konu bilimsel bir konu olduğu için Kur'ân ve modern tıp ışığında yapılmış özel çalışmalardan yararlanmakla birlikte, tefsir, hadis ve fıkıh kitaplarından yararlanılmaktadır.

ABSTRACT

What's the judgement of the interfering (to) the fetus in the Islamic Law, Abdulahat Uath.

In several verses of the Qur'an,

ÖNSÖZ

Ana rahmindeki cenine müdahale, genellikle kürtaj yoluyla yapılmaktadır. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, nüfus ve aile planlama programı kapsamında dünyanın pek çok yerinde kürtaj vardır. Hayatın birçok alanındaki gelişmelerle birlikte bu mesele İslam âleminde çağdaş sorun olarak yaygınlaşmakta ve çeşitli nedenlerden dolayı kürtaj yaptırma oranı hızla artmaktadır. Bu sorun İslam’da kürtajın hükmünün açıklığa kavuşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın diğer bir önemi de özellikle tıp ilminin gelişmesi ile birlikte, anne rahminde sakat olduğu tespit edilen ceninin alınması konusunun gündeme oturmuş olmasıdır.

“İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmü” başlığı ile üç bölüm halinde sunduğumuz bu araştırmanın birinci bölümünde Kur’ân ve Sünnet’e göre anne rahminde insanın oluşum süreçlerini anlatan ayet ve hadisler ışığında “ceninin geçirmiş olduğu safhalar” ve fıkhîta cenin kavramı incelenmiştir. İkinci bölümde ise kürtajın tanımı, istemli kürtajın nedenleri ve kürtajın tehlikeleri üzerinde kısaca durulmuştur. Çalışmamızın üçüncü bölümünde ruh üflenmeden önce ve sonraki kürtaj, özürlü olduğu tespit edilen ceninin alınması, zina ve tecavüz gibi evlilik dışı oluşan hamileliğin sonlandırılması gibi önemli konuların İslam hukukundaki hükmü incelenmiştir.

Çalışmamın başından sonuna kadar tüm aşamalarda yardımlarını esirgemeyen ve değerli yönlendirmelerde bulunan danışman hocam muhterem Prof. Dr. Abdülaziz Bayındır’a teşekkürü bir borç bilirim. Yine arkadaşım Araş. Gör. M. Selman Çalışkan’a, ayrıca tezin başından sonuna kadar, son derece hoşgörü içerisinde benden tüm desteklerini esirgemeyen eşim Fatma Ucatlı başta olmak üzere tüm akrabalarım ve çalışmamda katkısı bulunan bütün hocalarım ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Abdulahat UCATLI

20. 06. 2009

Sefaköy.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR	X

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN KONUSU ÖNEMİ PLANI

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	2
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
3. ARAŞTIRMANIN PLANI	3

1. BÖLÜM

KUR'ÂN SÜNNET VE FIKIH'TA CENİN

1.1. KUR'ÂN'DA VE SÜNNET'TE CENİN.....	8
1.1.1. CENİN	8
1.1.1.1. <i>Nutfе Safhası</i>	9
1.1.1.2. <i>Alaka Safhası</i>	12
1.1.1.3. <i>Mudğa Safhası</i>	14
1.1.1.4. <i>Belli-Belirsiz Şekil</i>	15
1.1.1.5. <i>Kemiklerin Yaratılması</i>	18
1.1.1.6. <i>Kemiklere Et Giydirilmesi</i>	19
1.1.1.7. <i>Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı</i>	20
1.2. FIKIHTA CENİN	29

1.2.1. HANEFİLERE GÖRE CENİN	30
1.2.2. MALİKİLERE GÖRE CENİN	30
1.2.3. ŞAFİİLERE GÖRE CENİN	31
1.2.4. HANBELİLERE GÖRE CENİN	31
1.2.5. ZAHİRİLERE GÖRE CENİN	32

2. BÖLÜM

TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE MÜDAHALE (KÜRTAJ)

2.1. TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN.....	34
2.1.1. BİRİNCİ VE ÜÇÜNCÜ HAFTA.....	34
2.1.2. DÖRDÜNCÜ HAFTA (22-28. GÜNLER)	35
2.1.3. BEŞİNCİ VE ALTINCI HAFTA (29-42. GÜNLER)	35
2.1.4. YEDİNCİ HAFTA (43-49. GÜNLER)	35
2.1.5. SEKİZİNCİ HAFTA (50-56. GÜNLER).....	35
2.1.6. DOKUZUNCU VE ONUNCU HAFTA (57-70. GÜNLER)	36
2.1.7. ON BİR VE ON DÖRDÜNCÜ HAFTALAR (71-98. GÜNLER)	36
2.1.8. ON BEŞİNCİ VE ON SEKİZİNCİ HAFTALAR (99-126 GÜNLER)	37
2.1.9. ON DOKUZUNCU VE YİRMİ İKİNCİ HAFTALAR (127-154. GÜNLER).....	37
2.1.10. YİRMİ ÜÇÜNCÜ VE YİRMİ ALTINCI HAFTALAR (155-182. GÜNLER)	37
2.1.11. YİRMİ YEDİNCİ VE OTUZUNCU HAFTALAR (183-210. GÜNLER)	37
2.1.12. OTUZ BİRİNCİ VE OTUZ SEKİZİNCİ HAFTALAR (211-266. GÜNLER).....	38
2.1.13. OTUZ DOKUZUNCU VE KIRKINCI HAFTALAR (267-280. GÜNLER).....	38
2.2. CENİNE MÜDAHALE (KÜRTAJ)	39
2.2.1. TEDAVİ AMACI İLE KÜRTAJ	40
2.2.2. İSTEMLİ KÜRTAJ	41
2.2.3. KÜRTAJ'IN TEHLİKELERİ.....	42
2.2.3.1. Anestezi ve Kullanılan İlaçlara Bağlı Riskler:	42
2.2.3.2. Rahmin Delinmesi:	43
2.2.3.3. Gebeliğin Devamı.....	43
2.2.3.4. Gebelik Dokusu Artığı (İçeride Parça Kalması)	43
2.2.3.5. Enfeksiyon	44
2.2.3.6. Rahim İçinde Kan Birikmesi	44
2.2.3.7. İşlemin Yapılmaması.....	44
2.2.3.8. Yapışıklık.....	44

2.2.3.9. Kanama.....	45
2.2.3.10. Adet Gecikmesi	45

3. BÖLÜM

İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ

3.1. RUH ÜFLENMEDEN ÖNCEKİ MÜDAHALE	51
3.1.1. RUH ÜFLENMEDEN ÖNCE CENİNİN İSKATI (KÜRTAJ) HAKKINDA FIKİH ÂLİMLERİNİN GÖRÜŞLERİ	51
3.1.1.1. Hanefiler	51
3.1.1.2. Şâfîiler	52
3.1.1.3. Mâlikîler	53
3.1.1.4. Hanbelîler	54
3.1.1.5. Zâhirîler	55
3.1.2. KONUSU İLE İLGİLİ ÇAĞDAŞ ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİ	55
3.1.2.1. Gebeliğin İlk Günlerinde (Nutfeye Halinde İken) Düşürülebileceği Görüşü	55
3.1.2.2. Döllenme Gerçekleştikten Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü	57
3.2. RUH ÜFLENDİKTEN SONRA KÜRTAJ	59
3.3. ÖZÜRLÜ (ENGELLİ) OLDUĞU TESPİT EDİLEN CENİNİN ALINMASI	61
3.3.1. ÖZÜRLÜLÜĞÜN ÇEŞİTLERİ	62
3.3.1.1. Birinci Grup Özürlüler	62
3.3.1.2. İkinci Grup Özürlüler	62
3.3.1.3. Üçüncü Grup Özürlüler	63
3.4. CENİNİN SAKATLANMASINI ETKİLEYEN SEBEPLER.....	63
3.4.1. HARİCİ ETKENLER	63
3.4.2. DÂHİLİ ETKENLER	63
3.5. ÖZÜRLÜ CENİNİN KÜRTAJ EDİLMESİNİN HÜKMÜ	64
3.5.1. KONUSU İLE İLGİLİ ÇAĞDAŞ ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİ	64
3.5.1.1. Mutlak Cevaz Vermeyenler	64
3.5.1.2. Ruh Üflendikten Sonra Cevaz Vermeyenler	65
3.5.1.3. Ruh Üflenmeden Önce Cevaz Verenler	68
3.6. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİLER SONUCU OLUŞAN HAMİLELİĞİN SONLANDIRILMASI	70

3.6.1. ZİNA.....	70
3.6.1.1. Zinadan Oluşan Ceninin Ruh Üflenmeden Önceki (Nutfe ve Alaka) Safhalarda Düşürülebileceği.....	70
3.6.1.2. Zinadan Oluşan Ceninin Hamileliğin Hiçbir Döneminde Düşürülemeyeceği.....	71
3.7. TECAVÜZ.....	73
SONUÇ.....	76
BİBİLYOGRAFYA.....	78

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser.
a.m.	: Aynı makale.
a.s.	: Aleyhisselâm.
a.y.	: Aynı yer.
b.	: Bin (ođlu).
bkz.	: Bakınız.
Çev.	: Çeviren.
D.İ.A.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.
h.	: Hicrî.
Hz.	: Hazreti.
md.	: Madde.
nşr.	: Neşreden.
ö.	: Ölüm tarihi.
s.	: Sayfa.
s.a.v.	: Sallâllahu aleyhi ve sellem.
thk.	: Tahkik eden.
t.y.	: Basım tarihi yok.
v.d.	: Ve diğer yazarlar.
vb.	: Ve benzeri.
y.y.	: Basım yeri yok.

GİRİŞ
ARAŞTIRMANIN KONUSU ÖNEMİ PLANI

ARAŞTIRMANIN KONUSU ÖNEMİ PLANI

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

İslam'ın mesajı tüm insanlara yöneliktir. O, hayatın bütün alanlarında ve insanların faaliyet sahalarının tamamında tüm mahlûkat için hidayettir. İslam'ın hüküm koymadığı hiçbir hayat alanı yoktur. Nitekim Allah Teala:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

“Ayrıca bu Kitab'ı da sana, her şey için bir açıklama, bir hidayet ve rahmet kaynağı ve müslümanlar için bir müjde olarak indirdik.”¹ Buyurarak bu durumu beyan etmektedir.

Dolayısıyla İslamî hükümler, insanın bütün hayat aşamalarını, hatta doğmadan ve hayata adım atmadan öncesini de kapsamaktadır. Bundan dolayı İslam'da anne rahmindeki çocuğu (cenin) korumaya, himaye etmeye ve haklarını gözetmeye yönelik pek çok hüküm bulunmaktadır.

Bu araştırmada ceninle ilgili tüm konular hakkında bilgi vermek amaçlanmamıştır. Konu sadece İslam hukuku çerçevesinde ele alınmış, İslam hukukunun konuya nasıl baktığı incelenmiştir. Dolayısıyla “İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmü” başlıklı araştırmanın gayesi İslam hukukunda ana karnındaki cenini düşürmenin hükmünü beyan etmektir.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yaşadığımız yüzyılda aile planlamasına rağbet etme başta olmak üzere, fuhşu örtbas etme, annenin AIDS ve kalp hastalıkları gibi tehlikeli hastalıklara

---

¹ en-Nahl 16/89

yakalanması, hamilelik yüzünden memedeki çocuğun zarar görmesi, kadının tecavüz sonucu hamile kalması gibi çeşitli mazeretler sebebiyle anne karnındaki çocuğun düşürülme (kürtaj) oranını gün geçtikçe artmaktadır. Son yıllarda, gerek bütün dünyada, gerek İslam aleminde bedensel ve zihinsel-ruhsal bakımdan sağlıklı bir toplum oluşturulması adına, alınması gereken tedbirler kapsamında yahut annenin bir hastalığa yakalanması gibi sebeplerle, daha ana rahmindeyken özürlü olduğu tespit edilen ayrıca tedavi edilme imkân ve umudu da kalmayan çocukların (ceninlerin) kürtaj yoluyla alınıp alınamayacağı gündeme gelmiştir. Bu sebeple bütün dünyada bir ahlak sorunu olarak da algılanan bu konu İslam dünyasında hükmü açıklanması gereken çağdaş mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ve bu gibi birçok neden konunun önemine delalet etmektedir.

Konuya önem kazandıran bir başka mesele ise anne rahmindeki ceninin düşürülmesinin caiz olup-olmadığı, caiz ise hangi aşamada veya hangi zamanda caiz olduğu hususunda ihtilafların bulunmasıyla birlikte, ceninin ne zaman insan olarak kabul edilmesi, zaman canlanacağı veya insan şeklini alacağı, ne zaman ruh üfleneceği ile ilgili hararetli tartışmaların bulunmasıdır.

3. ARAŞTIRMANIN PLANI

Araştırmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm “Kuran Ve Sünnette Cenin” ana başlığını taşımaktadır. Bu ana başlık da kendi içerisinde “Cenin”, “Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı”, “İslam âlimlerinin Görüşleri” ve “Fıkıhta Cenin” alt başlıklarına ayrılmaktadır.

“Cenin” başlığı altında ceninin sözlük ve fıkıh açısından tanımı, Ceninin Anne Karnında Geçireceği Safhalardan Nutfe, Alaka, Mudğa, Belli Belirsiz Şekli, Kemiklerin Yaratılması ve Kemiklere Et Giydirilmesi safhaları Kuran, Sünnet ve günümüz tıp bilimi ışığında açıklanacaktır.

“Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can İle Ruhun Farkı”, “İslam âlimlerinin Görüşleri” başlığı altında, cenine ruh üflenene kadar her ceninin herhangi bir canlılığının rahmindeki cenin gibi olduğu, insan olmadığı. Ceninde bulunan hayatiyetin tıpkı bitkilerdeki hayatiyet gibi olduğu, insana insanlık vasfını kazandıran şeyin onun

canlılığından ziyade ona verilen ruh olduğu ve cenine ruhun ne zaman üfleneceği hakkındaki farklı görüşler ve değerlendirmelerle ilgili açıklamalara da değinilecektir.

“Fıkıhta Cenin” başlığı altında Hanefîler, Malikîler, Şafiîler, Hanbelîler ve zahirîler olmak üzere beş mezhebin ceninin terim anlamı konusunda farklı yaklaşımlara sahip olduğuna kısaca değinilecektir.

Araştırmamızın ikinci bölümü “Tıp Bilimi Açısından Ana Rahminde Cenin ve Cenine Müdahale (Kürtaj)” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde çağdaş tıp bilimine göre ceninin anne rahmindeki gelişimi ve geçireceği safhalar, kürtajın çeşitleri, istemli kürtajın nedenleri ve kürtajın tehlikeleriyle ilgili açıklamalara değinilecektir.

Üçüncü bölüm “cenine müdahalenin hükmü” ana başlığını taşımaktadır. Bu bölüm “ruh üflenmeden önceki müdahale”, “konu ile ilgili çağdaş âlimlerin görüşleri”, “ruh üflendikten sonra kürtaj”, “özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınması”, “özürlülüğün çeşitleri”, “ceninin sakatlanmasını etkileyen sebepler”, “özürlü ceninin kürtaj edilmesinin hükmü”, “evlilik dışı ilişkiler sonucu oluşan hamileliğin sonlandırılması” ve “tecavüz” başlıklarını içerir.

“Ruh üflenmeden önceki müdahale” başlığı altında ruh üflenmeden önce ceninin düşürülmesi (kürtaj) hakkında klasik âlimlerinin ve çağdaş âlimlerin görüşlerine yer verilip değerlendirilmesi yapılacaktır.

“Ruh üflendikten sonra kürtaj” başlığı altında konuyla ilgili görüşler zikredilmekle birlikte değerlendirilmesi yapılacaktır.

“Özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınması” başlığı altında özürlülüğün çeşitleri, ceninin sakatlanmasını etkileyen sebepler, özürlü ceninin kürtaj edilmesinin hükmü, konu ile ilgili çağdaş âlimlerin görüşlerine ve değerlendirmelere yer verilecektir.

“Evlilik dışı ilişkiler sonucu oluşan hamileliğin sonlandırılması” başlığı altında zina ve tecavüz gibi evlilik dışı ilişkiler sonucu oluşan gebeliklerin sonlandırılmasının hükmü islam hukuku açısından değerlendirilecektir.

Kaynaklar

Araştırmamızda istifade ettiğimiz eserler bibliyografyada ayrıntılı bir şekilde verilecektir. Ancak burada, tezin bölümleri ele alınırken, kullandığımız öncelikli kaynaklar zikredilecektir.

Araştırma konumuzun kaynakları temelde Kur’ân, Hadis ve Fıkıh eserleri olduğu için önce kuran, sonra ilgili hadisler ve fıkıh eserlerine müracaat ederek değerlendirme yapmaya çalıştık. Dört mezhebin görüşlerini naklederken mümkün olduğu kadar, mezheplerin temel kitaplarından alıntı yapmaya çalıştık.

Araştırmamızın “kur’ân ve sünnet’te cenin” bölümünde insanın yaratılış safhaları ele alınırken istifade ettiğimiz başlıca tefsirlerden, Taberî’nin (ö. 310/923) *Câmiü’l-Beyân*’ı, Fahreddin er-Razi’nin (ö. 606/1209) *et-Tefsirü’l-Kebir*’i, Muhammed et-Tunusi İbn Aşur (1394/1973) *Tefsirü’t-tahrir ve’t-tenvir*’ini, Çağdaş eserlerden Muhammed Ali el-Bâr’ın *Kur’ân-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı*, Abdülmecid Zindânî’nin *İlmü’l-Ecinne fi Dav’il-Kur’ân ve’s-Sünne*, Alparslan Özyazıcı’nın *Hücreden insana*, Muhammed Erfiş Ba Hamd’in *Merahilü’l-haml ve’t-tasarrufati’t-tıbbiyye fi’l-cenin beyne’s-şeriatil-İslamiyye ve’t-tıbbil-muasır*’ı gibi bazı eserleri zikredebiliriz.

Araştırmamızın “tıp bilimi açısından ana rahminde cenin ve cenine müdahale (Kürtaj)” bölümünü ele alırken en çok istifade ettiğimiz eserler ise el-Bâr’ın, *Halkü’l-İnsani Beyne’t-Tıb ve’l-Kur’ân*; Anthony Smith’in, *İnsan Yapısı ve Yaşamı*; Annette Nolden’in, *Hamilelik Takvimi*; Muhtar Çokar’ın, *Kürtaj*; Hatice Serap’ın, *İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri Ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi*; Seyfeddin Sibai’nin, *el-İchâd Beyne’l-Fıkh ve’t-Tıb ve’l-Kânun* gibi eserleri zikredebiliriz.

Araştırmamızın son bölümü olan “Cenine Müdahalenin Hükümü” bölümünde faydalandığımız konuyla ilgili önemli çağdaş araştırmalar arasında, İbn İbrahim Gânim’in, *Ahkâmu’l-Cenîn*; İbrahim b. Muhammed’in, *Ahkâmu’l-İchâd*; el-Bâr’ın, *el-Ceninü’l-Müşevveh ve’l-Emrazu’l Verasiyye* ve Ramazan el-Bûtî’nin, *Tahdîdu’n-Nesl* adlı eserleri zikredebiliriz.

Konu ile ilgili araştırmalara gelince, yukarıda zikrettiğimiz gibi Arap dünyasında cenin ve kürtaj ile ilgili fikhî anlamda çalışmalar bulunmaktadır.

Türkiye’de İslâmî araştırmalar arasında cenine müdahale veya kürtajın hükmüne dair ilmihal kitaplarında verilmiş fetvalar hariç, doğrudan ilgili veya detaylı olarak çalışılmış akademik bir çalışmaya rastlayamadık. Ancak araştırma konumuza yakın birkaç çalışma yapılmıştır. Bunlar, 2002 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Prof. Dr. Mustafa Uzunpostalcı danışmanlığında “İslam Hukuku Açısından Aile Planlaması Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma” adı altında Mehmet Erşahin tarafından yapılan bir yüksek lisans tezi, 2008 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Doç. Dr. Mustafa Karataş’ın danışmanlığında “Metin Ve Sened Tenkîdi Açısından Meleğin Cenîne Ruh Üflemesi ve Kaderini Yazması Hadîsinin Değerlendirilmesi” adı altında Hüseyin Çetin, tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir.

1. BÖLÜM
KUR'ÂN SÜNNET VE FIKİH'TA CENİN

1. KUR'ÂN SÜNNET VE FIKİH'TA CENİN

1.1. Kur'ân'da ve Sünnet'te Cenin

1.1.1. Cenin

“جنين”, (cenin) bir şeyi örtmek, anlamında olup “حن” (cenne) fiilinden türemiştir. Çoğulu “اجنن” (ecnun) ve “اجنة” (ecinne) şeklinde gelir. Cenin anne karnında gizli olduğu için bu adı almıştır. Nitekim cin, mecnun, cenân, micen, cünne, cennet gibi kelimeler hep bu kökten gelmekte olup örtmek anlamında birleşmektedirler.²

İslam hukuku terimi olarak cenin anne karnındaki çocuk anlamındadır.³

Cenin kelimesi Kur'ân'da bir yerde çoğul olarak anne karnındaki çocuk anlamında kullanılmıştır. “*O, sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz annelerinizin karınlarında bulunduğunuz sırada (bile), sizi en iyi bilendir.*”⁴

Biz ceninden söz ederken Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda, insanın yaratılış safhalarını anlatan ayetleri görüyoruz. Çünkü Kur'ân-ı Kerim her şeyi içine alan mükemmel bir kitaptır ve Allah her şeyi bilendir. Allah'ın ilmi ve izni dışında hiç bir şey olmayacaktır: “*O'nun bilgisi dışında hiçbir meyve (çekirdeği) kabuğunu yarıp çıkamaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğuramaz. Allah onlara: Ortaklarım nerede! Diye seslendiği gün: Buna dair bizden hiçbir şahit olmadığını sana arz ederiz,*

² Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî İbn Manzur (ö. 722/1311), **Lisânu'l-Arab**, Beyrut, Dâru Sadır, t.y., XIII, 92; Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed Firuzabadi (ö. 817/1415), **el-Kamusu'l-Muhit**, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1993, s. 1532.

³ İbrahim Kafi Dönmez, **İslamda İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV), 1997, I, 336.

⁴ Necm 53/32.

derler.”⁵ Bu ayetten anlaşılan şu ki Allah Teâlâ'nın bilgisi ve izni dışında hiçbir şeyin meydana gelmeyeceğidir. Gebe kalma olayı da Allah'ın bilgisi ve izni dışında meydana gelmeyen mükemmel bir olaydır.

Kur'ân-ı Kerim'de insanın yaratılışı ile ilgili ayetleri, genel olarak yaratıldığı yer (anne rahmi), yaratılışına sebep olan anne ve baba hücreleri (yumurta ve sperm) ve döllenmeden sonra anne rahminde geçirdiği aşamalar olmak üzere üç safhada incelemek mümkündür.

İnsanın birkaç safhada yaratıldığına şu ayet işaret etmektedir:

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا . وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

"Size ne oluyor ki, Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz? Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır".⁶

1.1.1.1. Nutfe Safhası

Nutfe kelimesi Arap dilinde “نطف، ن ط ف” (ne-ta-fe) fiilinden türemiş olup, sözlükte “النُّطْفَةُ” az veya çok olsun safi su, berrak su, kapta kalan azca su, meni, sperm veya erkeğin suyu, döl suyu ve deniz anlamında kullanılmıştır. Kelimenin çoğulu “نُطْفٌ” (nitafun) ve “نُطْفٌ” (nutafun) şeklinde gelir.⁷

“نُطْفٌ” nin masdarı olup ayıp, kusur, şer, fasit bir şey, bozukluk, necaset, pis, murdar, bir kusurla itham olunmak, töhmetle itham olunmak, başının yarığı beyin'e doğru gitmiş adam, anlamlarında gelir.⁸

⁵ Fussilet 41/47.

⁶ Nuh 71/13-14.

⁷ Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Zebidi (ö. 1205/1790), **Tacü'l-Arus min Cevâhiri'l-Kamus**. thk. İbrâhim Terzi. Beyrut, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1975, XXIV, 419-420; Ebû Abdurrahman Halil b. Ahmed B.Amr Ferahidi Halil b. Ahmed (ö. 175/791), **Kitâbi'l-Ayn**, thk. Mehdi Mahzumi, İbrâhim Samerrai, Beyrut, Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1988. VII, 436.

⁸ Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ İbn Faris (ö. 395/1004), **Mu'cemu Mekayisi'l-Luga**, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Beyrut, Dârü'l-Cil, t.y, V, 440; Halîl b. Ahmed, A.Y., s. 1807.

(النَّطْفَةِ) safi inci, berrak inci veya küçük inci, küpe, anlamına da gelir. Çoğulu ise “نَطْفٌ” (natafun) şeklinde gelir.⁹

Nutfe kelimesi Kur’ân da on iki yerde geçmektedir. Aşağıda konu ile ilgili birkaç ayet üzerinde duracağız.

*“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan, sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim.”*¹⁰

*“Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik”.*¹¹

*“Şurası muhakkak ki erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı. (Rahime) atıldığı zaman nutfeden. Şüphesiz tekrar diriltmek de O'na aittir.”*¹²

İnsanın tek bir tarafın hücrelerinden değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının ayda bir üretilip salgıladığı yumurta hücresinden yaratıldığı şu ayetten anlaşılmaktadır. *“Gerçek şu ki, biz insanı karışık bir nutfeden (erkek ve kadının dölünden) yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini iştir ve görür kıldık.”*¹³

Yumurta hücresi yumurtalıklarda bulunan ve olgunlaşmış haliyle 150 mikron (0.15 milimetre) çapında olan bir hücredir. Adet döngüsünün ilk gününden itibaren olgunlaşmaya başlar. Bu olgunlaşma sürecinde folikül adı verilen içi sıvı dolu bir kesecik içindedir. Folikül büyüyerek 18-20 milimetre çapına ulaştığında çatlar ve içerisindeki yumurta hücresi serbest kalır. Serbest kalan hücre Fallop tüpünün¹⁴ içine geçer ve bunun içinde erkeğin sperm hücresi ile birleşir.¹⁵

⁹ Muhammed Firuzabadi, **el-Kamusü'l-Muhit**, s. 1107; İbn Manzûr, **Lisânu'l-arab**, XIV, 24; **Mu'cemu mekayisi'l-luga**, V, 440.

¹⁰ Hac 22/5.

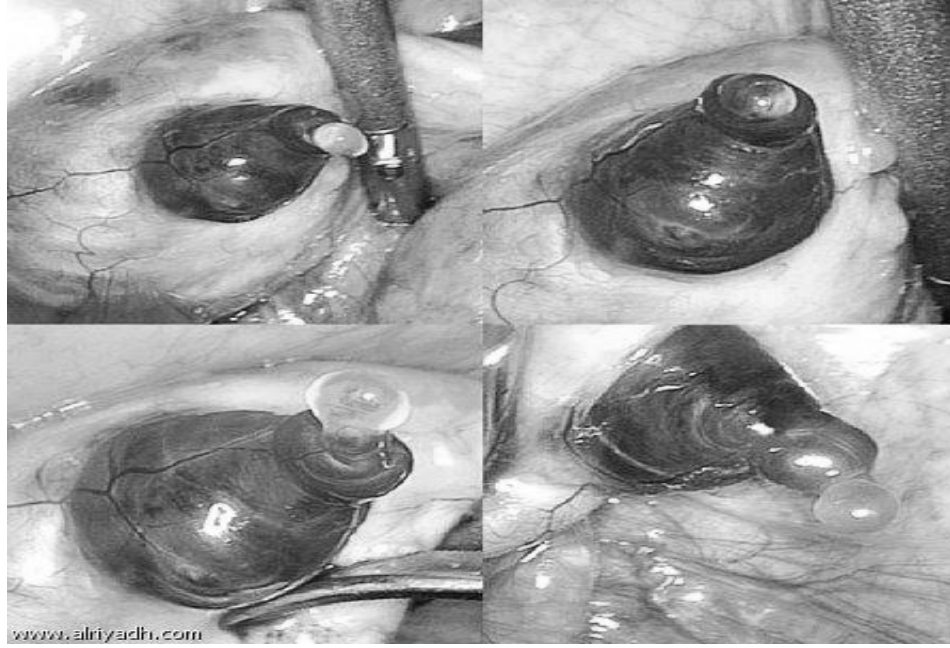
¹¹ Mu'minûn 23/13.

¹² Necm 53/46.

¹³ Kiyamet 75/37.

¹⁴ (Rahim boşluğundan yumurtalık bölgesine giden tüp. Ayrıca rahim tüpü olarak da isimlendirilir). Glade b. Curtis, Judith Schler, **Hafta Hafta Hamileliğiniz**. Çev Sabri Yarmalı, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006, s. 336.

¹⁵ <http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta28.html> (05.11.2008)

Sekil-1. Yumurtalıktan dışarıya atılmakta olan yumurta hücresi

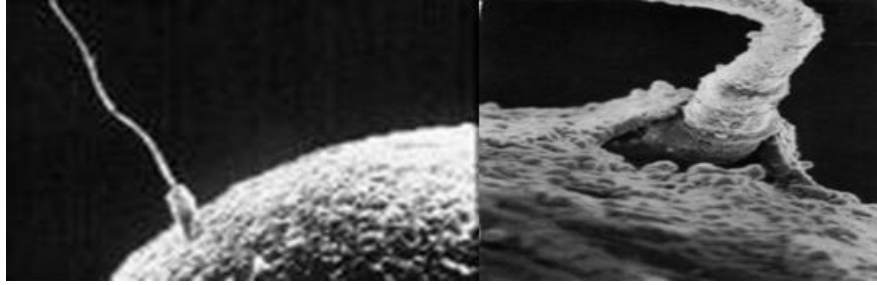
Sekil-2.

Sekil-3. Erkeğin sperm hücresi

Yukarıda geçen ayetler incelendiğinde nutfe kelimesinin şimdiye kadar bildiğimiz gibi sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştikten sonraki hali olduğu sonucuna varılır.¹⁶ Çünkü Allah “*Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik*” buyuyor. Karargâhtan maksat rahimdir, rahim olduğuna göre rahim ağzında kadının yumurtası erkeğin sperm hücresini beklemiş olur. Erkeğin sperm hücresi gelince birleşir ve nutfe halini alır¹⁷.

Yukarıda geçen “*(Rahime) atıldığı zaman nutfeden*” ayetine bakıldığında rahme atılan şeyin, sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi olduğu anlaşılır.

Sekil- 4. 1. Resimde iki hücre karşılaşır, 2. Resimde ise Sperm hücresinin yumurta hücresinin içine girmesi yaklaşık 20 dakikalık bir çaba sonunda gerçekleşir.

1.1.1.2. Alaka Safhası

Alaka kelimesinin sözlükte birkaç manası vardır. Taalluk gibi yapışıp tutunmak, bağlı olmak, asılı kalmak ve pıhtılaşmış, donmuş koyu kan, gibi manaları vardır. Araplar bir şeyin başka bir şeye yapışıp tutunmasına “*عَلَقَ*” alaka kelimesi kullandığı gibi, suda yaşayan ve tutunduğu canlının kanını emen canlıya (dûdetü alak) adını vermektedirler.¹⁸

¹⁶ Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Cekeni Şinkiti (ö. 1393/1973), **Edvâü'l-Beyân fi İzâhi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, t.y. , III, 213.

¹⁷ <http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta28.html> (6.11.2008)

¹⁸ Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Ragıb el-İsfahani, **Müfredatu Elfazi'l-Kur'an** (ö. 502/1108), thk. Safvan Adnan Davudi, Dımask, Dârü'l-Kalem; Beyrut, Dârü's-Samiyye, 1423/2002, “alk” mad. s. 579; İbn Manzur, **Lisânu'l-Arab**, X, 267.

Kur'ân-ı Kerim'de geçen "Alaka" kelimesi ise erkekten gelen sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştiğinden sonra meydana gelen, yani döllenmiş hücrenin, 2 hücreli, 4 hücreli, 8 hücreli ve 16 hücreli şeklinde, bölünme sürati ile çoğalıp ana rahminde yapışmış ve tutunmuş (rahme asılmış) halini ifade eder.¹⁹ Böylece ana karnında cenin oluşumunun ilk safhası başlamış olur.²⁰

Alaka kelimesi Kur'ân'da altı yerde geçmektedir. Ancak ceninin alaka safhası şu ayette anlatılmaktadır: “*Sonra nutfeyi alaka yaptık*”.²¹

Müfessirler çoğunluk Kur'ân-ı kerimde geçen “*Sonra nutfeyi alaka yaptık*” ayetindeki “alaka” kelimesine kan pıhtısı manası vermektedirler.²² Dolayısıyla müfessirler bu safhayı döllenmenin tamamlamasından sonra rahmin çeperine tutunan kan veya pıhtılaşmış kan parçası olarak tanımlarlar.²³ Fakat, Hamid el-Gevvabi, Muhammed Vasfi, Seyfeddin es-Siba, ve M. Ali el-Bar gibi kimseler alaka kelimesinden maksat erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresinin birleşmesinden meydana gelen (karışık nutfenin) rahim çeperine asıldığı ve orada takılı kalması olduğunu söylemektedirler.

M. Ali el-Bar'a göre tıp bilginleri, insanın yaratılışı ile ilgili ayetleri, en iyi anlayacak ve bu konuda konuşma hakkı olan insanlardır.²⁴

Bu ifadeleri değerlendirmek için, Kur'ân ayetleri ve modern tıp ilmi aracı ile baktığımızda, biz şunu diyebiliriz. Alaka kan pıhtısı olamaz. Çünkü kan pıhtısında hayatıyet yoktur. Bu bakımdan bu tercüme ve tefsirler yanlıştır.

¹⁹ Muhammed Ali el-Bâr, **Halkü'l-İnsani beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991, s. 206.

²⁰ Mehmet Erşahin “**İslam Aile Hukuku Açısından Aile Planlaması, Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma**” (Konya Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst., 2002 yıl, yüksek lisans tezi, s. 176.

²¹ el-Mu'minûn 23/14.

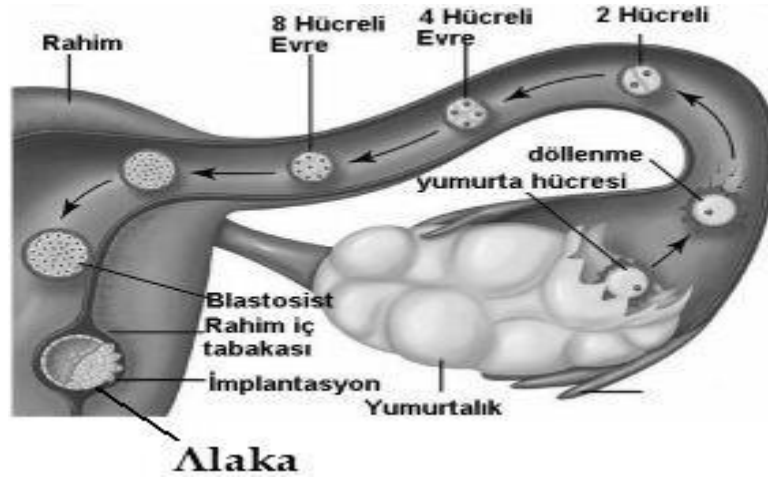
²² Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid Taberi (ö. 310/923), tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, **Tefsirü't-Taberi = Câmîü'l-Beyân an Te'vili ayi'l-Kur'an**, Riyad, Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003, IX, 21; Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim İbn Kuteybe (ö. 276/889), **Tefsiru Garibi'l-Kur'ân**, thk, es-Seyyid Ahmed Abbas Sakr. Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1978, s. 296; Ebû Bekr Muhammed b. Uzeyz Sicistani (ö. 330/941), **Garibü'l-Kur'ân ala Hurufi'l-Mu'cem**, thk. Ahmed Abdülkadir Salâhiye. Dımaşk, Dâru Tallas, 1993, s. 264.

²³ Yusuf Altunbaş, **Kur'an'da İnsanın Yaratılışı ve Evrim Teorisi**, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. İslam Felsefesi Bilim Dalı. (Yüksek lisans Tez) 2006, s. 114.

²⁴ el-Bâr, **Halkü'l-İnsani Beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, s. 204.

Alaka için “aşılanmış veya döllenen yumurta” tercümesi vermek de son derece yanlıştır. Çünkü bu ifade daha önce açıkladığımız “nutfenin” anlamıdır.²⁵

Bu açıklamalardan sonra diyebiliriz ki bu ayette zikredilen alaka kelimesi döllene tamandıktan sonra rahmin çeperine asılıp tutunan hücreler topluğu olup kan pıhtısı değildir.

Sekil-5. döllenen hücrenin, 2 hücreli, 4 hücreli, 8 hücreli ve 16 hücreli şeklinde, bölünme sürati ile çoğalmasını göstermektedir.

1.1.1.3. Mudğa Safhası

Arap dilinde mudğa kelimesi, ağızda çiğnemek anlamına gelen “مَضَعٌ” (medağa) kökünden türetilmiş bir isimdir. Bir çiğnem et parçasına Araplar mudğa derler.²⁶

Kur’ân-ı Kerim’de mudğa kelimesi iki yerde geçmektedir “Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan, sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et

²⁵ Erşahin, s.178.

²⁶ İbn Manzur, Lisânu'l-Arab, VII, 451; Ragıb, el-Müfradat, s. 469; Firuzabadi, el-Kamusü'l-Muhit, s. 1018.

*parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim.”*²⁷

*“Sonra nutfeyi alaka yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir çiğnem eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir.”*²⁸

Yukarıda geçen ayetlerde Allah Teâla ceninin ana karnındaki safhalarından biri olan mudğa safhasını anlatmaktadır.

Günümüz tıp bilginlerine göre cenin 23.-24. günlerinde alaka safhasının son noktasına gelmiş oluyor. 25.-26. günlerinde ise mudğa safhasına geçiyor. Ancak cenindeki bu değişiklikler çok hızlı şekilde oluyor ve bununla alaka safhasını tamamlayıp mudğa safhasına (bir çiğnem et şekline) geçmiş oluyor.²⁹

Şekil-6. Bir çiğnem et görünümü (Mudğa)

1.1.1.4. Belli-Belirsiz Şekil

Cenin bu safhasına Kur'ân-ı Kerim “مُخَلَّقَةٌ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ” (muhallaka ve gayri muhallaka) ifadesi kullanmıştır. Dolayısıyla bu safha Kur'ân-ı Kerim'in şu ayetinden

²⁷ el-Hac 22/5.

²⁸ el-Mu'minûn 23/14.

²⁹ Abdulmecid Zindani v.d., **İlmü'l-Ecinne fi Dûi'l-Kur'ân ve's-Sünne**, Mekke, Rabîtatü'l-Alemi'l-İslâmî, [t.y.] s. 64.

anlaşılır: “ثُمَّ مِنْ مُضَعَّةٍ مُخَلَّقَةٍ وَعَيْرٍ مُخَلَّقَةٍ” “sonra uzuvları belli belirsiz, bir çiğnem et parçasından yarattık.”³⁰

Bu ayette geçen “muhallaka ve gayri muhallaka” ifadelerini açıklarken müfessirler ihtilaf etmişlerdir.

Taberi’ye göre nutfe sıfattır, şu anlamı taşır: Biz sizi topraktan, sonra “muhallaka ve gayri muhallaka” olan nutfeden yarattık. “Gayri muhallaka” ise henüz yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfedir.³¹ Kimine göre “muhallaka” yaratılan kemik ve diğer halleri tamamlanarak doğanlara, “gayri muhallaka” ise mudğa halindeyken düşen, kemik ve diğer halleri tamamlanamayan kısmına işaret eder, demişlerdir.³²

Fahrettin er-Razi bu ayeti tefsir ederken “muhallaka ve gayri muhallaka” tabirleri hakkında şöyle bir açıklamada bulunmuştur: “Sanki Allah Teâlâ ceninin mudğa safhasını iki kısma ayırmaktadır. Birincisi, uzuvları ve duyu organları henüz belli olmamış başlangıç safhası, ikincisi de hatları uzuv ve duyu organları yeni belirlemeye başladığı mudğanın son safhasıdır.”³³

Muhammed b. Tahir bu ayeti şöyle açıklamıştır: “Allah’ın bu ayetteki “muhallaka ve gayri muhallaka” ifadesi mudğanın sıfatıdır, böylece bu mudğanın sıfatlarından bir safha olmuş olur. Mudğanın ilk günlerinde “gayri muhallaka” yani şekilleri belirsiz, sonra “muhallaka” yani yüz ve başka uzuvlar görünmeye başlamış demektir. Böylece yaratılış şekilleri tezahür eden bu kısım “muhallaka” (yaratılışı belli) olmuş oluyor. Bunun için bu iki sıfat bundan önceki nutfe ve alaka safhalarında geçmemiştir. Dolayısıyla mudğa yaratılışın esaslarından biri olup bu iki sıfatta mudğa için lazım gelmektedir.”³⁴

Abdülaziz Bayındır’a göre de “muhallaka ve gayri muhallaka” mudğanın sıfatıdır. Biz mudğaya dışarıdan baktığımızda “gayri muhallaka” (yaratılışı belirsiz)

³⁰ el-Hac 22/5.

³¹ Taberi, XVI, 461.

³² Taberi XVI, 463.

³³ Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin er-Râzî, **et-Tefsirü'l-Kebir Mefatihü'l-Gayb** (ö. 606/1209), Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990, XII, 8.

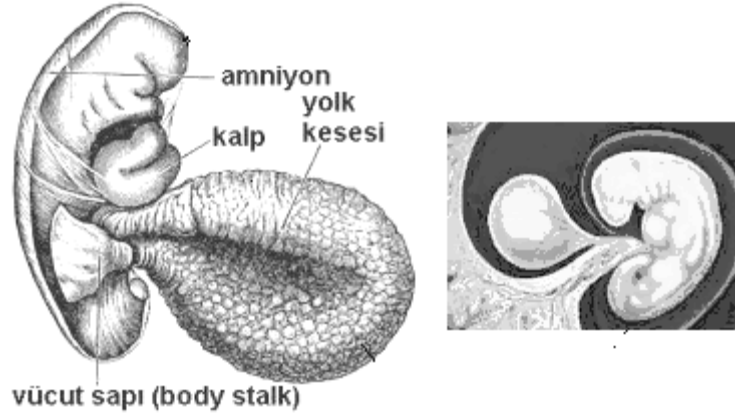
³⁴ Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi İbn Aşur, **Tefsirü't-Tahrir ve't-Tenvir** (ö. 1394/1973), Tunus, Ed-Dârü't-Tunusiyye, 1984, XVII, 198.

olarak görünür, ama o et parçası dikkatle incelendiğinde ceninin şekillenmeye başladığı yani “muhallaka” olduğu görülebilir.³⁵

Tıp ilmine göre cenin 24. günden 28. güne kadar olan birkaç günde mudğanın ilk günlerini geçirmektedir. Bu günlerde ceninin bir çiğnem et parçası gibi olduğu biliniyor. Cenin 28. güne başlarken mudğa safhasının ikinci safhasına geçmiş oluyor ve bu safhada (bir çiğnem et şeklinden) kabartmalar ve yaratılış şekilleri belli olmaya başlar. 4. haftanın başında göz, dil, 5. haftada ise ağız ve dudaklar tezahür oluyor. Böylece yavaş yavaş yaratılış tamamlanmış oluyor.³⁶

Şekil-7. Yaratılışı belli-belirsiz görünüm

Şekil-8. Yaratılış şekilleri belli olan görünümü

Biz bu ayet ile modern tıp ilmini birleştirip anlamaya çalıştığımızda “muhallaka ve gayrı muhallakanın” kimi müfessirlerin söyledikleri gibi henüz

³⁵ Hoca ile görüşme.(20.12.2008)

³⁶ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur; Çev. Abdülvehhab Öztürk. Ankara : Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, 108. <http://www.islamedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm> (09.04.2009)

yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfе veya yaratılan kemik ve diğеr halleri tamamlanarak doğanlar olduğunu, mudğа halindeyken düşen tamamlanamayan kısmı olmadığını, aksine yukarıda anlattığımız gibi Muhammed b. Tahir ve Abdülaziz Bayındır'ın bu ayet hakkında tercih ettiğı görüşün isabetli olduğunu söylemek mümkündür.³⁷

1.1.1.5. Kemiklerin Yaratılması

Kur'ân-ı Kerim'de kemiklerin oluşması şu ayette anlatılmaktadır:

فَخَلَقْنَا الْمُضْعَةَ عِظَامًا

“Bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik”.³⁸

Peygamber (s.a.v) hadisine göre kemikler 7. haftanın başında oluşmaya başlar:

إِذَا مَرَّ بِالنُّطْفَةِ ثِنْتَانِ وَأَرْبَعُونَ لَيْلَةً بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهَا مَلَكًا فَصَوَّرَهَا وَخَلَقَ سَمْعَهَا وَبَصَرَهَا وَجِلْدَهَا وَلَحْمَهَا وَعِظَامَهَا.

“Nutfenin üzerinde kırk iki gece geçince Allah bir melek gönderir. Melek ona şekil verir. Gözünü, kulağını, etini ve kemiklerini yaratır”³⁹ buyurur.

Hadiste geçen kırk iki gece 6. haftanın son gecesidir. Bundan sonra 7. hafta başlar.

Tıp bilginleri de ceninin kırkırdak kemiklerinin yedinci haftada oluşacağını söylemektedirler.⁴⁰

Developing Human adlı bilimsel bir yayında şu ifadeler geçmektedir: 6. haftada kırkırdaklaşmanın devamı olarak ilk kemikleşmede köprücük kemikleri ortaya çıkar. 7. hafta sonunda uzun kemiklerde kemikleşme başlamıştır. Kemikler

³⁷ Muhammed b Tahir, a.e. , XVII, 198; Hoca ile görüşme. (06.11.2008)

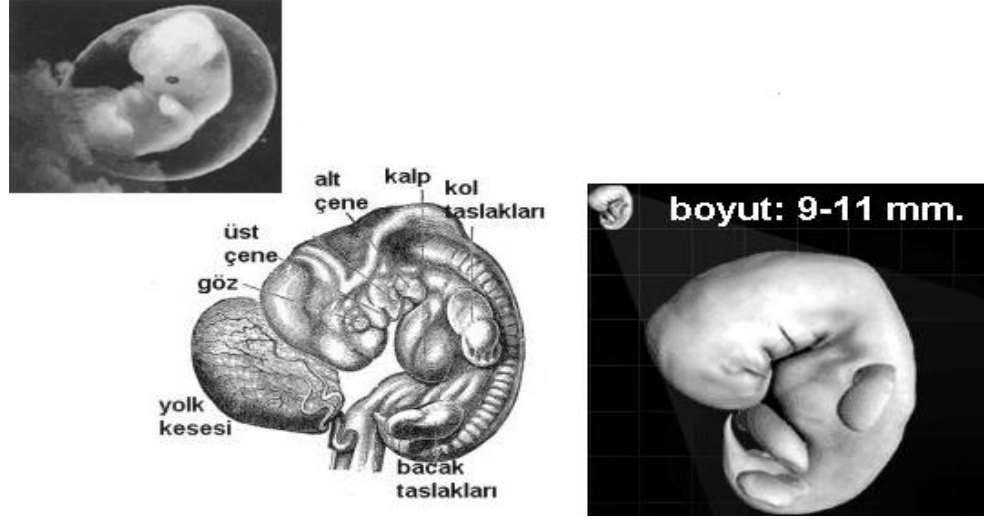
³⁸ el-Mu'minûn 23/14.

³⁹ Ebü'l-Hüseyn el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccac (ö. 261/875), **Sahihu Müslim**, Riyad, Bey tül el-Efkar eddevliyye', 1998, s. 1060.

⁴⁰ el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, s.118; <http://www.islamedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm> (15.08.2008)

oluşmaya devam ederken kas hücreleri kemiği çevreleyen dokudan seçilerek kas kitlesini meydana getirirler.⁴¹

Kısacası, insanın Kur'ân-ı Kerim'de tarif edilen oluşum aşamaları modern tıp embriyolojinin bulguları ile bir uyum içindedir.

Şekil-9. 7. Haftanın sonunda 10-12 milimetre boyunda olan cenin görünümü

1.1.1.6. Kemiklere Et Giydirilmesi

Kemiklere et giydirilme safhası bu ayetteki “فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا : *Bu kemikleri (iskeleti) etle kapladık*”⁴² ifadesiyle anlatılmaktadır.⁴³ Bu safha yedinci haftanın sonundan sekizinci haftanın sonuna kadar devam eder. Bu arada kemikler üzerinde organlar görülür ve iskelet etle örtülmeye başlar. Sonra cenin görünümü normal insana benzer. Dolayısıyla (embryo) safhası sona ermiş ve yaratılışı tamamlanmış oluyor. Bundan sonra (foetus) cenin safhası başlar.⁴⁴

Zeki Duman'a göre ana rahminde ceninin geçirdiği safhaları belirten Mü'minûn 14. ayetteki bağlaçlara (rabt) dikkat edilmelidir. Nutfenin rahme yerleşmesinden sonra alaka, mudğa, kemik ve kemiklere et giydirme merhalelerini belirten lafızlar,

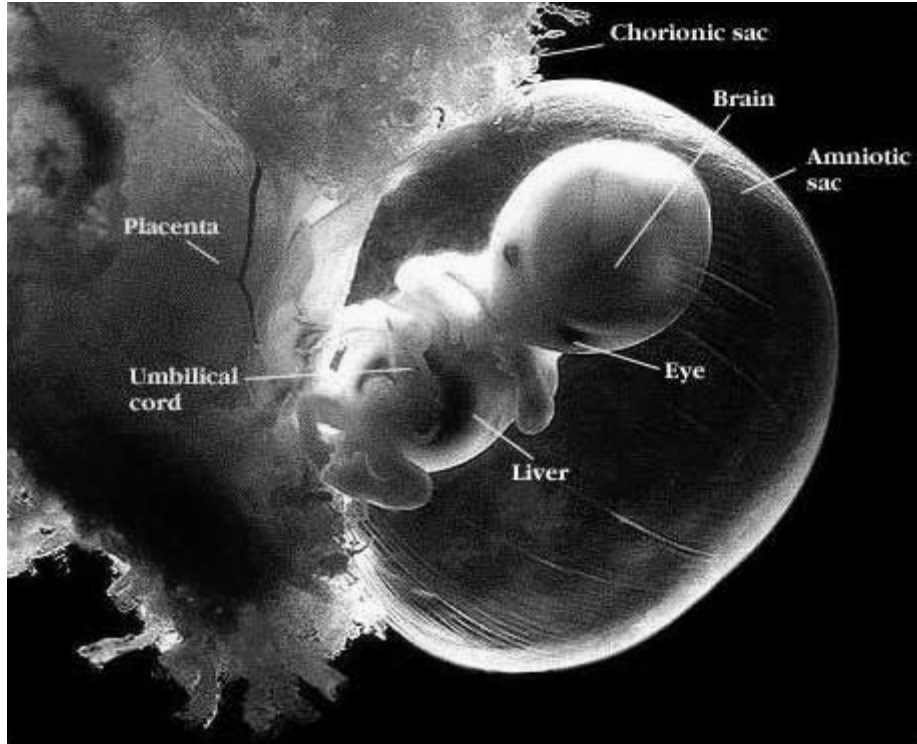
⁴¹ Altunbaş, s. 118.

⁴² el-Mu'minûn 23/14.

⁴³ Mehmet Erşahin, s. 182.

⁴⁴ Abdülmecid zindani, v.d., s. 82; <http://www.islampedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm>

Arapçada “fa-i ta'kibiyye” denilen bağlaçlarla birbirine bağlanmıştır. Lafızların birbirine “tertib ve ta'kib” ifade eden bağlaçlarla bağlanmaları belki de bunların bütün bir zaman dilimi içerisinde ve peş peşe meydana geldiklerinin bir ifadesidir. Çünkü aynı ayette, kemiklere et giydirilmesini ifade eden kelime (lahm) ile “ *cenini farklı bir yaratılıştta inşa ederiz*” cümlesi arasındaki bağlaç “ثم” (sonra)’dir. Bu bağlaçta Arapça’da iki fiil ve oluşum arasında “tertib ve terahi (zamanda fasıla)” manasını ifade etmektedir.⁴⁵ Bu açıklamalar bize göre isabetli görülmektedir.

Şekil-8. haftalık cenin görünümü

1.1.1.7. Cenine Ruhun Üflenmesi ve Can ile Ruhun Farkı

Cenine ruh, nutfe, alaka, mudğa, azm ve lahm safhalarını tamamlayıp tam bir insan şeklini aldıktan sonra üflenir. Böylece başka canlılardan farklı hale gelmiş olur. Allah Teâlâ şöyle buyurur: “ثمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ” “*Sonra onu başka bir yaratık haline getirdik*”.

⁴⁵ Duman zeki, *Kur'an Kerim ve Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi*, İzmir, 1991, s. 34. el-Mu'minûn 23/14.

Ayette geçen başka bir yaratık olma şekli ise şu ayetten anlaşılmaktadır:

“*ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوْحِهِ*” “*Sonra onu tamamlayıp şekillendirmiş, ona kendi ruhundan üflemiştir.*”⁴⁶

Bu ayette geçen *سَوَّاهُ* kelimesi şunlara işaret etmektedir:

Normal insanda olması gereken kemiklerin etle örtülmesi, göz, kulak, kalp gibi bütün organların gelişmesi, şekil olarak tam insan şeklini alması, tüm organlar kendi görevini yapma özelliklerine sahip olan bir hale getirilmesi gibi yaratılışın başlangıcının tamamlanmasına işaret etmektedir. Dolayısıyla “*sevvâhu*” kelimesi Mü’minûn sûresindeki “*ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ*” ifadesini göstermektedir.

“*وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوْحِهِ*” kendi ruhundan üflemiştir ifadesi de cenine ruhun üflendiğini göstermektedir. Bu ayeti incelediğimizde cenine üflenen ruh Allah’a nispet edilmiştir. Ruhun Allah’a nispet edilmesi ise ruhun ne kadar önemli olduğuna işaret eder. Çünkü insanı diğer canlılardan farklılaştıran, yeni bir yaratık haline getiren şey ruhtur. Cenin, ruh üflenene kadar her hangi bir canlının rahmindeki cenin gibidir. Dolayısıyla insanı insan yapan ruhun üflenmesidir. Ruh üflenmeden önce her ne kadar insan şekli taşısa da ona insan denilmez. Ancak ruh üflendikten sonra insan denir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: “*وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ*” “*Ve sizin için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar az şükrediyorsunuz!*”⁴⁷ Bu raddede ceninin kalbi, kulağı, gözü vardır ve canlıdır. Ama bu ana kadar gözü, diğer canlılarla aynı özellikte iken artık basiret sahibi olur, bir şeyin öncesini ve sonrasını görebilecek özellik kazanır. Kalbi sadece kan pompalama işi yaparken bu andan itibaren o yerde ruhun da kalbi oluşarak imanın, küfrün, sevginin, nefretin ve hayatla

⁴⁶ es-Secde 32/9.

⁴⁷ es-Secde 32/9.

ilgili her türlü kararın merkezi olur. Kulağı ise işittiği kelimelere anlam vermeye ve onlardan oluşan cümleleri kavramaya başlar. Bunlar insanın ayırıcı özellikleridir.⁴⁸

Ruh veya nefis hakkında Allah Kur’ân’da şöyle buyuruyor:

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا

“Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı alır, ötekini muayyen bir vakte kadar bırakır. Şüphe yok ki, bunda iyi düşünecek bir kavim için ibretler vardır.”⁴⁹

Diğer bir ayette şöyle buyuruyor:

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ . لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ . فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ

“Nihayet onlardan (müşriklerden) birine ölüm gelip çattığında: "Rabbim! der, beni geri gönder.”⁵⁰ Bu ayette ruh, “Rabbim! beni geri gönder” diye konuşuyor ve meseleyi anlayıp şöyle devam ediyor: “Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım” diyor. Buna cevaben Allah şöyle buyuruyor: “Hayır! Onun söylediği bu söz (boş) laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır.” Bu ayetten anlaşılan şudur: Nasıl ana rahminde yapısı tamamlandığında vücuda ruh üflendiyse, ba's günü dirilinceye kadar bedene ruh iade edilmeyecektir. Ruh ancak dirildikten sonra geri gelir.

Anlaşılan şu ki cenine ruh üflendikten sonra oluşan kalp, göz, kulak; ruhun kalbi, ruhun gözü, ruhun kulağıdır. Ama vücudun kalbi, vücudun gözü, vücudun kulağıyla da **girdirildiği** zaman bire bir örtüşmektedir.⁵¹

Cenine ruhun üflenmesi hakkında İbnü'l Kayyım ve İbn Hacer’in görüşü şöyledir: “Cenine ruh üflenmeden önce cenin canlı bir varlıktır, ancak ruh

⁴⁸ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh>
(27.05.2009)

⁴⁹ ez-Zümer 39/42.

⁵⁰ el-Mu'minûn 23/99.

⁵¹ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh>
(27.05.2009)

üflenmeden önce cenindeki bu hareketlilik ve hayatiyet irâdî değildir. Fakat ruh üflendikten sonra ceninde irâdî hareketler meydana gelir.”⁵²

Ruh ile canlılığın farklı olduğuna bir başka örnek de şudur: Bir insanın (ruhunun ondan ayrılmasından) sonra cesedinde canlılığın bir süre devam etmesidir. Bazı organların hayatı, ölümün hemen ardından biterken, bazılarının ise saatlerce sürmesidir. Nitekim canlı bir insandan veya ölü bir insandan yapılan organ nakillerinden sonra bunların bir başka insan vücudunda yeniden çalışmasıdır. ■

Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz: Cenine ruh üflenene kadar her cenin herhangi bir canlının rahmindeki cenin gibidir, insan değildir. Ceninde bulunan hayatiyet tıpkı bitkilerdeki hayatiyet gibidir. Çünkü insana insanlık vasfını kazandıran şey onun canlılığından ziyade ona verilen ruhtur. ■

1.1.1.7.1. Cenine Ruh Ne zaman Üflenir?

Cenine ruhun ne zaman, hangi aşamada üfleneceğini, hamilelik süresiyle ilgili Kur’ân ayetleri ve ilgili hadislerden anlayabiliriz. Bu durumu açıklayan ayetler şunlardır:

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلًا خَفِيًّا
فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَتَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

“Sizi bir tek nefisten (döllenmiş yumurtadan) yaratan ve eşini de ondan (döllenmiş yumurtadan) yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşi hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı.”⁵⁵

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

“Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Süttten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte

⁵² Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, **et-Tibyan fi Aksami'l-Kur'ân**, (ö. 751/1350), thk. Taha Yusuf Şahin, Beyrut, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1982, s. 218.

⁵³ Erşahin, s. 186.

⁵⁴ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.06.2009)

⁵⁵ A'râf 7/189.

*bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.”*⁵⁶

Bu ayette Allah (c.c) insana, annesine ve babasına iyilik yapmayı emretmiş ve annenin insanı nice sıkıntılara katlanarak taşıdığını bildirmekle birlikte insanın annesinden tamamen ayrılma süresinin (emzirme) iki yıl olduğunu anlatmaktadır. Bu ayetteki ayrılma süresinin açıklanması Bakara sûresinin 233. ayetindedir. Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ

*“Emzirmeyi tamamlamak isteyen (baba) için, anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler.”*⁵⁷

Eğer biz bundan önceki ayetle bu ayeti birleştirerek anlamak istersek, ayetten anlayacağımız, çocuklarını tam emzirmek isteyen anne-babalar için emzirme süresinin iki tam yıl olmasıdır.

Diğer bir ayette, Allah (c.c) şöyle buyurmuştur:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا

*“Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu. Taşınması ile süttten kesilmesi, otuz ay sürer.”*⁵⁸

Bu ayetlerden şunlar anlaşılmaktadır: Süt emzirme süresi 24 ay, ananın cenini bir insan olarak taşıdığı süreyle birlikte bu süre otuz ay olduğu için burada sözü edilen sürenin 6 ay olduğu ortaya çıkar. Toplam hamilelik 40 haftadan biraz fazla yani 282 gün kabul edilir. Altı ay, kameri ay olacağı için yarısının 29 gün çektiğini düşünürsek toplam 177 gün eder. Bunu 282’den çıkarınca geriye 105 gün kalır. Onu da 7’ye bölersek toplam 15 hafta eder. Bundan sonra 16. hafta gelir. İşte Mü’minûn süresinin 14. ayetinde geçen *ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ* yani *“Sonra onu başka bir yaratışla*

⁵⁶ Lokman 31/14.

⁵⁷ el-Bakara 2/233.

⁵⁸ el-Ahkaf 46/15.

insan haline getirdik” ayetindeki ruhun üflenip tam insan olduğuna işaret ettiği altı aylık sürenin başlangıcı olan 16. hafta, çocuca ruhun üflendiği haftadır.⁵⁹

Hz. Peygamber (s.a.v)‘in hadislerinde insanın yaratılışına ve cenine ruhun üflenmesine dair bilgiler şu şekilde geçmektedir.

1. Müslim’in rivayet ettiği bir hadiste peygamber (s.a.v) şöyle buyurmaktadır:

وَعَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « إِذَا مَرَّ بِالنُّطْفَةِ نِتْنَانٍ وَأَرْبَعُونَ لَيْلَةً بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهَا مَلَكًا فَصَوَّرَهَا وَخَلَقَ سَمْعَهَا وَبَصَرَهَا وَجِلْدَهَا وَلَحْمَهَا وَعِظَامَهَا، ثُمَّ قَالَ، يَا رَبِّ أَدَّكَرٌ أَمْ أُنْثَى؟ فَيَقْضِي رَبُّكَ مَا شَاءَ، وَيَكْتُبُ الْمَلِكُ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ أَحَلُّهُ فَيَقُولُ رَبُّكَ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ الْمَلِكُ، ثُمَّ يَقُولُ يَا رَبِّ رِزْقُهُ. فَيَقْضِي رَبُّكَ مَا شَاءَ، وَيَكْتُبُ الْمَلِكُ، ثُمَّ يَخْرُجُ الْمَلِكُ بِالصَّحِيفَةِ فِي يَدِهِ، فَلَا يَزِيدُ عَلَى مَا أُمِرَ وَلَا يَنْقُصُ.»

“Nutfenin üzerinden 42 gece geçince, Allah bir melek gönderir ve hemen onun yapısını, kulağının, gözünün, cildinin, etinin ve kemiğinin biçimini belirler. Sonra melek şöyle der: Ya Rabbi! Erkek mi kız mı? Rabbin belirlediği ölçüye göre kararını bildirir; melek de yazar. Sonra ya Rabbi, eceli? Rabbin belirlediği eceli bildirir; melek de yazar. Sonra ya Rabbi, kabiliyetleri? Rabbin belirlediği kabiliyetleri bildirir; melek de yazar. Sonra Melek o sayfayı eline alarak çıkar. Artık kendine emredilen şeye ne bir ilave yapabilir ne de çıkarma.”⁶⁰

2. Diğer bir hadiste şöyle geçmektedir:

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيِّ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- بِأُذُنِي هَاتَيْنِ يَقُولُ « إِنَّ النُّطْفَةَ تَقَعُ فِي الرَّحِمِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ يَتَّصَرُّ عَلَيْهَا الْمَلِكُ. »

“Şüphesiz nutfe rahme 40 gecede yerleşir. Sonra melek onun yapısını yazar.”⁶¹

3. Üçüncü hadis

⁵⁹ <http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.06.2009)

⁶⁰ Müslim, s.1060.

⁶¹ Müslim, s. 1061.

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ يُبَلِّغُ بِهِ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « يَدْخُلُ الْمَلَكُ عَلَى التُّطْفَةِ بَعْدَ مَا تَسْتَقِرُّ فِي الرَّحِمِ بِأَرْبَعِينَ أَوْ خَمْسَةَ وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ فَيَكْتَبَانِ فَيَقُولُ أَيُّ رَبِّ أَذْكَرٌ أَوْ أَثَنِي فَيَكْتَبَانِ وَيَكْتُبُ عَمَلُهُ وَأَثَرُهُ وَأَجَلُهُ وَرِزْقُهُ ثُمَّ تُطَوَّى الصُّحُفُ فَلَا يُرَادُ فِيهَا وَلَا يُنْقَصُ ».

Huzeyfe b. Üseyd (ra) hadisi.

Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Nutfe rahme yerleştikten 40 yahut 45 gece sonra melek gelir ve Ya Rabbi şaki mi said mi, diye sorar. Bunlar yazılır. Ya rabbi, erkek mi dişi mi, diye sorar. Bunlar yazılır. Sonra melek, amelini, eserini, ecelini ve rızkını yazılır. Sonra sayfalar dürülür. Artık onlara ne bir ilave yapılır ne de çıkarma.”⁶²

4. Dördüncü hadis

حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود رضي الله عنه قال: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ ” إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَكًا بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ، فَيَكْتُبُ عَمَلَهُ وَأَجَلَهُ وَرِزْقَهُ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ“

Abdullah b. Mesud’un rivayetine göre Allah’ı Elçisi (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Sizden biriniz annesinin karnında kırk günde toparlanır. Sonra bu kadar sürede “alaka” olur. Sonra bu kadar sürede “mudğa” olur. Sonra Allah bir meleği dört kelimeyle gönderir: Rızkı, eceli, ameli, şakî mi yoksa sa’îd mi olacağı yazılır. Sonra ona ruh üflenir.”⁶³

DEĞERLENDİRME

Abdullah b. Mesud’un rivayet ettiği son hadiste, ana rahmindeki nutfe, alaka ve mudğa safhalarından her birinin 40 gün sürdüğü ve ruhun bundan sonra yani 120. günde üflendiği ifade edilmektedir. Bunlar Kur’ân’a ve diğer üç hadise ters düşmektedir.

⁶² Müslim, s.1060.

⁶³ Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhari (ö. 256/870), **Sahihü'l-Buhari**, İstanbul, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1979, VII, 1220.

Konu ile ilgili ayette şöyle geçmektedir:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ . ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ . ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا
الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

“Biz insanı çamurdan alınan bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir yerde nutfe (döllenmiş yuaamurta) haline getirdik. Sonra nutfeyi alakaya (rahim cidarına yapışmış embriyoya) çevirdik, sonra embriyoyu bir çiğnemlik et görünümünde yaptık, sonra bir çiğnemlik eti kemiklere çevirdik sonra da kemiklere et giydirdik. Sonra onu bambaşka bir yaratık yaptık.”⁶⁴

Bu ayete göre yumurtanın döllenip nutfe halini almasıyla başlayan hamilelik alaka, mudğa, kemiklerin oluşumu ve kemiklerin ete büründürülmesi olmak üzere dört safhadan geçmektedir. Bu lafızlar birbirine “fâ-i takibiyye” denilen bağlaçla bağlandıklarından bu safhalardan birinin tamamlanmasının ardından diğerinin başladığı anlaşılır. Nutfe ile alaka arasında “fâ-i takibiyye”nin bulunmaması, bu arada başka bir durumun olduğuna işaretir. Gerçekten de döllenmiş yumurta yani tek olan nutfe, rahim cidarına yapışıp alaka halini alıncaya kadar sürekli bölünerek çoğalır. Hâlbuki bu son hadiste, nutfe ayrı bir safha sayılmış, buna alaka ve mudğa safhaları eklenmiş ama kemiklerin oluşumu ve ete büründürülmesi safhasından söz edilmemiştir. Bu da ayetle hadis arasında ciddi bir uyumsuzluk oluşturmaktadır.

Kemiklere et giydirilmesi yani damarların sinirlerin ve bütün bölümleriyle vücudun tam oluşması demektir. Bu ana kadar insan cenini ile diğer canlıların cenini arasında şekil dışında bir fark bulunmaz. Ruhun üflenmesi ile birlikte oluşan fark ayette, “*ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ*” “*Sonra onu bir başka yaratık haline getirdik*” cümlesi ile ifade edilmiştir. Bu cümle, önceki cümleye “sümme = *ثُمَّ*” bağlacı ile bağlanarak ruhun üflenmesinin, vücudun maddi yapısının bir parçası olmadığı göstermiştir. Çünkü bu bağlaç “tertîp ve terâhi” zamanda fasıla manasını ifade etmektedir.⁶⁵

⁶⁴ el-Müminûn 23/12-14

⁶⁵ Zindani, v.d., *İlmü'l-Ecinne*, s. 92; Hüseyin Çetin, *Metin ve Sened Tenkidi Açısından Meleğin Cenine Ruh Üflenmesi ve Kaderini Yazması Hadisinin Değerlendirilmesi*, (Yüksek lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, 2008. s. 34; Zeki Duman, s. 34.

Sonuç olarak cenine ruhun üflenmesi mudğa safhasından sonra değil, vücut yapısının bütünüyle tamamlanmasından sonradır. Bu sebeple yukarıdaki hadis delil alınacak vasıfta değildir.⁶⁶

Abdullah b. Mes'ud'dan Müslim'in rivayet ettiği hadis şöyledir:

إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ مُضَعَّةً مِثْلَ ذَلِكَ.

“Sizden biriniz annesinin karnında kırk günde toparlanır. Sonra bu kadar süre içinde ‘alaka’ olur. Sonra bu kadar süre içinde ‘mudğa’ olur.”⁶⁷

Burada her bir safha sümme ثَمَّ bağlacıyla bağlanarak her birinin ayrı ayrı kırkar gün olduğunu teyit etmiştir. Yukarıdaki tenkit bunun için de geçerlidir.

1.1.1.7.1.1. İslam âlimlerinin Görüşleri

Alimlerin ekseriyeti, bu hadislere dayanarak ruhun 120. günde üflendiği kanaatine sahiptirler. Bunlardan bazılarının görüşleri şöyledir:

Abdulfettah İdrîs, Huzeyfe hadisinde ruhun ilk kırk günün sonunda üfleneceğine uzaktan yakından bir delalet bulunmadığını söylemektedir.⁶⁸ Çünkü Huzeyfe hadisi dikkatlice incelendiğinde orada, kırk günden sonra meleğin ruh üfleme için değil, ceninin fiziksel donanımını biçimlendirmek için gönderildiği anlaşılır. Fiziksel yaratılışın tamamlanmasından, ruhun da üflendiği anlamı çıkmaz.⁶⁹ Bu durumda iki hadis arasında bir çelişki söz konusu değildir.

İbn Kayyım diyor ki: “Huzeyfe hadisi, meleğin gelişini birinci kırk günden sonra; İbn Mesud hadisi ise üçüncü kırk yani yüz yirmi günden sonra olarak kayıtlıyor. İkisi de doğrudur. Hz. Peygamber doğru söylemiştir ve bu hadisler takdirden sonraki takdirin ifadesidir. Birincisi, nutfenin ilk yaratılış safhasına gelişinin; ikincisi ise yaratmanın tamamlanıp can verilisinin takdiridir. Buna göre bir

⁶⁶ Hoca ile Görüşme. (13.01.2009)

⁶⁷ **Müslim**, s. 1060.

⁶⁸ İdrîs, Abdulfettah Mahmud, “**et-Tehallus mine'l-Halâyâ ve'l-Ecinni'ti'l-letî bihâ Teşevvuhun Verâsî**”, Mecelletu'l-Buhûsi'l-Fıkhîyyeti'l-Mu'âsıra, Yıl: 17, Sayı: 66, 2005, s. 47-48.

⁶⁹ İdrîs, a.e., 48.

rivayet yaratılışın başını, diğeri ise sonunu itibara almış demektir.”⁷⁰ Yine, İbn Kayyım’a göre nutfe döneminde tasvirinden⁷¹ söz edilemez. Çünkü ilk kırk gün geçtikten sonra aşama-aşama yaratılış safhası başlar. Takdir ve kitabet bu vakitten sonra müteaddit zamanlarda gerçekleşir. Dolayısıyla Huzeyfe hadisini Abdullah b. Mesud hadisine hamletmek gerekir. Çünkü Huzeyfe hadisi mutlak, İbn Mesud hadisi ise mukayyettir.⁷²

Ömer Nasuhi Bilmen’e göre ana rahmindeki cenin 120 günden veya 4. aydan önce hayat sahibi veya tam olarak insan değildir. Zira cenine, ruh yüz yirmi geceden sonra üflenir. Bu görüşünü şöyle ifade etmektedir:

Bir kimse hamile kadını dövmekle bir cenin düşürse, bakılır: Eğer bu cenin henüz dört aylık olmadan düşmüş ise o kimse üzerine gurre⁷³ vacip olur, kefaret lazım gelmez. Çünkü bu takdirde bir hayat sahibini öldürmemiştir ki, kefaret lazım gelsin. Fakat tam dört aylık olduktan sonra düşmüş, harekette bulunması yakînen bilinmiş, buna dört adil ebe de şahadette bulunmuş olursa bundan dolayı hem gurre, hem de kefaret vacip olur. Bir cenine yüz yirmi geceden sonra ruh üfleneceği bir hadisi şerif ile beyan edilmiştir. O halde bu cenin, canlıdır. Ölmüş olarak düşünce diyeti gurredir. Öldürülmüş olacağından dolayı da canıye kefaret lazım gelir.⁷⁴

1.2. Fıkıhta Cenin

Genel manada ana karnındaki çocuğun tüm aşamaları için cenin denilse de, hukukî statüsü bakımından ilgili hükümlerin tesisi için fıkıh mezhepleri cenini farklı şekillerde tarif etmişlerdir.

⁷⁰ İbn Kayyım, **et-Tibyan fî Aksami'l-Kur'ân**, s. 208; el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbi Göre İnsanın Yaratılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur; trc. Abdülvehhab Öztürk. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, s. 92.

⁷¹ Vücuda şekil vermesi.

⁷² İbn Kayyım, **Tarikü'l-Hicretayn ve Babü's-Saadeteyn**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.] s. 135.

⁷³ *(Düşürülen bir ceninden dolayı verilmesi gereken (bir köle ya da cariye veya tam diyetin yirmide biri olan 500 dirhem gömüş) malî tazminat.)* Mehmet Erdoğan, **Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Rağbet Yayınları, 1998, s. 125.

⁷⁴ Ömer Nasuhi Bilmen, **Hukuki İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu** (ö. 1391/1971), İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1985, III, 155.

Fıkıhta cenini, sözlükteki anlamıyla kullanmaktadırlar. Bununla birlikte ceninin ıstılahî tarifi konusunda onların farklı yaklaşımlara sahip olduğunu görmekteyiz.

1.2.1. Hanefîlere Göre Cenin

Hanefîlere göre ana karnındaki şeye cenin denilmesi için organlarının bir kısmının belirlenmesi ve insan olduğuna dair bir eserin görülmesi gerekir. Yani bakıldığında insan olduğu anlaşılmalıdır. İnsan olduğunun anlaşılması ise ceninde parmak, tırnak, saç gibi organların görülmesiyle olur.⁷⁵ Eğer bunlar görülmemiş ise bu bir kan pıhtısı, alaka veya mudğa'dır.⁷⁶

Kâsânî, *Bedaiü's-Sanai'* adlı eserinde şöyle demektedir: "Eğer ceninin yaratılmış olduğunu açıkça ortaya çıkmazsa cenin değildir. Belki mudğa olur."⁷⁷

1.2.2. Malikîlere Göre Cenin

Malikilere göre, henüz biçimlenmemiş olsa bile ana rahminde bulunan varlık - kan pıhtısı veya et parçası olsa da- cenin olarak tanımlamakla⁷⁸ birlikte rahimde biriken kanın üzerine sıcak su dökülmesi halinde dağılmıyorsa onun cenin olduğu, aksi durumda ise cenin olamayacağı şeklinde bir ölçü de koyduklarını görmekteyiz.⁷⁹

Malik b. Enes'e şöyle soruldu: "Bir adam bir kadının karnına vurmaktan dolayı o kadın, mudğa ya da alaka halinde olan, henüz kol veya gözü gibi hiçbir organı belli olmayan bir düşük yaparsa, bunun için gurre gerekir mi?" Buna cevaben Malik dedi ki: "Eğer onun gerçek gebelikten düşük yapmış olduğu belli olup yaptığı düşük alaka

⁷⁵ **İbn Abidin, Reddü'l-Muhtar ala Dürri'l-Muhtar X, 254;** Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr Merginani, *El-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedi*, (ö. 593/1197), Karaçi, İdaretü'l-Kur'an ve'l-Ulumü'l-İslâmiyye, 1417, VII, 102.

⁷⁶ İbn Nuceym, Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed, *El-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik* (ö. 970/1563), thr. Zekeriyâ Umeyrat, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997/1418, VII, 105; Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed, *El-Mebsût* (ö. 483/1090), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1406/1985, III/213.

⁷⁷ Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Hanefî Kasani, *Bedaiü's-Sanai' fi Tertibi's-Şerai'* (ö. 587/1191), thk, Ali Muhammed Muavvez, Adil Ahmed Abdülmevcut, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997, X, 456.

⁷⁸ Bâcî, Ebu'l-Velîd Süleyman b. Halef, *el-Muntekâ Şerhu'l-Muvattâ*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire, 1914, VII/80.

⁷⁹ Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafé Desuki, *Hâşiyetü'd-Desuki ala Şerhi'l-kebir* (ö. 1230/1815), Dâru'l-Fikr, t.y., IV, 268; Adeví, Ali b. Ahmed, *Hâşiyetü 'alâ Şerhi'l-Huraşî 'alâ Muhtasari Halîl*, Thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed el-Bikâ'î, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1412/1991, II, 107.

veya mudğa veya kan pıhtısı olursa gurre vacip olur, hem de boşanmadan dolayı iddet tamamlanmış kabul edilir.”⁸⁰

1.2.3. Şafilere Göre Cenin

İmam Gazzali hariç, Şafilere göre, ana rahminde taşınan şey, mudğa olsun, alaka olsun, insan suretine benzesin veya benzemesin örfe göre insanın yaratılışının ilk evresi diye bilinen şey cenindir. Eğer insanlar rahimdeki şeyin ne olduğu hakkında şüpheye düşerlerse o cenin değildir.⁸¹

İmam Gazzali ise spermin, rahme dökülmesi ve kadının yumurtası ile birleşmesini cenin evresinin ilk safhası olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla ona göre bu andan itibaren cenine müdahale etmek caiz değildir.⁸²

1.2.4. Hanbelîlere Göre Cenin

Hanbelîlerin çoğunluğuna göre ana karnındaki şeyin, cenin ismini taşıması ceninin insan suretini alması ile başlar. Bu aşamadan önce onun cenin olduğu kesin değildir.⁸³

Aynı mezhebe mensup olan İbn Receb, Hz. Peygamber’in şu hadisini kendine delil almıştır.

إِذَا مَرَّ بِالنُّطْفَةِ ثِنْتَانِ وَأَرْبَعُونَ لَيْلَةً بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهَا مَلَكًا فَصَوَّرَهَا وَخَلَقَ سَمْعَهَا وَبَصَرَهَا وَجِلْدَهَا وَلَحْمَهَا

وَعِظَامَهَا

“Nutfenin üzerinden 42 gece geçince, Allah bir melek gönderir ve hemen onun yapısını, kulağının, gözünün, cildinin, etinin ve kemiğinin biçimini belirler.”⁸⁴ Bu

⁸⁰ Malik b. Enes, **El-Müdevvenetü'l-kübra** (ö. 179/h), Abdüsselam b. Saîd Tenuhi Sahnun (ö. 240/854), Beyrut, Dâru Sadır, 1905, VI, 399.

⁸¹ Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri Nevevi, (ö. 676/1277), **Elmecmû' Şerh el-Mühezzeb li'ş-Şirazi**, Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003, XX, 326; Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kaffal Şaşi, **Hulyetil Ulema Fî Me'ripeti Mezâhib'il Fukaha** (ö. 507/1114), tahkik Yasin Ahmed İbrâhim Deradeke, Amman, Mektebetü'r-Risâleti'l-Hadise, 1988, VII, 545; Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî Remli, **Nihayetü'l-Muhtac ila Şerhi'l-Minhac** (ö. 1004/1596), Beyrut, Dâru'l-Fikr, 1984, VII, 373.

⁸² Ebû Hamid Huccetülislam Muhammed b. Muhammed Gazzali, **İhyau Ulumi'd-Din** (ö. 505/1111), Beyrut, Dâru'l-Ma'rife, 1983, II, 51.

⁸³ Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed İbn Kudame, **El-Mugni** (ö. 620/1223), tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Abdülfettah Muhammed el-Hulv, Alemü'l-Kütüb, 1999, XII, 63.

hadisle birlikte zamanındaki tabiilerin beyanlarını dikkate alarak otuz beş veya kırk beş gün içerisinde rahimdeki pıhtının cenin haline geldiğini söylemiştir.⁸⁵ Ona göre nutfe ceninin başlangıcı olarak kabul edilmez. İbn Hacer ve İbn Kayyim gibi kimi âlimler de bu yaklaşıma sahiptir.⁸⁶

1.2.5. Zahirîlere Göre Cenin

İbn Hazm'a göre, ana rahminde oluşan varlık alaka aşamasından itibaren cenin adını alır. Bu aşamadan önce nutfe halidir. Ona cenin denilmez.⁸⁷

---

⁸⁴ Müslim, s. 1060.

⁸⁵ İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Şihâbuddîn, **Câmi'u'l-'Ulûm ve'l-Hikem**, b.y.y., ts., s. 52, 54.

⁸⁶ İbn Kayyim, **et-Tıbyân fî Aksâmi'l-Kur'ân**, s. 212; İbn Hacer, Ahmed b. Ali Askalânî, **Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî**, Thk: Muhammed Fuad Abdalbaki-Muhibbuddin el-Hatîb, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1379/1959, XI, 481-42.

⁸⁷ Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd Zahiri İbn Hazm, **el-Muhalla** (ö. 456/1064), Beyrut, Dâru'l-Fikr, t.y., VII, 266.

2. BÖLÜM
TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE
MÜDAHALE (KÜRTAJ)

2. TIP BİLİMİ AÇISINDAN ANA RAHMİNDE CENİN VE CENİNE MÜDAHALE (KÜRTAJ)

2.1. Tıp Bilimi Açısından Ana Rahminde Cenin

2.1.1. Birinci ve Üçüncü Hafta

Cinsel ilişkide, boşalmadan sonra meni içerisindeki sperm, hızla serviks denin rahmin boyun kısmından içeri girerler. Sperm buradan rahmin içerisinde yukarıya doğru ilerleyerek, tüplerin içerisine girerler. Bu tüplerin birisinin içinde erkek üreme hücresi sperm ile dişi üreme hücresi yumurta buluşup döllenme gerçekleşir.⁸⁸

Bu sırada erkek ve dişiden gelen kromozomlar⁸⁹ birleşmiş, yeni canlının kromozomları oluşmuştur. Rahim tüplerinin içinde gerçekleşen döllenmeden sonra, zigot,⁹⁰ tüpün içinde rahme doğru ilerler. Rahme ulaşması 3-5 gün sürer. Bu aşamalarda zigot, bölünerek çoğalır. Hücre sayısı 2, 4, 8, 16, ... olarak artar.⁹¹ Yuvalanma aşamasındaki zigot, bir boşluğu çevrelemiş, tek tabaka halinde dizilmiş hücrelerden oluşur. Yuvalanma döllenmeden sonra 5-8. günlerde başlar, 9-10. günlerde tamamlanmış olur. Yani kadının âdetine daha 4-5 gün varken, döllenme ve yuvalanma işlemi tamamlanmıştır.⁹²

---

⁸⁸ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 43-44;

<http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ap2.html>, (01-15-2009).

⁸⁹ DNA bulunan bir hücrenin çekirdeğinde bulunan ve genetik bilgileri aktaran zincirdir. Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 340.

⁹⁰ (Döllenmede bir sperm ve yumurtanın birleşmesiyle ortaya çıkan hücredir). a.g.e., S. 345.

⁹¹ el-Bâr, **Halkü'l-İnsani Beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, s. 204.

⁹² Anthony smith. **İnsan Yapısı ve Yaşamı**, çev. Erzen Onur, Nida Tektaş, Remzi kitap evi, istanbul, 1972, S. 118.

2.1.2. Dördüncü Hafta (22-28. Günler)

Ceninin beyni, gözleri, ağzı, iç kulakları ve sindirim sistemi gelişmeğe başlar. Sinir sistemi, beyni, kalbi ve akciğerleri şekillenmeğe başlar. Kulakları küçücük nokta şeklindedir, gözleri ve burnu oluşmuştur. Kol ve bacakları şekillenmeye başlamıştır. Bu ayın sonunda embriyo elma çekirdeği kadar, yaklaşık 6 mm büyüklüğündedir.⁹³

2.1.3. Beşinci ve Altıncı Hafta (29-42. Günler)

Kalp atmaya başlar. Kulak kepçeleri şekillenir. Kollar el, kol ve omuz olarak farklılaşır. Parmak taslakları belirir. Ayak hâlâ yassı bir kabarıklıktır. Burun ve üst çene gelişmeye başlar. Embriyon 1.25 cm boyundadır.⁹⁴

Yüz özellikleri daha belirginleşir. Kemikleri sertleşmeye, kıkırdak dokuları oluşmaya başlar. Gözleri, göz kapakları ve burun delikleri şekillenmeye başlar.⁹⁵ İskelet gelişmeye başlar. Fakat kıkırdak halindedir. Mide, bağırsaklar, üreme organları, böbrekler, mesane, karaciğer, akciğer, beyin, sinirleri, dolaşım sistemi hızla gelişmeye başlar. Embriyon 2 cm. boyundadır.⁹⁶

2.1.4. Yedinci Hafta (43-49. Günler)

Bu haftada ceninin baş kısmı hemen hemen vücudun yarısını teşkil eder. Diğer organlar da gelişmelerini sürdürürler. İç organlardan kalp, mide ve damarlar büyük ölçüde gelişmiş, diğer organlar da yavaş- yavaş gelişmektedir.⁹⁷

2.1.5. Sekizinci Hafta (50-56. Günler)

Bu hafta ceninin en önemli haftalarından biridir. Çünkü bu haftada cenin süratle büyümeye devam etmektedir. Özellikle beyin ve kafa hızla büyümeye devam eder. Göz kapakları kıvrım şeklinde ayırt edilebilir. Alt çene belirginleşmeye başlar. Omurilik gelişimini sürdürür. Üst damak farklılaşır. Burnun ucu oluşur. Dişetlerinin

⁹³ Rene Feydman / Sabine Taylor. **Hamilelik**, çev. Maide Selen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, S. 18; Glade b. Curtis, Judith Schler, s.51.

⁹⁴ Anthony smith, S. 118; Glade b. Curtis, Judith Schler, s.59.

⁹⁵ Muhammed Erfiş Ba Hamd. **Merahilü'l-Haml ve't-Tasarrufati't-Tıbbiyye fi'l-Cenin Beyne's-Şeriatü'l-İslamiyye ve't-Tıbbi'l-Muasır**, Cezayir, Ad Editions, [t.y.], s. 68.

⁹⁶ Anthony smith, S. 119; Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 67.

⁹⁷ Alparsaln Özyazıcı, **Hücreden İnsana**, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1979, s. 36; Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 77.

altında dişler gelişimini başlatır. Yemek borusu farklılaşır ve nefes borusundan ayrılır. Kalp içinde kapakçıklar fark edilmeye başlar. Kalbin 4 odacığı ayırt edilebilir. Akciğerler yemek borusunun iki yanında yer alırlar. Böbrek oluşmaya başlar. Belli başlı bütün iç organlar oluşmuştur. Kol ve bacaklar uzamıştır, ancak el ve ayak parmakları henüz birbirinden ayrılmamıştır. Henüz hissetmeseniz de bebek hareketlenmiştir. Boyu 2.5 cm (badem çekirdeği kadar), Ağırlığı ise 2 gr'dır.⁹⁸

2.1.6. Dokuzuncu ve Onuncu Hafta (57-70. Günler)

Dokuzuncu haftanın başlangıcında dil üzerinde tat alma memecikleri kendini gösterir.⁹⁹ Parmaklar daha da uzun, parmak uçları hafifçe şişmiştir. Çünkü dokunma tabakaları gelişmektedir. Ayaklar gövdenin önünde buluşmak üzere uzamaktadır. Baş daha kalkıktır ve boyun daha gelişmiştir. Göz kapakları neredeyse gözleri örtmektedir. Bu zamana kadar gözler örtülmemiştir. Dış kulaklar belirli ve şekillidir. Cenin vücudunu, kol ve bacaklarını hareket ettirir. Bu hareketler ultrason sırasında görülebilir. Bebek henüz çok küçük olmasına rağmen artık bir insana benzemektedir.

100

2.1.7. On Bir ve On Dördüncü Haftalar (71-98. Günler)

Ceninde bu haftadan itibaren kaş çatma gibi birçok refleks gelişir. Başparmak diğer parmalara değdirilebilir. Yutma başlar. Taban deneysel olarak gıdıklandığında bütün bacak geri çekilir. Ortadan yarık olan damağın iki parçası birleşir. Ses telleri gelişir.¹⁰¹ Dış genital organlar tamamen belirginleşmiştir. Cenine iğne batırıldığında ağrıyla irkildiği, sinyal sesinden sonra iğne batırıldığında ve bu birkaç kez tekrarlandığında artık sinyal sesinden sonra iğne olmaksızın irkildiği, dolayısıyla bebeğin öğrenme duygusunun geliştiği ispatlanmıştır.¹⁰² İdrar boşaltımı başlamıştır (İdrar amniotik sıvının düzenli olarak yenilenmesiyle dışarı atılır). Yutulan amniotik sıvı hazmedilir. Cinsiyet kesinlikle belirlenmiştir ve organlar açıkça görülmektedir.

103

⁹⁸ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 85; <http://www.gebelikbelirtileri.com/8.hafta.html>. (01.17.2009)

⁹⁹ el-Bâr, **İnsanın Yaratılışı**, s. 112.

¹⁰⁰ Anthony Smith, s. 119.

¹⁰¹ a.e., s. 120.

¹⁰² el-Bâr, **Hal'ku-l İnsan Beyne e-Ttibbi ve-Kuran**, S. 374.

¹⁰³ Anthony smith. S. 120.

2.1.8. On Beşinci ve On Sekizinci Haftalar (99-126 Günler)

Bu haftaların gelişmeleri: Ceninin saçları çıkmaktadır. Gelişmekte olan bebeğin kafası üzerinde *lanugo* adı verilen ince ve ipeksi tüyler belirmeye başlar. Bu ilkel saçlar doğumda kaybolurlar.¹⁰⁴ İkinci önemli olay ise ceninin parmağını emmeye başlamasıdır.¹⁰⁵ Meme uçları belirir. Tırnaklar sertleşir. Kalp atışları annenin karnı dinlenerek duyulabilir. Anneler fetüs hareketlerini (tekme) hissetmeye başlar. Fetüsü arada bir hıçkırık tutabilir. Gebelik yarılanmıştır. Fetüsün uzunluğu baştan bacaklara kadar 15 cm baştan topluklara kadar 22.5 cm'dir. Baş bütün bedeninin üçte birini meydana getirir.¹⁰⁶

2.1.9. On Dokuzuncu ve Yirmi İkinci Haftalar (127-154. Günler)

Gözkapakları açılabilir. Erken doğarsa, iri bir erkek eli kadar büyüklükte olmamasına rağmen, çok az bir yaşama şansı vardır.¹⁰⁷ Uzunluğu 20-25 cm'lik bu ceninin hareketleri artık anne tarafından hissedilebilecek kadar kuvvetlidir. Bedeni *lanugo* denilen ince yumuşak tüylerle kaplıdır. Başında saçları çıkmaya, kaş ve kirpikleri belirmeye başlar. Bedeni koruyucu nitelikte bir madde (verniks) ile kaplıdır.¹⁰⁸

2.1.10. Yirmi Üçüncü ve Yirmi Altıncı Haftalar (155-182. Günler)

Bu sırada doğanların bir kısmı yaşar. Amniyotik sıvı miktarı 800 gr. olabilir. Parmak emme alışkanlığı yerleşir. Göbek kordonu en uzun durumuna varmıştır. Fetüsün uzunluğu baştan bacaklara kadar 22,5 cm, baştan topuğa kadar 35 cm.dir. Ağırlığı 1200 gramdır.¹⁰⁹

2.1.11. Yirmi Yedinci ve Otuzuncu Haftalar (183-210. Günler)

Yirmi dokuzuncu haftada gebeliğin dörtte üçü tamamlanmıştır. Tırnaklar, parmak uçlarına kadar uzar. Fetüsün üzerinde yağ birikmeye başlar. Parmağını

¹⁰⁴ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 131.

¹⁰⁵ el-Bâr. **Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, s. 151.

¹⁰⁶ Anthony smith, S. 121.

¹⁰⁷ A.e., S. 121.

¹⁰⁸ <http://www.gebelikveannelik.com/hafta-hafta-gebelik.asp> (19.01.2009)

¹⁰⁹ Anthony smith, S. 121-122.

emebilir, hıçkırabilir, ağlayabilir, tatlı ve ekşi tatları alabilir, ağrı, ışık ve ses gibi uyaranlara yanıt verebilir. Plasentanın işlevi azalmaya başlar ve amniyon sıvısının hacmi de azalır. Artık 2 kiloluk bebek rahmi doldurmaktadır. Bu aşamada doğsa bile sağ kalma şansı çok yüksektir.¹¹⁰

2.1.12. Otuz Birinci ve Otuz Sekizinci Haftalar (211-266. Günler)

Bu sürede ceninin bütün organları ve vücudundaki bütün sistemler normal halini alırlar ve hayat için son hazırlıklarını tamamlama gayretindedirler. Yine bu süre içinde beyin hücrelerinin ceninin vücudundaki sinirlerle bağlantısı tamamlanır. Organlar bu dönemin sonunda normal boyutlarına ulaşır. Doğumdan önce ceninin başı rahimden çıkmaya uygun bir şekildedir.¹¹¹ Cenin dışarıdan gelen bütün gürültü ve seslere heyecanla kulak kabartır, bu esnada ilk hatıralarını oluşturmaya başlar ve hafızasını çalıştırır.¹¹² Ceninin bağışıklık sistemi anneden ayrı olarak çalışmaya başlamıştır.¹¹³ Cenin dünyaya geldiğinde on milyon sinir hücresine sahiptir.¹¹⁴ Boyu 40-45 cm civarında, ağırlığı 2000-2500 gr civarındadır.¹¹⁵

2.1.13. Otuz Dokuzuncu ve Kırkıncı Haftalar (267-280. Günler)

Cenin yaklaşık 3250 gram ağırlığındadır. Popsundan başına uzunluğu 36 cm. olup toplam uzunluğu da 48 cm.dir. Boyutlarında pek fazla bir değişiklik yoktur. Ancak kilo almaya devam eder. Hatta hamileliğin son bir yâda iki haftasına kadar kilo alır. Bu aşamada, bütün organ sistemleri gelişmiş ve yerli yerindedir. Olgunlaşması gereken son organ akciğerlerdir.¹¹⁶

40. haftada ceninin ağırlığı yaklaşık 3400 gramdır. Popsundan başına uzunluğu 37-38 cm. olup toplam uzunluğu da 48, cm,'dır dır. Artık gelişimini tam anlamıyla tamamladığı ve hareket edemeyecek kadar büyüdüğü için, anne karnından çıkmak

---

¹¹⁰ a,g,e,. S. 121-122.

¹¹¹ Glade B. Curtis, Judith Schuler, s.299.

¹¹² Annette Nolden, **Hamilelik Takvimi**, Çev, Rüstem Aziz Mümin, İstanbul, Optimist Yayınları, 2006, s. 150.

¹¹³ Nolden, Hamilelik Takvimi, s. 158

¹¹⁴ Nolden, Hamilelik Takvimi, s. 96

¹¹⁵ Anthony Smith, S.122.

¹¹⁶ Glade b. Curtis, Judith Schler, s. 299.

istiyor. Ve siz, bu hafta hayatınız boyunca unutamayacağınız bir olayı gerçekleştirerek onu dünyaya getireceksiniz.¹¹⁷

2.2. Cenine Müdahale (Kürtaj)

Kürtaj *currettage* Fransızcadan alınmış bir kelimedir. Fransız kökenli (Kürtaj kelimesi) bir isim olup vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, hasta veya zararlı sayılan dokuları kazıyarak alma, kazıma, döl yatağının içini kazıyıp cenini alma anlamlarına gelmektedir.¹¹⁸

kürtaj terimi, ana rahmindeki istenmeyen gebeliğin rahim içine uygulanan özel yöntemlerle veya dışarıdan verilecek ilaçlarla ya da her hangi bir tıp aleti marifetiyle müdahale edilerek sonlandırılmasına denir.¹¹⁹

Arap dilinde Kürtaja, إجهاض (ichâd) denir. Kelime جَهَضَ (ce-he-da) kökünden türemiş isim olup, kadının veya hayvanın yavrusunu henüz vakti gelmeden düşürmesi anlamına gelmektedir.¹²⁰ ıskat/düşürmek,¹²¹ الفَاءُ ilkâ/atmak, إِمْلَاصٌ imlas/düşürmek,¹²² gibi kelimeler de aynı anlamı ifade eder.

Fıkıh ıstılahında cenine müdahaleyi tanımlarken kürtaj anlamına gelen ichâd الإجهاض veya ıskat الإسقاط kavramları sözlük anlamından uzaklaşmamışlardır. Bununla birlikte fukaha'nın pek çoğu ıskat, ilka (düşürme), tarh (atma, reddetme) gibi kelimeleri de kullanmışlardır.¹²³

Hanefiler¹²⁴ ve Hanbelîler kürtajı, ıskat ve ilka (düşürme)¹²⁵ kelimesi ile ifade ederken, kimi Mâlikîler tarh (atmak) kelimesi ile ifade etmektedir. Ancak Şafîîlerden

¹¹⁷ a,g,e., s. 311.

¹¹⁸ İsmail Parlatur, **Türkçe Sözlük**, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Belgin Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1998. II, 1441.

¹¹⁹ **Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi**, Yeni şafak yayımı, 2008, s. 290; el-Bâr, **Müşketul'İchad**, Cidde, Daru el-saudiya, 1986, s. 10; <http://www.ailem.com/templates/library/2044.asp?id=4158>

¹²⁰ Muhammed Murteza ez-Zebidi, **Tacü'l-Arus min Cevâhiri'l-Kamus**, Beyrut, Dârü'l Fikri, 1994, XVII, 279; Ebü'l-Kâsım İsmail b. Abbad b. Abbas Talekani Sahib b. Abbad, el-**Muhit fi'l-Luga** (ö. 385/995), thk. Muhammed Hasan Al-i Yasin, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.] III, 366; **Elmesûetül Fıkhıyye (Kuveyt)** Vizaretü'l-Evkaf ve'ş-Şuuni'l-İslâmiyye, 1983/1404, II, 56; **Elmesuatü'l fıkhı'l İslami** (Mısır) Mevuatü Cemal abdünnasır, III, 157.

¹²¹ Firuzabadi, **el-Kamusü'l-Muhit**, s. 866.

¹²² **Mu'cemü'n-Nefaisi'l-Vasit**, Beyrut, Darü'n-Nefais, 2007/1428, S. 1193.

¹²³ **Elmesûetül fıkhıyye (Kuveyt)** II, 56; **Elmesuatü'l Fıkhı'l İslami** (Mısır) Mevsuatü Cemal abdünnasır, Kahire, Vizaretü'l-Evkaf, [t.y.] III, 56.

¹²⁴ **İbn Abidin: Reddü'l-muhtar ala Dürri'l-muhtar**, X, 250.

Nihâyetü'l-Muhtac'ın sahibi¹²⁶ ve İmam Gazzâlî gibi kimseler kürtajı ichâd kelimesi ile ifade ederler.

2.2.1. Tedavi Amacı ile Kürtaj

Bu türdeki kürtajdan maksat, annenin hayatına tehlike sokan gebeliğin sonlandırılmasıdır.

Tabiplerin Bu çeşit kürtaja sebep olarak tanımladığı hastalıklar şöyledir:

1. Doğumu engelleyen konjenital ve akkiz kalp hastalıkları ve kalp yetmezliği:

Gebelik döneminde kalbin yükü normal zamanlara nispetle iki kat artmaktadır. Dolayısıyla kalp hastası olan kadınlarda kalbin görevini yapmaktan aciz kalması veya durması gibi tehlikeler meydana gelebilir. Bu tehlikeler hamileliğin son döneminde daha da artar. Çünkü kalp hastası olan hamileler nefes almada zorlanırlar. Gebeliğin beşinci ayında daha fazla zorlanırlar. Kalp hastalığının etkisi gebeliğin son döneminde daha fazla görülür. Bu açıdan kalp hastası olup hamile kalan kadınların zaman-zaman kontrol yaptırılmaları, iyi beslenmeleri ve dinlenmeleri gerekmektedir.¹²⁷

2. Perikardit, myokardit, myokard enfarktüsü, aşikâr koroner yetmezliği, arteryal sistem anevrizmaları.

3. Ağır tromboflebitler ve lenfatik sistem hastalıkları.

4. Ağır bronşektaziler.¹²⁸

5. Meme kanseri ve Rahim ağzı kanseri: Kanser en çok musallat olduğu organlardan biri de rahimdir. Çoğunlukla gebelik ve doğumda sağlık kurallarına dikkat edilmemesinden ileri gelir. Örneğin; rahim boyunun yırtılması sonucu burada oluşan yaralar, yıllarca ihmal edilen rahim iltihapları ve bu iltihapların sonucu oluşan yaralar rahmi ne kadar hırpalarsa kanserin rahme yerleşmesi de o kadar kolay olur.¹²⁹

6. Böbrek hastalıkları: Akut ve kronik böbrek yetmezlikleri.

---

¹²⁵ İbn kudâme, *Elmugni*, VII, 799.

¹²⁶ *Nihayül Muhtac*, VII, 380.

¹²⁷ Muhammed Erfiş, s. 259.

¹²⁸ [http://www.webanne.com/kurtaj.html\(25.01.2009\)](http://www.webanne.com/kurtaj.html(25.01.2009))

¹²⁹ Abdullah Aydın. *İslama Göre Kadın ve Cinsel Meseleler*, Mehdi Yayın Evi, [t.y.], s. 281.

7. Akciğer hastalıkları: Solunum fonksiyonlarını bozan kronik akciğer hastalıkları.

8. Yüksek tansiyon.

6. Kan hastalıkları.

9. Ruh hastalıkları.

10. Madde bağımlılıkları ve kronik alkolizm.¹³⁰

2.2.2. İstemli Kürtaj

Tabıplar Gebeliğin isteyerek kürtaja sonlandırılmasına yol açan nedenleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Gebeliği önleyici yöntemlere ulaşmada zorluk: Bütün dünyada istenmeyen gebeliğin en önemli etkenidir. İstenmeyen gebelik riski altında olan üç kadından ikisi etkili bir kontraeptif yöntemden yararlanmamaktadır.¹³¹

2. Kadınların aile planlaması yöntemlerini bilmelerine karşın, çoğu kadınların etkisi sınırlı yöntem kullanması, yöntem kullanımındaki hatalara bağlı yöntem başarısızlığı veya etkili yöntem kullanılmamasıdır. Bunların sonucunda, meydana gelen istenmeyen gebeliklerden kurtulmak için istemli kürtaja başvurulmaktadır.¹³²

3. Bireysel değişiklikler: Terk edilme, dul kalma, boşanma, ekonomik güçlük, cinsel şiddete maruz kalma,¹³³ henüz aile olmaya hazır olmama, bir bebeğin bakımını üstelenmeyecek durumda olma, tek başına aile olmayı istememe, cinsel ilişkide bulunduğu ve gebe kaldığının başkaları tarafından bilinmesinden endişe etme, çocuk sahibi olmak için çok genç olma, henüz yetişkin ve olgun olmama, istediği kadar çocuk sahibi olma veya fazla sayıda çocuğunun olması, küçük aile isteği içinde olma, köyden kente göç etme, eşi ya da kendisinde sağlık sorunları olma, tecavüz

---

¹³⁰ el-Bâr. **Siyase ve Vesailu Tahdidi'n-Nesl fi'l-Mazi ve'l-Hazır**, Beyrut, El-Asrül-Hadis,1991, s. 173,

¹³¹ Muhtar Çokar. **Kürtaj**, İstanbul, Babil Yayınları, 2008, s. 22.

¹³² Hatice Serap, **İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi**, Gaziantep Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim dalı, 2005 yıl., yüksek lisans tezi, s. 3.

¹³³ Çokar, s. 23.

sonucu gebe kalma, gebelikler arasındaki sürenin kısa olması, çocuğa bakacak kimsenin olmaması gibi nedenlerle gebelik sonlanabilmektedir.¹³⁴

4. Toplumsal değişiklikler: Kadınların çalışma hayatına daha etkin katılımı, toplumda küçük aile yapısının benimsenmesi, evlilik öncesi ve erken yaşta cinsel ilişkiye başlama gibi nedenler isteyerek kürtaj sıklığını artırmaktadır.¹³⁵

5. Günümüzde uygulanmakta olan kürtajların veya kadınların isteyerek kürtaja başvurmasına neden olan temel sebeplerden biri ise, ana karnındaki ceninin bedensel veya zihinsel, ya da her iki yönden özürlü olduğunun tespit edilmesidir. Bundan dolayı bazı anne-babalar bu gebeliği sonlandırmak amacıyla isteyerek kürtaja başvurmaktadırlar.¹³⁶

2.2.3. Kürtaj'ın Tehlikeleri

Tüm cerrahi işlemlerde olduğu gibi kürtajın da birtakım riskleri vardır. Biz burada, kürtaj yapılırken veya kürtaj sonrası meydana gelmesi beklenen bazı tehlikeleri zikretmekle yetineceğiz:

2.2.3.1. Anestezi ve Kullanılan İlaçlara Bağlı Riskler:

Lokal anestezi ile yapılan işlemlerde en önemli risk, işleme başlarken uterus ağzı özel bir alet yardımı ile tutulduğundan dolayı ağrı nedeni ile âni tansiyon düşmesi, bayılma şeklinde görülen senkoptur.

Lokal anestezik tksisitesinde ise konvulsiyun, kardiovasküler kollaps ve apne görülür. Genel anestezin riskleri hastanın yaşı, genel sağlık durumu, var olan sistemik hastalıkları, alerjik öyküsü gibi faktörlere bağlı olup, bu riskleri azaltmak için, anestezi Anesteziyoloji ve Reanimasyon uzmanı tarafından verilmeli ve hastane şartlarında yapılmalıdır. Düşüğü başlatmak için lokal veya sistemik olarak kullanılan ajanlara karşı toksik reaksiyonlar meydana gelebilir. Ergonovin zehirlenmeleri

---

¹³⁴ Hatice Serap, s. 28.

¹³⁵ Çokar. Kürtaj, s. 23.

¹³⁶ **Kıraatun Fikhiyye Muasıra fi Mu'tiyati't-Tıbbi'l-Hadis**, Beyrut, el-Gadir li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2002/1423, s, 497.

kusma, daire, susuzluk hissi, kaşıntı, kol ve bacaklarda titremeye neden olabilir. Aşırı dozda, konfüzy, nabız zayıflaması, bilinç kaybı ve ölüm görülebilir.¹³⁷

Rahim şırıngası ile yapılacak kürtajda meydana gelmesi en akla yakın olan tehlike, aletin doğru yola gideceği yerde yanlış bir yola sokulmasıdır.

Kürtaj yapmak için kullanılan aletin yanlış yere sokulması nedeni ile tenasül kanalının her hangi bir yerine saplanıp, delip orayı yırtması ve hatta oradan geçerek, mesaneyeye karın boşluğuna, barsaklara batması da çok tehlikelidir.¹³⁸

2.2.3.2. Rahmin Delinmesi:

Rahme açılan iç ağza herhangi bir temas olduğu zaman bu ağız şiddetle kasılır. Eğer icap eden tecrübe ve ihtiyata riayet etmeden bu ağızdan zorla girmeye kalkılırsa derhal yırtılır ve rahim ağzının içinde tehlikeli ve son derece korkulan yırtıklar hasıl olur. Bu yırtık nedeni ile ölümlerle sonuçlanacak kanamalar dahi hasıl olabilir.¹³⁹

2.2.3.3. Gebeliğin Devamı

Gebelik kesesi rahim içinde görüntülenmeden, çok erken dönemde yani 5 haftadan önce yapılan kürtajlarda meydana gelebilir. Kürtaj sırasında vakum ile kese çok küçük olduğu için alınmaz. 1 hafta sonra yapılan kontrolde tespit edilir ve ikinci bir kürtaj gerekir.¹⁴⁰

2.2.3.4. Gebelik Dokusu Artığı (İçeride Parça Kalması)

Bazen kürtaj yapılırken rahim içi tam temizlenmeden gebelik dokusu ya da içeride parça kalma olayı meydana gelmiş olup bu nedenle rahim içinde sürekli kanamaların devam etmesi ise aşırı enfeksiyon hatta kötü huylu kansere yol açabilir.¹⁴¹

---

¹³⁷ a.e., s. 35.

¹³⁸ Abdullah Aydın, s. 302.

¹³⁹ Seyfeddin Sibai, *el-İchâd Beyne'l-Fıkh ve't-Tıb ve'l-Kânun*, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1977, s. 136.

¹⁴⁰ http://www.kurtaj.info/kurtaj_riskleri.html (20.01.2009)

¹⁴¹ Seyfeddin Sibai, s.107.

2.2.3.5. Enfeksiyon

Gebelik dokusu artıkları, bakterilerin çoğalması için çok uygun bir ortam oluşturduğundan, bu sorunla birlikte hemen her zaman enfeksiyon gelişir. İşlem esnasında sterilite kurallarına uyurlarsa enfeksiyon riski azalır, ancak bazen kişinin kendinden kaynaklanan faktörler neticesinde enfeksiyon oluşabilir. Enfeksiyon genellikle işlemden 3-6 gün sonra ortaya çıkar ve kendini ağrı, akıntı, aşırı kanama şeklinde belli eder. Gelişen enfeksiyon tüplere kadar yayılırsa tüplerde yapışıklık ve tıkanıklığa ve sonuçta kadın fertilitesi olumsuz etkileyip infertiliteye neden olabilir.¹⁴²

2.2.3.6. Rahim İçinde Kan Birikmesi

Nadir görülen bir durumdur. Özellikle 6. haftadan önce yapılan uygulamalarda görülür. İşlem sonrası eterus ağzı kapanır ve kan uterusu birikir. 4-6 saatlik bir süre sonunda uterus aşırı büyür ve bir kramp tarzı ağrılar oluşur. Muayenede uterusun büyük olduğu saptanır ve serviksten girilen kanül ile uterus boşaltılır.¹⁴³

2.2.3.7. İşlemin Yapılmaması

Bazen rahim ağzı kanülün geçmesine izin vermeyecek şekilde sert olabilir ve işlem yarıda bırakılabilir (görülme oranı: yaklaşık 1/700). Tahliye bir hafta sonrasına ertelenir.¹⁴⁴

2.2.3.8. Yapışıklık

Geç dönemde görülen en önemli, ancak ender bir sorun işlem esnasında rahim iç tabakasının aşırı hasar görmesi sonucunda oluşan yapışıklıklardır. Rahim iç tabakasının aşırı hasar görmesi sonucunda meydana gelen bu yapışıklığın tedavisi ancak cerrahidir.¹⁴⁵ Asherman sendromu kendini, kürtajdan 4-5 hafta geçmesine rağmen adet kanamasının olmaması ve ilaç tedavisiyle de kanama oluşturulamaması şeklinde gösterir. Usulüne uygun yasal sınırlar içinde yapılan tahliyelerde ve özellikle de vakumla uygulanan işlemlerde ender olarak gözlenir.¹⁴⁶

---

¹⁴² Hatice Serap, s. 36.

¹⁴³ a.e., s. 36.

¹⁴⁴ <http://www.kurtajnedir.com/kurtaj-bilgiler/kurtaj-riskleri.html> (21.01.2009).

¹⁴⁵ Hatice Serap, s. 37.

¹⁴⁶ <http://www.egejinekoloji.com/konudetay.php?islem=847> (21.01.2009).

2.2.3.9. Kanama

Her düşükten sonra, bir miktar kanama normal olup, menstruasyondan daha şiddetli olan, 3-4. haftadan uzun süren ve sürekli kanamaların, değerlendirilmesi gerekir. Düşükten sonra ilk 24-26 saat içinde kanama çok azdır. Daha sonra endometriun gebeliğin neden olduğu hormon desteğini kaybedince kanama artar ve enstruasyona benzer miktarda kanama, bazen 6 haftaya kadar uzayabilir. Şiddetli kanamalar öncelikle, gebelik dokusu artıklarının uterusu kalması, serviks, vajina, veya uterusun kullanılan alet veya kimyasal maddelerle zedelenmesi ve atoni sonucu olur.¹⁴⁷

2.2.3.10. Adet Gecikmesi

Kürtaj sonrası ilk adet genelde 4 hafta sonra görülür. Kürtajın yapıldığı gün adet kanamasının ilk günü olarak kabul edilir ve normal süresinde ilk adeti beklenir. Nadiren bu süre 60 gün kadar uzayabilir. Eğer beklenen günde adet görülmez ise mutlaka jinekolojik değerlendirme gerekir.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Hatice Serap, s. 38.

¹⁴⁸ a.e., s. 37.

3. BÖLÜM
İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ

3. İSLAM HUKUKU'NDA CENİNE MÜDAHALENİN HÜKMÜ

Kuran'da نفس (nefs) hem ruh hem de beden anlamında kullanılır. Beden anlamında nefsin iki safhası vardır. 1. safha bedenin ilk yapı taşı olan, yani döllenmiş yumurtadan ruhun üflenmesine kadar olan dönemi ifade ederler. Diğeri de ruhun üflenmesinden ölüme kadar olan dönemi ifade eder. 1. safhayı şöyle açıklayabiliriz:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretilen Rabbinizden sakının.”¹⁴⁹

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا

فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْنَا صَالِحًا لَنُكَونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

“Sizi bir tek nefisten yaratan ve yanında huzur bulsun diye eşini yaratan eşini de ondan yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşine hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı.”¹⁵⁰

Bu iki ayet kadın olsun, erkek olsun, nefisten yaratılmış olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki ayetlerde de o nefsin yerine nutfe kelimesi kullanmıştır.

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا

¹⁴⁹ Nisa 4/1

¹⁵⁰ A'râf 7/189.

Karşılıklı konuşan arkadaşı ona hitaben: "Sen, dedi, seni topraktan, sonra nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yaratan, daha sonra seni bir adam biçimine sokan Allah'ı inkâr mı ettin?" ¹⁵¹

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانَ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ

İnsan görmez mi ki, biz onu nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yarattık. Bir de bakıyorsun ki, apaçık düşman kesilmiş. ¹⁵²

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

"Gerçek şu ki, biz insanı karışık bir nutfeden (döllenmiş yumurtadan) yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini iştirir ve görür kıldık." ¹⁵³

Şu ayet nutfeye tam bir insan şeklini alıncaya kadar nefis denildiğini gösterir:

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا

Nefse ve onu (bir insan şeklinde) düzenleyene yemin olsun. ¹⁵⁴

Yukarda geçen ayetlerde anne rahminde yumurtanın döllenmesinden ceninin tam bir insan şeklini almasına kadar geçen süre içerisinde ona nefis denildiği ortaya çıkmaktadır.

2. safhaya gelince, o da ruhun üflenmesinden ölüme kadar olan süreçtir. Bir çocuğun anne rahminde bir insan olarak kaldığı süre 6 aydır. Onu yukarıda birinci bölümde ruhun üflenmesi başlığında delilleriyle birlikte anlatmıştık.

Orada şunu da anlatmıştık: Ruhun üflenmesinden itibaren ölünceye kadar hem bedene, hem ruha nefis adı verilir.

Nefsin öldürülmesi hakkında Kur'ân da şu bilgiler yer almaktadır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

¹⁵¹ el-KEHF 18/ 74 **ayetlerden dipnot verme şeklini düzelt**

¹⁵² Yasın 77

¹⁵³ Kiyamet 75/37.

¹⁵⁴ eş-ŞEMS 91/7

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

“De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana-babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin -sizin de onların da rızkını biz verimiz-; kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız.”¹⁵⁵

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

“Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın muhterem kıldığı cana kıymayın. Bir kimse zulmen öldürülürse, onun velîsine (hakkını alması için) yetki verdik. Ancak bu velî de kısıta ileri gitmesin. Zaten (kendisine bu yetki verilmekle) o, alacağını almıştır.”¹⁵⁶

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

İşte bu yüzdendir ki İsrailoğulları'na şöyle yazmıştık: Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”¹⁵⁷

فَانطَلَقَا حَتَّى إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقْتَلْتَنِي نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا

¹⁵⁵ el-En'âm 6/151.

¹⁵⁶ el-İSRÂ 17/33.

¹⁵⁷ el-Mâide 5/32.

“Yine yürüdüler. Nihayet bir erkek çocuğa rastladıklarında (Hızır) hemen onu öldürdü. Musa dedi ki: Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın (kimseyi öldürmediği halde) katlettin ha! Gerçekten sen fena bir şey yaptın!”¹⁵⁸

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ

يَلْقَ أَثَامًا

“Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahı (nın cezasını) bulur.”¹⁵⁹

Yukarıda geçen ayetlerde öldürülmesi haram kılınan nefsi zikretmektedir. Nitekim kısas ve savaş gibi bazı durumlarda öldürülmesine de izin verildiği şu ayetlerden anlaşılmaktadır:

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Tevrat'ta onlara şöyle yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş (karşılık ve cezadır) Yaralar da kısastır (Her yaralama misli ile cezalandırılır) Kim bunu (kisası) bağışlarsa kendisi için o keffâret olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerdir.”¹⁶⁰

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ

“(Savaşta) inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun.”¹⁶¹

Ruh üflendikten sonra cenin tam bir insan olur. Dolayısıyla bir nefse veya yeryüzünde fesada karşılık olmaksızın öldürülmesi caiz değildir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) kasten çocuk düşürmeyi cinayet olarak adlandırıp bunu işleyen veya buna sebep olanın maddî tazminat ödemesine hükmetmiştir.¹⁶² Rızık, kader ve

¹⁵⁸ el-Kehf 18/ 74.

¹⁵⁹ el-Furkân 25/68.

¹⁶⁰ el-Mâide 5/45.

¹⁶¹ Muhammed 47/4.

¹⁶² Buhari, VIII, 44.

tevekkülle ilgili dinî telkin ve emirler bir anlamda anne karnındaki ceninin hayat hakkını da güvence altına almaya matuf emir ve tedbirlerdir.¹⁶³

Fıkıhta, ceninin öldürülmesinin ve çocuk düşürmenin caiz olup-olmadığı araştırılırken öncelikle bu nesnenin (ceninin) canlı ve insan olup olmadığının tespiti üzerinde durulmuştur. Ceninin canlı ve insan olduğu kesinleşince hiçbir fıkıhçı onun imhasına cevaz vermemiştir.¹⁶⁴

Klasik fıkıh kitaplarında cenine yapılan müdahale ile ilgili ortak görüş denilebilecek şey, ruh üflendikten sonra ıskatın (kürtajın) caiz olamayacağıdır.¹⁶⁵ Ancak ruh üflenmeden önce ceninlik döneminin hangi evrelerinde ıskâtın câiz olabileceği ve bunun zamanının tespiti konusunda fukahâ arasında ihtilaf vardır. Bu ihtilaflara bakıldığında konunun net olarak belirlenmediğini görmekteyiz.¹⁶⁶ Bu sebeple çalışmamızın bu bölümünde cenine yapılan müdahalenin hükmü üzerinde duracağız.

3.1. Ruh Üflenmeden Önceki Müdahale

Gebeliğin başlangıcından 16. Haftaya kadar olan dönemde kürtaj konusu iki başlık altında incelenerek eski fakihlerin ve çağdaş fakihlerin görüşleri ayrı başlıklar altında verilecektir.

3.1.1. Ruh Üflenmeden Önce Ceninin İskatı (Kürtaj) Hakkında Fıkıh âlimlerinin Görüşleri

3.1.1.1. Hanefiler

Hanefî mezhebinin kaynaklarında kürtajın cevazı veya haramlığı noktasında üç temel görüş nakledilmektedir:

---

¹⁶³ Bardakoğlu, **Cinsel Hayat**, s. 137.

¹⁶⁴ Hayrettin Karaman, “İslam’a Göre Doğum Kontrolü ve Kürtaj” **Hayatımızdaki İslam**, I, 79.

¹⁶⁵ Erşahin, s. 201.

¹⁶⁶ Çeker, “Çocuk Düşürme”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. VIII, 364

3.1.1.1.1. Ceninin Yüz Yirminci Günden Önce Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre cenin, ruh üflenmeden yani yüz yirmi günden önceki safhada, mekruh olmakla beraber, düşürülebilir. Buna gerekçe olarak, bu müddet dolmadan önce ceninin azalarının tamamlanmadığını zikretmektedirler.¹⁶⁷

3.1.1.1.2. Ceninin Kırk Gün Tamamlanmadan (Yaradılışı Belirlenmeden Önce) Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşte olanlar İbn Nüceym, Kâsânî gibi âlimlerdir. Bu görüşe göre anne karnındaki cenin kırk gününü tamamlamadan önce cenin değildir, organları belirmemiştir. Henüz ya kan pıhtısı ya da et parçasıdır, insan değildir. Dolayısıyla bu süre zarfından önce düşürülmesi, mutlak olarak, caizdir.¹⁶⁸

Hanefilerden el-Mevsilî de döllenmeyle beraber ilk kırk gün içinde kürtajı caiz görmektedir. Ona göre, her hangi bir kadın ilaç yoluyla çocuğunu düşürse çocuğunun organları teşekkül etmediği sürece kadın günahkâr olmaz.¹⁶⁹

3.1.1.1.3. Ceninin Döllenme Olduktan Sonra Düşürülemeyeceği Görüşü

Hanefilerin bir kısmına göre cenin döllenme gerçekleşikten sonra düşürülemez. Bu görüşün temel mantığı şudur: İhramlı olan kişi harem bölgesinde av hayvanının yumurtasını kırdığında cinâyet işlemiş sayılıyorsa, anne rahmine düşen döllenmiş nutfeleri düşürmek de bir çeşit cinayettir. Çünkü anne karnındaki nutfenin sonuçta varacağı konum hayattır, dolayısıyla nutfe için de hayat hükmü sabit olur. Ayrıca yumurtayı kırmaya ceza verilmesinin sebebi yumurtanın o hayvan gibi bir hayvanın hayatının başlangıç safhası olmasındandır, anne rahmindeki nutfenin döllenmesi hali de insanın başlangıç evresidir, öyleyse bu da caiz değildir.¹⁷⁰

3.1.1.2. Şâfiîler

Şâfiî mezhebinde de bu konuyla ilgili üç temel görüş bulunmaktadır:

¹⁶⁷ İbn Âbidîn, **Redde'ul-Muhtâr**, II, 380,

¹⁶⁸ Kâsânî, **Bedâi'**, VII, 325; İbn Nüceym, **el-Bahru'r-Râik**, I, 229

¹⁶⁹ El-mevsilî, Abdullah b. Muhammed b. Mevdud, **El-İhtiyar li Ta'lili'l-Muhtar**, ist, 1984, c.4, s, 168

¹⁷⁰ İbn Âbidîn, **Redde'ul-Muhtâr**, II, 380

3.1.1.2.1. Döllenme Olduktan Sonra Ceninin Düşürülmesinin Haram Olduğu Görüşü

Bu görüş İmam Gazzâlî'ye aittir. Gazzâlî'ye göre anne rahminde erkeğin suyu kadınıkiyle karışıp, canlılığı kabil bir hal aldıktan sonra düşürmek haramdır. Çünkü bu döllenmiş yumurta üzerine işlenmiş cinayet hayat kabul etmeye hazır bulunmuş bir ceninin temeline işlenmiş cinayettir. Eğer bu cinayet ceninin alaka ve mudğa safhalarında işlenirse daha da çirkin olacaktır.¹⁷¹

3.1.1.2.2. Ceninin İlk Kırk Gün İçerisinde Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre hamileliğin ilk kırk gününden önce ıskât câizdir, bu süreden sonra câiz değildir.¹⁷²

3.1.1.2.3. Ruh Üflenmeden Önce Ceninin Düşürülebileceği Görüşü

Şafii mezhebinin bazı âlimleri ruh üflenmeden önce ceninin ıskâtının mutlak olarak câiz olup, ruh üflendikten sonra ise caiz olmadığı görüşündedir.¹⁷³

3.1.1.3. Mâlikîler

Mâlikî mezhebinde konuyla ilgili iki temel görüş vardır:

3.1.1.3.1. Döllenme Olduktan Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü

Bu görüşe göre erkeğin spermi anne rahmine girip yerleştikten sonra, kırk gün tamamlanıp, ruh henüz üflenmemiş olsa da, ıskât ve onun yaşama tutunmasının engellenmesi caiz değildir. Bu görüş Maliki mezhebinin hakim görüşüdür.¹⁷⁴

3.1.1.3.2. Ceninin Kırk Günden Önce Düşürülebileceği Görüşü

Bu görüşe göre azil yapmanın caiz olduğu gibi, kırk gününü tamamlamamış cenininin ıskâtı da mekruh olmakla beraber câizdir. Ancak bu görüşün pek muteber olmadığı nakillerden anlaşılmaktadır.¹⁷⁵

¹⁷¹ Muhammed Gazzali, **İhyau Ulumi'd-Din** (ö. 505/1111), Beyrut, Dârü'l-Ma'rife, 1983, II, 537

¹⁷² Şirbînî, **Nihâyetu'l-Muhtâc**, VIII, 442.

¹⁷³ Kalyûbî ve Amîra, **Hâşiyetâ Kalyûbî ve Amîra**, IV, 160.

¹⁷⁴ Dusûkî, **Hâşiyetu'd-Dusûkî**, II, 267; Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim Karafi, **Ez-Zehîra**, (ö. 684 h) th, Mehmed Hecciy, Beyrut, Darü'l Garbi'l İslami, 1994, IV, 419.

3.1.1.4. Hanbelîler

Hanbelî mezhebinde konuyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır:

3.1.1.4.1. Hamileliğin İlk Kırk Günü Dolmadan Önce (Nutfe Halindeyken) İskatın Caiz Olması

Bu görüş İbn Recep el-Hanbelî başta olmak üzere bir çok Hanbeli âlimin görüşüdür. Onlara göre ceninin nutfe halindeyken ıskat edilmesi mübahtır. Alaka olduktan sonra ıskat edilmesi caiz olmaz.¹⁷⁶

Bu mezhebe ait *Kitâbü'l-furu*'da şöyle geçmektedir: “Hamileliğin nutfe döneminde kadının ilaçla ıskat yapması caizdir.”¹⁷⁷

İbn Teymiyye, her ne kadar cenine ruh üflenmesinin yüz yirminci günden sonra gerçekleştiğini belirtse de,¹⁷⁸ ceninin yaratılmasının, kırk günden sonra yani nutfenin kan pıhtısı olmaya başladığı andan itibaren gerçekleştiğini, bunun da kadınların beyanlarından anlaşıldığını söylemiştir. Yani ona göre kırk günden önce ıskât câizdir, sonrasında caiz değildir.¹⁷⁹

3.1.1.4.2. Ruh Üflenmeden Önce Mutlak Olarak Düşürebileceği

Bazı Hanbelilere göre ceninin ruh üflenmeden önce ıskat edilmesi herhangi bir zamana kayıt olmaksızın mutlak caizdir. Çünkü onlara göre ruh üflenemeyen cenin ba's (yeniden dirilme) edilmeyecektir. Ba's edilmeyen şeyin de değeri yoktur. İşte bu açıdan ruh üflenmeden önce ıskat caizdir.¹⁸⁰

3.1.1.4.3. İskatın Haram Olduğu Görüşü

Aynı mezhebe tabi olan İbn Cevziyye'ye göre ceninin ruh üflenmeden önceki tüm safhalarında ıskat edilmesi haramdır.¹⁸¹ Çünkü ona göre evlenmenin temel

¹⁷⁵ Huraşî, *Hâşiyetu'l-Huraşî*, III, 225; Dusûkî, *Hâşiyetu'd-Dusûkî*, II, 267.

¹⁷⁶ *el-İnsaf fî Ma'rifeti'r-Racih mine'l-Hilaf ala Mezhebi'l-İmami'l-Mübeccel*, Ahmed b. Hanbel, I, 386.

¹⁷⁷ Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed İbn Müflih Makdisi, *racaahu Abdüssettar Ahmed Ferrac, Kitâbü'l-Furu*, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, 4. bs 1984, C: 6, s. 191.

¹⁷⁸ Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye, (ö. 728/1328), *Mecmû'u'l-Fetâvâ*, Hz, Abdürrahman b. Kasım, Riyad, Alemü'l kütüb, 1991/1412, XVII, 263.

¹⁷⁹ İbn Teymiyye, *Mecmû'u'l-Fetâvâ*, IV, 242.

¹⁸⁰ Muhammed İbn Müflih Makdisi, *Kitâbü'l-Furu*, I, 281.

¹⁸¹ *el-İnsaf fî Ma'rifeti'r-Racih mine'l-Hilaf ala Mezhebi'l-İmami'l-Mübeccel* Ahmed b. Hanbel, I, 386.

maksatlarından biri çocuk istemektir. Her nutfeden çocuk oluşmaz. Eğer oluşursa maksat hâsıl olmuş olur. Onun için ceninin ıskat edilmesi evlenmenin temel hikmetine aykırıdır.¹⁸²

3.1.1.5. Zâhirîler

İbn Hazm'a göre, ceninin ıskatı ruh üflenmeden önce ve ruh üflendikten sonra her iki halde caiz değildir.¹⁸³ *Muhalla*'da şöyle geçmektedir: İbrahim en-Nehaî'den rivayet edildiğine göre, İbrahim en-Nehaî ilaç içerek çocuğunu düşüren bir kadına şöyle dedi: "Bir köle azat edip babasına ğurre vereceksin." Yukarıda geçtiği üzere İbn Hazm'a göre, anne rahmindeki nutfe döllenmekten sonra cenindir. Bu döllenme ise kırk gün sonra olur. Yine ona göre cenine ruh yüz yirmi günden sonra üflenir.¹⁸⁴

Velhasıl İslam hukukçuları cenine ruh üflenmeden önce kürtajın hükmü konusunda yukarıda geçtiği gibi farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Onların görüşlerini aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- a. Ruh üflenmeden önce kürtaj mutlak olarak caizdir.
- b. Döllenme gerçekleştikten sonra kürtaj caiz değildir.
- c. Sadece hamileliğin ilk kırk gününde kürtaj caizdir.
- d. Kürtaj mutlak olarak haramdır.

3.1. 2. Konu İle İlgili Çağdaş Âlimlerin Görüşleri

Konuyla ilgili çağdaş âlimlerin görüşlerini iki ana grup altında toplayabiliriz:

3.1.2.1. Gebeliğin İlk Günlerinde (Nutfe Halinde İken) Düşürülebileceği Görüşü

3.1.2.1.1. Ramazan el-Bûti

Ramazan el-Bûti'ye göre sahih bir nikâh sonucu oluşan meşru bir hamilelik 40 günden önce sonlandırabilir. Çünkü ona göre 40 günden önce ceninin ruhu yoktur, o nutfe, donmuş kan veya organları belirgin olmayan bir et paçasıdır. Anne baba,

¹⁸² Ömer b. Muhammed b. İbrâhim Ganim. *Ahkâmü'l-Cenin fî'l-Fıkhî'l-İslâmî*, Cidde, Dârü'l-Endelüs el-Hadra, Beyrut, Dâru İbn Hazm, 2001, s. 162.

¹⁸³ İbn Hazm, *el-Muhallâ*, XI, 31

¹⁸⁴ İbn Hazm, *el-Muhallâ*, XI, 30

karşılıklı anlayış içinde hamileliği devam ettirme veya sona erdirme hakkına, bunun bir zararı giderme ve tenzihen mekruh olduğunu göz önünde bulundurma koşuluyla, sahiptir. Ancak bizatihi kürtaj annenin hayatını tehlikeye atacaksa o zaman yasaklanmıştır.¹⁸⁵

el-Buti görüşünü desteklemek için 40 gün rivayetlerinde, meleğin 42 ve daha sonraki günlerde gönderildiğini belirten hadisleri zikreder. Böylece o kürtajı tamamen yasaklayanlardan ve 120 güne kadar kürtaja müsaade edenlerden farklı düşünmektedir.¹⁸⁶ Ona göre cenin 40. günden itibaren yaratılmaya ve insan şeklini almaya başlar. Bu aşamadan sonra anne babasının, kendisini koruması vacip, düşürmesi ise haramdır.¹⁸⁷ Bu görüşe göre ceninin yaşama hakkı, gebeliğin oluşumundan 40 gün sonra başlamaktadır.

3.1.2.1.2. Faruk Beşer

Faruk Beşer'e göre, cenine ruh 120 günde değil, 30-40 gün içinde üflenir.¹⁸⁸ Böylece kırk günden önceki cenin ile, kırk günden sonraki ceninin farklı şey olması gerekmektedir. Kurân ifadesi ile "*Başka bir yaratış ile inşa etmek*"¹⁸⁹ de buna tekabül etmelidir. Bundan ötürü Hz. Ali (r.a.)'nin, ruh üflenmedikçe cenine müdahalenin çocuğunu diri diri gömme olmayacağı hakkındaki hadisi de buna işaret etmektedir.¹⁹⁰ Binaenaleyh, beş haftayı geçen bir hamileliğe annenin sağlığıyla ilgili ciddi bir zaruret¹⁹¹ bulunmadıkça müdahale edilmez. Çünkü kırk günden sonra cenin, ruh artı bedendir, yani insandır, nefistir ve ona tecavüz de, "bir nefse haksız yere tecavüzdür". Bir nefsi haksız yere öldüren ise bütün insanları öldürmüş gibidir.

¹⁸⁵ Muhammed Saîd Ramazan Buti, *Mes'elelu Tahdidi'n-Nesl Vikaye ve İlacen*, Dımaşk, Mektebetü'l-Farabi, 1988, s. 75.

¹⁸⁶ Erşahin, s, 199.

¹⁸⁷ el-Bûtî, Tahdîdu'n-nesl, s. 74.

¹⁸⁸ Faruk Beşer. **Hanımlara özel ilmihal**, İstanbul, Nun Yayıncılık, 2007, s. 298.

¹⁸⁹ el-Mü'minûn 23/14.

¹⁹⁰ <http://farukbeser.com/yazi/kurtaj-ve-cenin-in-yaradilis-safhalari-9.htm>(2009-02-11)

¹⁹¹ *Zaruret: Yasak olan şeyin işlenmesini caiz addetmeye sebep olan özür olup bir kimsenin yasak olan şeyi işlemediği takdirde helak olmasını gerektiren hal, duruma zaruret denilmekle birlikte. Zaruretin önemli şartından biri tehlikenin bulunduğu hakkında kişinin kesin kanaat sahibi olmasıdır.* (Mehmet Erdoğan, s. 491.)

Ama hamileliğin 40. gününden önce sebepsiz olarak cenine yapılan müdahale mekruh, ya da tahrimen mekruh anlamında günahdır, ancak, “bir nefsi öldürmek” değildir.¹⁹²

Yine günümüz İslam hukukçularından, Ali Tantâvî,¹⁹³ Muhammad Salam Medkur,¹⁹⁴ Mustafa Ahmed ez-Zerkâvi¹⁹⁵ gibi âlimlerin de hamileliğin ilk günlerinde veya cenin döllenmiş yumurta aşamasında iken kürtaj edilebilir görüşünde olduğunu görmekteyiz.

3.1.2.2. Döllenme Gerçekleştikten Sonra Ceninin Düşürülemeyeceği Görüşü

Bu görüşe göre hamileliğin ilk günlerinden (döllenme hasıl olduğu) andan itibaren hamileliğin hiçbir evresinde meşru bir sebep (zaruret) olmaksızın kürtaj caiz değildir. Bu görüşte olan âlimleri şu şekilde sıralayabiliriz:

3.1.2.2.1. Hayrettin Karaman

Hayrettin Karaman’a göre, cenine ruh üflenmesi hakkındaki hadislerde ızdırab (farklı tespitler, rivayetlerde farklı süreler) vardır. 40 gün sonra rivayetinin yanında, üçüncü kırk günden sonra rivayeti de vardır. Bu sebeple o hadislere dayanarak süre belirlemek ilmen uygun olmaz. Ayrıca ve daha önemlisi “ruhun üflenmesi” ile canlı olmak arasında bir ilişki yoktur. Bu ruh, can vermek, canlandırmak manasında değildir, insanın ilâhî (Allah’tan gelen ve insanları O’na çeken) bir unsura sahip olması manasındadır. Cenin, kırk günden önce de canlıdır ve insandır. Yine ona göre hamileliğin hiçbir evresinde ve herhangi bir sebeple kürtaj caiz değildir. Ancak eğer hamilelik devam ederse annenin hayatı tehlikeye düşeceği güvenilir doktor tarafından bilirse anneyi kurtarmak için ceninin alınması caizdir. Çünkü cenini öldürmek, insan öldürmek demektir. Sadece doğmadan önce öldürüldüğü için dünyevi cezası daha hafiftir.¹⁹⁶

---

¹⁹² Faruk Beşer. s. 298.

¹⁹³ Ali Tantavi, **Fetava Ali et-Tantavi**, Cidde, Dârü'l-Menar, 1987, s. 312

¹⁹⁴ Ganim, s. 165.

¹⁹⁵ a.g.e., s. 165.

¹⁹⁶ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslam**, II, 86,87; <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm> (25.02.2009); 27.02.2009 tarihli mülakatım.

3.1.2.2.2. Mustafa Karataş

Mustafa Karataş'a göre cenin 5 günlük de olsa 40 günlük de olsa canlıdır. Canlı bir varlığı aldırma kürtajdır, cana kıymaktır. Ancak bir heyetten oluşan doktor raporuyla annenin hayatının tehlikede olduğuna karar verirse o zaman ceninin aldırılması caizdir.¹⁹⁷

3.1.2.2.3. Ali Bardakoğlu

Ali Bardakoğlu'na göre, insanın yaşama hakkı, erkek spermi ile kadın yumurtasının birleştiği ve döllenmenin başladığı andan itibaren Allah tarafından verilmiş temel bir hak olup artık bu safhadan itibaren anne-baba dahil hiçbir kimsenin bu hakka müdahale etmesi caiz değildir. Çünkü cenin yaşam hakkını ana-babasından değil, doğrudan Yaratan'dan alır. Yine ona göre tıbbî ve dinî bir zaruret bulunmadıkça anne karnındaki çocuğun düşürülmesi ve aldırılması anne-baba tarafından yapılmış veya yaptırılmış olsa bile cinayet (suç) olarak adlandırılıp haram sayılmıştır.¹⁹⁸

3.1.2.2.4. Yusuf el-Kardavî

Yusuf el-Kardavî'ye göre, kürtajda asıl olan onun haramlığıdır. Bu haramlık cenindeki hayatın her olgunlaşma basamağında daha da artar. Birinci kırkında haramlık açısından daha hafif olsa da kırkıdan sonra daha kuvvetlenir. Bu haramlık 120 günden sonra (ruhun üflenmesi ile) daha da ağırlaşır. Yine ona göre kürtaj yapmanın caiz oluşu ancak zaruretin son safhasında olmasına bağlıdır. Zaruretin olması kesin şarttır. Yoksa şüphe ile olmaz. Yine ona göre buradaki zaruret tek şekilde ortaya çıkmaktadır. O da ceninin anne karnında kalması annenin hayatı için bir tehlike oluşturmasıdır. Çünkü anne ceninin hayatında asıldır. Cenin ise ikinci planda gelir.¹⁹⁹

¹⁹⁷ http://www.mustafakaratas.com/soru-cevap/?soru_sid=9375&soru_sira=&back=soru-cevap (2009-02-15).

¹⁹⁸ Ali Bârdakoğlu, “Cinsi Hayat” İlmihal: İslam ve Toplum, Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, (İSAM), 1998, s. 137.

¹⁹⁹ Yusuf el- Kardavi. İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar. Çev. Harun Ünal, İstanbul, Tahir Yayınları, [t.y.], IV, 183.

Yine, Muhammad Gazali²⁰⁰ Vehbe Zühayli²⁰¹, Mahmud Şeltût gibi çağdaş âlimler de erkeğin spermi ile kadının suyu birleştikten sonra kürtaj yapmayı insanlığa karşı işlenmiş bir cinayet saymakla birlikte bu aşamadan sonra hamileliğin her hangi bir evresinde kürtaj yapmanın caiz olmadığı görüşündedirler.²⁰²

3.1.2.2.5. Abdülaziz Bayındır

Abdülaziz Bayındır'a göre cenine ruh 15. haftada üflenir. Annenin sağlık durumunun ciddi bir tehlikeye maruz kalması gibi bir zaruret varsa ruh üfleninceye kadar kürtaj yapılabilir. Ruhun üflenmesiyle birlikte cenin yeni bir yapı kazanarak insan haline geldiği için kürtaj caiz değildir.²⁰³

3.2. Ruh Üflendikten Sonra Kürtaj

Ruh üflendikten sonra çocuk düşürmenin haram olduğu konusunda İslam âlimlerinin görüş birliği içinde olduğu bazı eserlerde zikredilmektedir.²⁰⁴ Ancak bu âlimlerin çoğunluğuna göre annenin hayatını kurtarma gibi tıbbi ve kesin bir zaruret ortaya çıkmışsa, o zaman anne karnındaki ceninin tıbbi bir müdahale ile alınması caizdir. Çünkü onlara göre anne, ceninin hayatında asıldır. Yine anne ceninde daha oluşmamış olan, bir takım özel haklara sahiptir ve ailenin temelidir. Bu sebeple ceninin hayatta kalmasından annenin hayatta kalması daha önemlidir.²⁰⁵

Abdülaziz Bayındır'a göre cenine ruh üflendikten sonra kürtaj yapılamaz. Artık o, eksiksiz bir insan haline gelmiştir. Onu öldürmek, doğmuş bir çocuğu öldürmek gibi günahıdır.²⁰⁶

Konu ile ilgili İbn Abidin'in *Haşiyetü Reddi'l-Muhtâr* adlı eserinde şöyle geçmektedir: "Hamileliğin devam etmesi halinde annenin sağlığından endişe edilirse ve ceninin düşürülmesinin annenin hayatta kalmasını sağlayacağı zan edilirse bakılır: Eğer çocuk canlı ise düşürülmesi caiz olmaz. Çünkü çocuğun rahimde kalması

²⁰⁰ a.g.e., s. 182.

²⁰¹ Vehbe Zuhayli, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve Edilletuhu*, Dımaşk, Dârü'l-Fıkr, 1985. III, 556.

²⁰² Ganim. s. 166-167.

²⁰³ 15.02.2009 tarihli mülakatım.

²⁰⁴ *el-Mevsuatü'l-Fıkhiyye*, Kuveyt, II, 53.

²⁰⁵ Ganim, s. 169.

²⁰⁶ Hoca ile Görüşme.(2009-02-20)

halinde annenin öleceği şüpheye dayalı bir bilgidir. Şüpheye dayanarak canlı bir insanın öldürülmesi caiz olmaz.”²⁰⁷

Keza, ölüme zorlanan birisinin, zorlamanın derecesi ne olursa olsun, kendisini kurtarmak için başkasını öldürmesi caiz olmaz.²⁰⁸

Kanatamıza göre, hamileliğin ilk gününden itibaren doğuma kadar hiçbir evresinde, herhangi bir durumda cenine müdahale etmek (düşürmek) caiz değildir. Çünkü erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştiği (döllenme hasıl olduğu) andan itibaren yaratılışın temeli atılmıştır.²⁰⁹ Çağdaş tıp bilginlerine göre erkeğin sperminin kadının yumurtası ile birleşmesi (döllenme) yaklaşık 5 saat içinde tamamlanır. Hamileliğin yedinci gününde ise döllenmiş hücrenin çoğalıp rahmin cidarına yapışıp tutunması (rahme asılması) gerçekleşir. Böylece ana karnında cenin oluşumunun ilk safhası başlamıştır.²¹⁰ Dolayısıyla insanın yaşama hakkı bu andan itibaren Allah tarafından verilmiş temel bir hak olup artık bu safhadan itibaren anne-baba dâhil hiçbir kimsenin bu hakka müdahale etmesine izin verilmemiştir.

Kur’ân’da “*Çocuklarınızı yoksulluk korkusuyla öldürmeyin*”²¹¹ manasındaki ayetler ve Hz. Peygamber’in kasten çocuk düşürmeyi cinayet adlandırıp bunu işleyen veya buna sebep olanın maddi tazminat ödemesine hükmetmesi, ceninin hayat hakkını korumaya yöneliktir.²¹²

Yine Hz. Peygamber yavru çıkarma sırasında kuş yumurtalarına zarar vermeyi yasaklamıştır. İnsanı temsil eden cenin, hayvan yumurtasından daha fazla korunmaya layıktır.²¹³

Fıkıhta çocuk düşürmenin caiz olup-olmadığı tartışılırken öncelikle bu ceninin canlı olup olmadığını tespiti üzerinde durulur. Ceninin canlı olduğu sabit olduğu takdirde hiçbir fıkıhçı çocuk düşürmeye cevaz vermez.²¹⁴

²⁰⁷ İbn Abidin, **Haşiyetü Reddi’l-Muhtâr**, II, 238.

²⁰⁸ İbn Receb s. 176

²⁰⁹ el-Bâr, **Halku-l İnsan Beynet Ettib ve-İKur’an-ı**. S. 206.

²¹⁰ Ali Muhammed Yusuf Muhammedi, **Buhusun Fıkhiyye fî Mesaili Tıbbiyyetu Muasıra**. Beyrut, Dârü’l-Beşairi’l-İslâmiyye, 2005, S. 221.

²¹¹ el-En’am 6/51; el-İsra 17/31;

²¹² Bârdakoğlu, **Cinsel Hayat**, s. 137.

²¹³ Hamdi Döndüren, **Delilleriyle Aile İlmihali**, İstanbul, Erkam Yayınları, [t.y.], s. 259

²¹⁴ Erşahin, s. 197.

Konuyu şöyle özetleyebiliriz: Daha önce belirttiğimiz gibi cenine 15. haftada ruh üflenir. Ondan itibaren tam bir insan haline gelir. Ondan sonra ana rahminde 6 ay daha kalır. Bu süre içerisinde onun ölümüne sebep olmak bir insanın ölümüne sebep olmak olur. Dolayısıyla ruh üflendikten sonra her hangi bir sebepten dolayı çocuk düşürmek kesinlikle haramdır.

3.3. Özürlü (Engelli) Olduğu Tespit Edilen Ceninin Alınması

Kur'ân'da ifade edildiği üzere Allah insanı en güzel surette yaratmıştır. İlgili ayetler şöyle geçmektedir:

“Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yarattık.”²¹⁵ , “Ey insan! İhsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir? O Allah ki seni yarattı, seni düzgün ve dengeli kılıp, ölçülü bir biçim verdi.”²¹⁶

Ancak hamilelik esnasında ceninin veya annesinin sağlığını etkileyen sebepler sonucu nadiren bedensel özürlü çocuklar dünyaya gelmektedir. Özürlü ceninden ne kastedildiğini anlamak için şuna işaret etmek gerekmektedir. Allah Teala'nın döllenmesini istediği spermin yumurtaya kavuşması ile cenin oluşur ve anne karnında çeşitli safhaları geçirip %98,5'i normal doğar. Ancak %1,5'i engelli olarak dünyaya gelir.²¹⁷

Cenin hayatının ilk ayı iç ve dış etkenlerden kolay etkilenebileceği çok hassas bir aşamadır. Bu etkenler nedeni ile ceninin anne karnında geçirdiği bu ilk bir aylık sürede hamileliğin diğer safhalarına nispetle ceninde daha fazla oranda bir takım özürler tespit edilebilir.²¹⁸

Özürlü ceninin mahiyetinin tam anlamıyla tasavvur edilebilmesi için aşağıdaki satırlarda özür lülüğün çeşitlerini zikredeceğiz. Aynı zamanda özre neden olan etkenleri de zikredeceğiz.

---

²¹⁵ Tin 95/4

²¹⁶ Infitar 82/6-8.

²¹⁷ el-Bâr, el-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye, Demeşik, Dârü'l Kalem, 1991, S. 483.

²¹⁸ Müsfir b. Ali b. Muhammed El-Kahtânî, **İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükmü**, Çev, Abdullah Kahraman, C.Ü. İlahiyatFakültesi Dergisi XII/1- 2008, s. 470

3.3. 1. Özürlülüğün Çeşitleri

Ana rahmindeki çocuğun (cenin) özürlülük durumları değişik biçimlerde tezahür edebilmektedir. Genel olarak özürlülük çeşitlerini iki ana grupta toplamak mümkündür. Birincisi bedensel ya da fiziksel özürlüler, ikincisi zihinsel ya da ruhsal özürlüler.

Bedensel özürlüler, çocuğun bedeninde yer alan organlardan herhangi birinin hiç bulunmaması veya eksik yahut anormal şekil bozukluğu biçiminde olması halidir.

Zihinsel özürlüler ise, aklî melekelerin ya hiç bulunmaması veya noksanlığı, zekâ geriliği vb. şekillerde görülebilir.

Bu her iki çeşit özürlülük hallerinin kendi içinde değişik dereceleri olabilir. Bu açıdan bakıldığında da özürlülük çeşitlerini üç ana kategoride sınıflandırmak mümkündür.²¹⁹

3.3.1.1. Birinci Grup Özürlüler

Çok riskli veya kesin tedavisi olmayan, cenin hayatını erken zamanda etkileyen ve erken ölümüne yol açan özürlülerdir. Beyinsiz, kalpsiz veya böbreksiz olma durumu böyledir. Bunlar genelde hamileliğin ilk iki haftasında ortaya çıkar. Bu sakatlıklardan dolayı hayatın devamı mümkün olmadığı için kendileri düşük olur. Genelde bunlar erkenden düştüğü için bunların kürtaj edilmesinin hükmünü bilmeye ihtiyaç yoktur.²²⁰

3.3.1.2. İkinci Grup Özürlüler

Riskli fakat ciddi gayretle tedavi edilebilir. Bunlar, sinir sisteminde, kalp ve damarlarda, karın duvarı ve üreme organlarında görülen büyük ölçüdeki sakatlıklardır. Bu tür özürlülerin bir kısmı çocuk ana rahmindeyken bile açıkça görülebilir nitelikte olup, çocuk doğar doğmaz müşahede edilebilir. Bu tür özürlülerin bir kısmı vardır ki, hem ana rahmindeyken hem de doğumdan sonra çocuğun ölümüne sebep olabilmektedir. Beynin ya hiç bulunmaması veya noksan olması,

²¹⁹ İbnu'l-Hûca, Muhammed el-Habîb, "İsmetu'l-Cenini'l-Muşevveh", Mecellethu'l-Mecme'u'l-Fikhi'l-İslâmî, Yıl: 2, Sayı: 4, Cidde, 1989, s. 273; Ganim, s. 181-182; Ali ihsan pala. "Özürlü Olduğu Tespit Edilen Ceninin Alınması" sempozyumu. İzmir Tibyan yayıncılık. 2008, S. 78-79.

²²⁰ Muhammed Erfiş, s. 455.

solunum yollarının kapalı olması gibi özürlü bu kabildendir. Bu grup içinde yer alan bazı özürlü de vardır ki, çocuk o hal üzere doğar ve o şekilde yaşayabilir. Fakat büyük yardıma ihtiyaç duyar. Çocuk her zaman başkasının yardımına muhtaçtır. Bu tür vakalar diğerlerine nazaran daha az orandadır.²²¹

3.3.1.3. Üçüncü Grup Özürlü

Bu tür özürlü ceninin ölümüne sebep olmayan ve bir kısmının ise tedavi edilmesi mümkün olup, örnekleri şunlardır: Ceninin enzimlerinde, beden içindeki bağışıklık sisteminde görülen bozukluklar, renk körlüğü, kalbin delik olması, yetersiz beyin gelişimi ve buna bağlı olarak zekâ geriliği gibi özürlüdür.²²²

3.4. Ceninin Sakatlanmasını Etkileyen Sebepler

3.4.1. Haricî Etkenler

Eğer anne hamileliğin ilk haftalarında rahim duvarını delebilen ve geliştirmekte olan ceninin dokularına ulaşabilen bazı mikropları kaparsa, bu durum ceninin ölümüne yol açabilecek kadar zarar verebilir veya onu bedensel özürlü yapabilir. Mesela ceninin *Alman Kızamığına* yakalanması böyledir.

Başka bir örnek de, kimyasal maddeler, ilaçlar veya ışınlar maruz kalmak, vb. etkenler. Bu ilaçların hepsi ceninin sakatlanmasına yönelik faaliyetler icra eder. Keza, annenin zührevi hastalıklara yakalanması, radyoaktif ışınlar maruz kalması, alkollü içkilere düşkün olması ve -çoğu kere de- sigara aynı olumsuz etkileri gösterir.²²³

3.4.2. Dâhilî Etkenler

Cenindeki özürlülerin bazıları ceninde mevcut dâhilî sebeplerden (sperm veya yumurtadan) kaynaklanan etkenlerden dolayı olur. Mesela, Allah'ın yumurtayı dölemek için seçtiği sperm şekli veya hacminde, kromozom sayısında bozukluk olabileceği gibi, yumurta, sperm veya her ikisi de bozukluk taşıyabilir. Bu gibi etkenlerin esas kaynağı kalıttır. Kalıtım da babalardan dedelere kadar gider.²²⁴

²²¹ El-kahtani, s. 473; Ganim, s. 1182.

²²² Ali ihsan pala, s. 79.

²²³ Rahim, S. 170-171; Ganim, s. 180.

²²⁴ el-Bâr, *El-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye*, S. 51. El-kahtani, s. 471.

3.5. Özürlü Ceninin Kürtaj Edilmesinin Hükümü

Bu mesele çağdaş tıp ilminin ilerlemesi ile çeşitli hastalıkları keşif ve teşhis alanında gösterdiği gelişmeler neticesinde çağımızda yeni sorun (nevazil) olarak ortaya çıkan problemlerden biridir.²²⁵ Çünkü önceki İslam hukukçuları bu meseleye değinmemiştir. Zira eskiden anne karnındaki ceninin mahiyetini bilmek imkânsızdı. Çağdaş tıp, rahim içindeki yaratılış bozukluklarını teşhiste kullanılan bazı araçlar yoluyla bozukluğun şeklini büyük ölçüde belirlemektedir.²²⁶ Bu sebeple konu hakkındaki görüşler çağdaş fıkıhçılara ait olmaktadır. Dolayısıyla biz önce konuya ilişkin çağdaş âlimlerin görüşlerini zikredecek, ardından kendi kanaatimizi bildireceğiz.

3.5.1.Konu İle İlgili Çağdaş âlimlerin Görüşleri

Bu konuda çağdaş âlimlerin görüşlerini genel olarak; mutlak cevaz vermeyenler, ruh üflendikten sonra cevaz vermeyenler, ruh üflenmeden önce kürtaja cevaz verenler, olmak üzere üçe ayırmak mümkündür.²²⁷

3.5.1.1. Mutlak Cevaz Vermeyenler

Abdülaziz Bayındır,²²⁸ Hayrettin Karaman,²²⁹ Misbah el-Mütevelli, Seyyid Hemmad,²³⁰ Ramazan el-Bûti,²³¹ Abdülfettah idris²³² gibi çağdaş İslam hukukçuları ceninin kürtaj edilerek veya başka bir şekilde imha edilmemesi halinde doğacak çocuğun hasta, özürlü, kusurlu, geri zekalı ve kısa ömürlü olması gibi nedenlerden dolayı cenine müdahaleyi ve onun hayatına son vermeyi ruh üflenmeden önce ve ruh üflenmeden sonra olmak üzere her dönemde cevaz vermemektedirler. Mesela Abdülaziz Bayındır'a göre genetik ilmine ve ultrasonografi yöntemine güvenilirlik derecesi de tartışmalıdır. Çünkü günümüzde ultrasonografi yöntemiyle özürlü doğacağı ve birtakım hayati riskler taşıdığı tespit edilen bir kısım ceninlerin kürtaj

²²⁵ el-kahtani, s. 472.

²²⁶ el-Bâr, **El-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye**. S. 468

²²⁷ Rahim, S. 174. Ali İhsan Pala, s. 79.

²²⁸ Hoca ile görüşme (08.05.2009).

²²⁹ Hayreddin Karaman, s. 86,87; <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm>; (Hoca ile görüşme.27.02.2009)

²³⁰ Muhammad Ra'fet Osman, v.d., **Kadaya Fıkhiyye Muasıra**, islam hukuku bölümü, 2003. yıl derslik kitabı, Al-ezher ünversitesi Yayınları 2003, s, 218.

²³¹ El-Bûti., s. 89-90.

²³² Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 214.

edilmeyip, doğumları gerçekleştiğinde sapaşağlam doğdukları görülmektedir. Birçok hukukçu da bu gerçeğı müşahede etmiştir.²³³

Ultrasonografinin güvenilirlik derecesi konusunda yapılan çalışmalara gelince büyük anormalliklerin merkezi sinir sistemi hastalıklarında % 84.8 gibi yüksek oranla güvenli bilgi elde edilirken, kalp ve dolaşım sistemi hastalıklarında %38.8 ve kas, iskelet sistemi hastalıklarında %18 gibi düşük oranda bilgi elde edilmektedir. Üstelik bu çalışmalarda, ultrasonografide hastalıkların çeşidine göre %20-80 hata ihtimali bulunmaktadır.²³⁴ Burada ultrasonografi ve diğere hata ihtimali bulunan yöntemlere dayanarak ceninin kürtajına cevaz verilemez.

Yine bu âlimlere göre anne karnındaki ceninin herhangi bir hayati risk taşıdığı, sağlığının tehlikede olduğu, geri zekâlı ve özürli olduğu %100 tespit edilse dahi rahimde tutunarak yaşamaya ve gelişmeye başlamış cenin bir insandır. Onun hukuki şahsiyeti ve hakları vardır. Sağlıklı doğup büyümüş bir çocuğun bir hastalık veya kaza sonucu sakatlanması durumunda öldürülmesinin haram olması gibi bu çocuğı öldürmek (kürtaj) de haramdır.²³⁵

Sonuç olarak denilebilir ki hamileliğin ilk safhasından itibaren kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, düşürmek veya aldırarak yoluyla bir ceninin hayatına son vermek caiz değildir. Ceninde özürlüğü tespit edilmesi, kürtaj nedeni olarak kabul edilmez. Ancak, önceki safhalarda bildirdiğimiz gibi annenin hayatının kurtarılması, haklı ve meşru bir zaruret kabul edilmiştir. Söz konusu gerekçe, bize göre kürtaj nedeni sayılmaz. Çünkü özürürlük ve hastalık bir ceninin öldürülmesinin illeti olamaz.²³⁶

3.5.1.2. Ruh Üflendikten Sonra Cevaz Vermeyenler

Aralarında **Câdı'l-Hak**, Ali Câdı'l-Hak,²³⁷ Muhammad El-Habîb b. el-Hoca,²³⁸ Yusuf el-Kardâvî,²³⁹ Abdullah Bessam,²⁴⁰ Salih el-Fevzan, Abdülaziz b. Abdullah b.

²³³ Hoca İle Görüşme.(08.03.2009)

²³⁴ Erşahin, s. 211.

²³⁵ Hoca İle Görüşme.(08.03.2009); Karaman, **Neslin Korunması, Gerçek hayat**, s, 22,

²³⁶ Erşahin,.s.214

²³⁷ Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 201.

²³⁸ İbnul Hoca, "İsmetu'l Cenin el-Müşevveh. Mecelletu'l Fıkhıl İslamiyye. Yıl 2, sayı 4, s, 280
[http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arab-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.\(2009-03-09\)](http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arab-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.(2009-03-09))

Baz,²⁴¹ Hamza Aktan,²⁴² gibi pek çok çağdaş fıkıhçılara göre özrün derecesi ne olursa olsun, ister tedavi edilemeyecek kadar ağır derecede olsun, ister basit derecede özürlü olsun, cenine ruh üflendikten sonra kürtaja cevaz verilmez. Bu görüşte olanların gerekçeleri kısaca şöyle özetlenebilir:

1. İnsan nefsinin korunması, İslam'ın korunmasını emrettiği beş zaruretten biri olup dinin korunmasından hemen sonra insan gelmektedir. Burada korunması gereken nefs ister ana karnında ruh üflenmiş nefis olsun, ister özürlü doğmuş nefis olsun, ister tedavi edilemeyecek şekilde hasta veya özürlü olsun, ister sağlam olsun hiçbir fark olmaksızın tümünü kapsamaktadır.²⁴³ Allah Teala Kur'ân'da insan hayatına çok önem vermiş ve bir insanı öldürme cinayetini bütün insanlığı öldürmekle eş tutmuştur. Allah Teala şöyle buyuruyor:

أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

*“Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”*²⁴⁴

Diğer bir ayette şöyle geçmektedir:

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ

*“Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın muhterem kıldığı cana kıymayın.”*²⁴⁵

Cenine ruh üflendikten sonra dışarıdaki herhangi bir insandan farkı yoktur. Dolayısıyla nasıl kaza sonucu sakatlanmış insanı öldürmek haramsa, ana karnındaki özürlü cenini öldürmek de haramdır.

2. Ceninin kürtaj edilmesi Kur'ân'da şiddetle kınanan ve cahiliye adeti olan “kız çocuklarının diri diri toprağa gömülerek öldürülmesi” kapsamına girer.²⁴⁶

²⁴⁰ Ganim, s. 186.

²⁴¹ Udvu el-İcnetud'daime lil iptâ. el-Fetava'l-Müteallaka bi't-Ttub ve Ahkâmi'l-Marza, Cidde, Dârü'l-Müeyyed, 1424, S. 277-279.

²⁴² Ali İhsan Pala, s. 79

²⁴³ Muhammed Erfiş, s. 457.

²⁴⁴ el-Maîde 5/32.

²⁴⁵ el-İsrâ 17/33.

²⁴⁶ Ğânim, s. 167.

Cahiliye Arapları kız çocukları olduğunda bundan utanç duyarlardı.²⁴⁷ Özürlü çocuğun varlığından utanç duyarak aldırın kimselerin bu kapsama girmesi kuvvetle muhtemeldir.

3. Hz. Peygamber (s.a.v.): “Sizden biriniz başına gelen sıkıntıdan dolayı ölümü istemesin. İlle de isteyecekse şöyle desin: “Allahım, eğer hayat benim için hayırlı ise beni yaşat, ölmek hayırlı ise beni öldür.”²⁴⁸ buyurmuştur. Bu hadisten anlaşılıyor ki, insan için ölüm mü yoksa hayat mı daha hayırlıdır belli olmaz. O bakımdan sıkıntılar insan hayatını sonlandırmanın gerekçesi olamaz.

4. Cenab-ı Hakk’ın bazı insanları özürlü yaratması onun hikmetlerinden olabilir. Çünkü özürlülerin yaratılışında, kusursuz, sağlam yaratılmış olanlar için bir ibret vardır. “Her şey zıttıyla bilinir” kaidesince özürlülük durumunu görmeyen ve bilmeyen kimseler mevcut sağlam hallerinin kıymetini anlayamazlar. Dolayısıyla toplumda zaman-zaman özürlü insanların var olması, imtihan için yaratılan insanın kendisini sağlam olarak yaratan Yaratıcıya şükretmesine vesile olacaktır.²⁴⁹ Bu ve benzeri durumlarda takınılacak tavır konusunda Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sizden biri, mal ve yaratılışça kendisinden üstün olana bakınca, bakışını bir de kendisinden aşağıda olana çevirsin. Allah’ın üzerinizdeki nimetini küçük görmemenize yakışan budur.”²⁵⁰ Dolayısıyla özürlü olduğu nedeniyle ceninin hayatını sonlandırmak için müdahale etmek hikmet-i ilâhiyyeye aykırıdır.

5. Ruh üflendikten sonra kürtajın haram olduğunda İslam âlimleri görüş birliği içindeyken bazı İslam hukukçularına göre ceninin kasten kürtaj edilmesi halinde kisasın vacip olacağını söylemektedirler. Öyleyse ceninde bilinen özürlü veya hastalıklar onun kürtaj edilmesine gerekçe olamaz. Çünkü tıp ilmi çok hızlı bir şekilde gelişmekte olan bu günlerde, anne karnında özürlü olduğu tespit edilen veya doğumdan sonra tedavi edilemeyecek şekilde hasta olduğu bilinen bazı hastalar için daha sonra ilaçlar keşfedilip tedavi edildiğini görmekteyiz.²⁵¹

---

²⁴⁷ Nahl 16/58-59.

²⁴⁸ **Buhârî**, VII, 10; **Müslim**, s. 1076.

²⁴⁹ Rahim, S. 179; el-Bûtî, Tahdîdu’n-nesl, s. 74.

²⁵⁰ **Buhari**, VII, 187; **Müslim**, s. 1188.

²⁵¹ Cadil hek, **Telkihu el-Sana. Ve’lichad**

6. Ceninin özürlü olduğunun tespiti zaruret kapsamına girmez. Çünkü zaruret beklenen bir şey değil, bizzat var olmalıdır. Cenine ruh üflendikten sonra ceninde sakatlığın meydana gelmesinin nedeni bazı ilaçlara mahsur olmaktadır.²⁵²

3.5.1.3. Ruh Üflenmeden Önce Cevaz Verenler

Aralarında Yusuf el-Kardavi,²⁵³ Muhammad el-Habib b. el-Hoca,²⁵⁴ Ali Cadi'l-Hak,²⁵⁵ Muhammed Ğânim²⁵⁶, Ali Muhammed Yusuf Muhammedi²⁵⁷ gibi âlimlerin de katıldığı bu görüşe göre, 120 günden önceki aşamada, güvenilir tıp doktorlarından oluşan komisyon tarafından, bütün teknik imkânlar kullanılarak yapılan muayeneler sonunda ceninin, tedavisi imkânsız, yaşadığı takdirde hem kendine hem de ailesine çok büyük ızdıraplar verecek bir özrün varlığı kesin olarak tespit edilirse, anne babanın rızası da olmak şartıyla kürtaj edilebilir.²⁵⁸

Bu görüşte olanların şu gerekçelere dayandıklarını görmekteyiz.²⁵⁹

1. Ceninde hiçbir surette tedavi edilme imkânı olmayan özrün tespit edilmesi dinen kabul edilmiş özürlerdendir. Özellikle eğer yaşadığı takdirde cenin için hayatında anne ve ailesine, azap olacak çok tehlikeli ve çirkin kusurların bulunduğu halinde daha makbul geçmektedir.²⁶⁰

2. 'İki zarardan hafif olanın tercih edilmesi' kuralına uymak gerekir. Çünkü henüz insanlık kimliğini kazanmamış özürlü bir ceninin aldırılması da zarardır. Ama cenin doğduktan sonra hem kendine hem de ailesine vereceği maddi ve manevi

²⁵² Rahim, s. 197.

²⁵³ el- Kardavi. **İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar**, IV, 184. [http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.\(2009-03-09\)](http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622594.(2009-03-09))

²⁵⁴ İbnul hoca, s. 286.

²⁵⁵ **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl 1983; Muhammad Ra'fet Osman, v.d, s, 201.

²⁵⁶ Ğânim, s. 183.

²⁵⁷ Yusuf Muhammedi, S. 226, .

²⁵⁸ **Karârâtü'l-Mecme'i'l-Fıkhî'l-İsâmî** li Râbitati'l-'âlem lidevretihî'l-'Âşire ve'l-Hâdiyeti 'aşere ve's-Sâniyeti 'aşere ve's-Sâliseti 'aşere, Râbitati'l-'Âlemi'l-İslâmî Yay., ts.; Ayrıca bk. **Mecelletu'l-Mecme'i'l-Fıkhî'l-İsâmî**, Yıl: 5, Sayı: VII, 1993, s. 348; el- Kardavi. **İslam'ın Işığında Çağdaş Meselelere Fetvalar**, IV, 184.

²⁵⁹ Cadıl Hak, **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl, 1983

²⁶⁰ Rahim, S. 174.

zarardan daha büyüktür. Dolayısıyla her iki kötünün büyüğünden kurtulmak için özürlü ceninin kürtaj yapılması gerekir.²⁶¹

3. Nefsi (insanı) öldürmeyi yasaklayan nasslarda söz konusu edilen insan denen varlıktır. Ruh üflenmeden önceki aşamada cenin henüz insan kimliği kazanmış değildir. Sadece –özellikle nutfe alaka aşamasında– tam teşekkül etmemiş canlı bir varlıktır. Dolayısıyla öldürülmesi yasaklanan “nefs/insan” kapsamı içinde değildir.²⁶²

Özürlü olduğu tespit edilen ceninin kürtaj edilmesi hakkındaki görüşleri zikrettikten sonra, bu konu hakkındaki bizim tercih ettiğimiz görüş şu şekildedir:

Özürlü ceninin alınmasında bir zaruret bulunmamaktadır. Bazı klasik âlimlerin zikrettikleri mazeretlere kıyas etmek suretiyle buradan bir zaruret çıkarmak sağlıklı görünmemektedir. Zira klasik fakihlerin bu yaklaşımı herhangi bir nassa dayanmaksızın sadece kendi dönemlerindeki tıbbi verilere dayanmaktadır. Onların cenin hakkındaki bilgileri bugünkü gibi somut verilerden çok, tahminler ve tecrübelerle sınırlıydı. Eğer onlar şu andaki teknik imkanlar sayesinde elde edilmiş olan anne karnındaki ceninle ilgili ilimleri elde etmiş olsalardı hiç kuşkusuz konu hakkındaki görüşleri de daha farklı olacaktı.

Tıp bilginlerine göre genetik hastalıkların büyük bir kısmı tedavi edilemeyecek türden değildir. Çocuk bu özrüyle yaşayabilir. Bazı hastalıklar vardır ki çocuk doğduktan sonra ileriki yaşlarda etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle çocuk, cenin halindeyken kendisinden potansiyel özürlülük tespit edildi diye kürtaj edilmez.

Sonuç olarak denilebilir ki; hamileliğin ilk safhasından itibaren kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, düşürmek veya aldırma yoluyla bir ceninin hayatına son vermek caiz değildir. Ceninde özrün tespit edilmesi, kürtaj için gerçek sebep olarak kabul edilmez. Ancak, önceki safhalarda bildirdiğimiz gibi annenin hayatının kurtarılması, haklı ve meşru bir zaruret kabul edilmiştir. Söz konusu gerekçe, bize göre kürtaj nedeni sayılmaz. Çünkü özürlülük ve hastalık bir ceninin öldürülmesinin illeti olamaz.

---

²⁶¹ a,g,e., s. 175.

²⁶² İbn Âbidîn, **Redde’ul-muhtâr**, II, 380; Muhammed İbn Müflih Makdisi, **Kitâbü'l-Furu'**, I, 281.

3.6. Evlilik Dışı İlişkiler Sonucu Oluşan Hamileliğin Sonlandırılması

Burada zina (şerî bir akde dayalı olmaksızın ihtiyar ile yapılan haram cinsel ilişki²⁶³) ve tecavüz (bir erkeğin veya bir kadının silah zoruyla veya öldürme tehdidi ile cinsel ilişkiye girmesi) sonucu oluşan gebeliklerin sonlandırılmasının hükmünü, İslam hukuku açısından değerlendirmek istiyoruz.²⁶⁴

3.6.1. Zina

Zina sebebi ile oluşan gebelikler sonucu ceninin düşürülmesi konusu, fıkıh kitaplarında pek yer almamıştır. Ancak bu konuya er-Remli'nin *Nihayetü'l-Muhtâc* adlı eserinde kürtaj konusunda görüş serdederken sadece meşru bir evlilikle oluşan cenin ile zinadan oluşan cenini ayırmış olduğunu, konuyu detaylı bir şekilde ele almadığını görmekteyiz.²⁶⁵

Konu ile ilgili İslam hukukçularının görüşlerine gelince, bu konuda da diğer konularda olduğu gibi farklı görüşlerin olduğunu görmekteyiz.

3.6.1.1. Zinadan Oluşan Ceninin Ruh Üflenmeden Önceki (Nutfe ve Alaka) Safhalarda Düşürülebileceği

Klasik fıkıhçılardan er-Remli²⁶⁶, Süleyman el-Cemel gibi kimi şafiiler²⁶⁷ ve el-Edevi gibi kimi malikilere²⁶⁸ göre zinadan oluşan cenin hamileliğin ilk 80 günü içerisinde alınabilir. Onların belli başlı delilleri şunlardan ibarettir:

1. Hamileliğin ilk kırk günü içerisinde ceninde hayat yoktur, sadece nutfedir. Zinadan oluştuğu için de korunmasını gerektiren bir sebebin olmaması dolayısıyla kürtaj edilmesi caizdir.²⁶⁹

²⁶³ Mehmet Erdoğan, s. 622.

²⁶⁴ Erşahin, s. 202.

²⁶⁵ Remli, *Nihayetü'l-Muhtac ila Şerhi'l-Minhac*, VIII, 422; Süleyman b. Ömer b. Mansur el-Ezheri Cemel, (ö. 1204/1790), *Haşiteül'-Cemel ela Şerhil'-Minhac*, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1305. h, V, 491.

²⁶⁶ Remli, *Nihayetü'l-Muhtac ila Şerhi'l-Minhac*, VIII, 422.

²⁶⁷ *Haşiyetül'-Cemel ela Şerhil'-Minhac*, v, 491.

²⁶⁸ Ebû Abdullah eş-Şeyh Muhammed Ahmed Aliş, (ö.1299/1882), *Fethü'l-ali el-Malik fi'l-Fetava ala Mezhebi'l-İmam Malik*, Beyrut, Dârü'l-Ma'rife, 1299. h, I, 399.

²⁶⁹ Bu remlinin *فَلَا شَكَّ أَنَّهُ غَيْرُ مُحْتَرَمٍ مِنَ الْجِهَتَيْنِ* bunda iki taraftan mahrumiyet yoktur . sözünün anlaşılmalıdır. Remli. *Nihayetü'l-muhtac ila şerhi'l-minhac*, VIII, 422.

2. Zinadan oluşan ceninin doğuma kadar beklenmesi ana ve çocuk her iki taraf için rezalete sebep olmaktadır. Çünkü ceninin dünyaya gelmesi anneye çok büyük rezalet getirmekle birlikte, bazen onun ölümüne dahi sebep olacaktır.²⁷⁰ Çocuk açısından beklenen problemler ise babasının nesebinden kesilmesi, toplumda horlanıp aşağılanmaya maruz kalması, sıhhi ve psikolojik sıkıntılarla karşılaşmasıdır. Bu tür sebeplerden dolayı ona ruh üflenmeden önce kürtaj edilmesi daha hayırlıdır.²⁷¹

3. İnsanın yaratılış safhaları ile ilgili hadisler, ceninin anne karnındaki evrelerini belirlemek için zikredilmiştir. Özellikle de ruhun üflenmesinden önce ve sonraki farkları belirtmek için gelmiştir. Dolayısıyla bu farkı belirtmenin faydalı olması gerekir. Söz konusu hadislerde kürtajın haram olduğuna dair delil bulunmamaktadır. Bu açıdan hareketle açık delil olmayan konularda insanlara zorluk getirmektense kolaylık yaratmamız gerekmektedir.²⁷²

3.6.1.2. Zinadan Oluşan Ceninin Hamileliğin Hiçbir Döneminde Düşürülemeyeceği

Çağdaş İslam hukukçularından Abdülfettah İdris,²⁷³ el-Buti,²⁷⁴ Hessian Hethut, Muhammed Ali el-Bar²⁷⁵ ve Hayrettin Karaman²⁷⁶ gibi âlimlere göre kadın erkek iki tarafın rızası ile gerçekleşen zinadan oluşan ceninin alınması hamileliğin tüm evresinde kesin olarak caiz değildir. Bu görüş ekseri çağdaş âlimlerin görüşüdür. Bu görüşteki âlimlerin delilleri şunlardır:

1. Allah Teala, “*Hiçbir günahkar, başkasının günah yükünü üstlenmez*”²⁷⁷ buyurmuştur. Yani hiçbir kimse bir başkasının günahından sorumlu değildir. Bundan dolayı masum bebekler babalarının suçunun cezasını çekmemelidir. Günümüzde isteyerek kürtaja başvurma ve kürtaj yaptırmanın en büyük sebeplerinden biri zina sunucu oluşan gebeliklerin sonlandırmak istenmesidir. Bunun nedeni doğacak

²⁷⁰ **Fethü'l-ali el-Malik**, I, 399.

²⁷¹ el-Bâr, **Siyasetü vesaili tehdidünesli**, S. 135.

²⁷² Rahim, s. 130.

²⁷³ http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528611042. (27.03.2009)

²⁷⁴ el-Bûtî, **Tahfidü'n-nesl**, s. 74

²⁷⁵ el-Bâr, **El-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye**, S. 376

²⁷⁶ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslam**, I, 510.

²⁷⁷ el-İsra 17/15

çocuğun babasının belli olmaması ile zina fiili işlendiğinin toplum tarafından anlaşılacağı ve bunu işleyenin toplumdaki dışlanacağı korkusudur. Cenin de bu korku ve günahın kurbanı olmaktadır.²⁷⁸ İslâm'daki "Kimsenin günah ve suçunun cezâsını başkası çekmez", "Her yükümlü hür irâdesiyle iyi ve kötü olabilir, iyilik ve kötülük yapabilir" kurallarına göre, kendisinin hiçbir kusuru olmadan ana ve babasının zinâ yapmaları sonucu oluşan bir çocuğu kürtaj vb. bir yöntemle öldürmek cinayettir. O çocuk doğar, iyi bir aile ortamında yetiştirilir, kendisine hayat ve imtihan hakkı tanınır.²⁷⁹

2. Zina edip hâmile kalan Gâmid’li bir kadına Hz. Peygamber: “Doğuruncaya kadar git” demiştir. Bu kadın çocuğunu doğurunca, yanında bir çocuk ile Hz. Peygamber’e “bu benim doğurduğum çocuktur” dedi. Peygamber (s.a.v) ona gitmesini ve çocuk süttan kesilinceye kadar onu emzirmesini, emretti.²⁸⁰ Bu hadis göstermektedir ki, gayr-ı meşru bir ilişkinin örtbas edilmesi için kürtaja başvurulması câiz olmaz. Zira böyle bir şey câiz olsaydı Hz. Peygamber elbette çocuğun düşürülmesini emreder ve çocuğa önem vermezdi. Hâlbuki Hz. Peygamber’in, çocuğun hayatına aşırı itina göstermek maksadıyla, doğuruncaya ve çocuğunu memeden kesinceye kadar kadının cezasını ertelediği bilinmektedir.²⁸¹

3. Sahih nikah yoluyla oluşan gebeliğin ruh üflenmeden önce düşürülmesinin mübah kılınması, zina sonucu oluşan hamileliğin de ilk 40 gün veya 80 gün içerisinde düşürülmesini caiz kılmaz.²⁸² Çünkü İslam hukukçuları tarafından yerleşik kural olarak benimsenen hususlardan biri de şudur: ‘Ruhsatlar günahlara (masiyet) dayanak ve örnek olmaz.’²⁸³ Gayr-ı meşru bir ilişkinin örtbas edilmesi için kürtaja başvurulması çocuğun düşürülmesini mübah kılan bir ruhsat değildir. Bunu, bir özür olarak kabul etsek bile bu, şehvet ve hevâ ehlinin isteklerini gerçekleştirmeleri yolunda bir görüş olur. İmam Karâfî şöyle demektedir: “Günahlar (masiyet) ruhsatlar için gerekçe olamazlar. Bu sebeple bir günah işlemek maksadıyla yolculuğa çıkan

²⁷⁸ el-Bûtî, **Tahdîdu’n-Nesl**, s. 129; Muhammed Erfiş, s. 451.

²⁷⁹ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki İslam**. I, 510.

²⁸⁰ **Müslim**, s. 704.

²⁸¹ el-Bûtî, **Tahdîdu’n-nesl**, s. 129-30. Ganim, s. 172. Rahim, s. 130.

²⁸² Muhammad Ra’fet Osman, v.d., **kadaya fıkhiyye muasira**, s. 162.

²⁸³ Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim Karafi, **el-furuk** Kahire : Alemü'l-Kütüb, 1928, II, 33.

kimse namazı kısaltma ve orucu bozma ruhsatlarından istifade edemez. Zira bu ruhsatların sebebi yolculuktur. Bu şekildeki yolculuk ise masiyettir ve ruhsata münasip değildir. Çünkü ruhsat vermeyi masiyet üzerine kurmak, mükellef için vesilesini genişletmek suretiyle o masiyetin artmasını sağlamaktır”²⁸⁴

4. Zinadan oluşan ceninin düşürülmesine cevaz vermek fuhuş ve zinanın yaygınlaşmasına yol açar. Çünkü zina yapmadan alıkoyan sebeplerin en önemlisinden biri de kadının hamile kalma korkusu ve bu hamileliğin insanlar tarafından bilinme korkusudur. Eğer böyle bir durumda kürtaja cevaz verdiğimiz takdirde toplumda zina ve fuhuşun daha da çoğalmasına destek vermiş oluruz. Bu da İslam hukukundaki *seddü’z-zerai*‘ esası ve “Harama yol açan şey de haramdır” kuralına aykırıdır. Çünkü günümüzde uygulanmakta olan kürtajın çoğu, zina sonucu oluşan gebeliklerin örtbas edilmesi ve hamileliğin sonlandırılması için yapılmaktadır.²⁸⁵

5. Hayrettin Karaman’a göre, Müslümanlığı sonradan kabul etmiş nice insan, İslâm öncesi döneminde zinâ yapmıştır. Bu kimselerin birçoğu da meşru olmayan evlilik veya zinâ sayılan ilişki sonucunda meydana gelmiş olabilir. Eğer zinâ mahsulü olmak, iyi bir insan ve Müslüman olmaya engel teşkil etseydi bunların da iyi Müslüman ve iyi insan olmaları mümkün olmaz, Müslümanlığa davet edilmeleri de uygun bulunmazdı.²⁸⁶

Bu delillerden de anlaşıldığı üzere ve bizim değerlendirmemize göre de zina sebebi ile bir ceninin hayatını sonlandırmak haklı bir gerekçe olarak görülmemektedir. Dolayısıyla zina sonucu oluşan ceninin kürtaj edilmesi veya herhangi bir yolla hayatının sonlandırılması caiz değildir.

3.7. Tecavüz

Tecavüz sonucu hamile bırakılan kadının dıştan bir müdahale ile rahminin tahliyesinin dinen caiz olup olmadığı konusunda çağdaş âlimlerin görüşleri şunlardır:

²⁸⁴ Ümmü Gülsüm Yahyâ Hatîb, **Kaziyetu tahdidi'n-nesl fi's-şeriatil-İslâmiyye**. Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1983, s. 171.

²⁸⁵ Rhim. A,g,e. s. 133.

²⁸⁶ Hayreddin Karaman, **Hayatımızdaki islam**, I, 510.

Çağdaş âlimlerden, el-Buti, Muhammed Seyyid Tantavi, Yusuf el-Kardavi ve ruh üflenmeden önce kürtaja cevaz veren çoğu âlime göre hamileliğin ilk kırk gününde veya ruh üflenmeden önce müdahale ederek sonlandırılabilir.

Bu âlimlerin delilleri şöyledir:

1. الضرر الاشد يزال بالضرر الاخف “Büyük zarar küçük zararla yok edilir”²⁸⁷ gibi fıkıh kaidelerine göre, tecavüz sonucu ile oluşan cenin kürtaj edilebilir. Çünkü toplumda soyu belirsizliğin artması, annenin böyle bir cenini dünyaya getirip psikolojik olarak duyacağı rahatsızlık gibi pek çok zarardan dolayı ruhu üflenmemiş ve yaradılışı tamamlanmamış ceninin yok edilmesi tercih edilir.

2. Tecavüz sonucu oluşan ceninin doğuma kadar bekletilmesi anne için büyük hastalıklara ve psikolojik rahatsızlıklara sebep olabilir. Hatta annenin ölümüne bile yol açabilir. İslam hukukçuları kürtaja cevaz veren nedenleri zikrederken kadının sütünün kesilme korkusu gibi, bundan daha zayıf zararların da kürtajın cevazına sebep olabileceğini söylemişlerdir.²⁸⁸ Eğer tecavüz bu gibi nedenlere kıyas edilirse, tecavüz nedeniyle kürtaj yapılması daha da caizdir.

3. Yusuf el-Kardavi’ye göre zinadan meydana gelen ceninin alınması caiz değildir. Ancak Eritre’de ve Bosna Hersek’te meydana geldiği gibi, Müslüman aile yuvalarını yıkmak, nesillerini bozmak, maneviyatlarını çökerterek savaşma güçlerini yok etmek ve doğacak bu çocuklarla Müslüman toplumda huzursuzluğu devam ettirerek onları yurtlarından göçe zorlamak amacıyla düşmanın Müslüman kadın ve Müslüman kızlara zorla tecavüz etmesi sonucunda hamile kalan kadınların hamileliğini sonlandırılmasının hükmü konusunda, gebelik oluşuktan sonra aslolan isteyerek kürtaj yapmanın yasak oluşudur diyerek, tecavüze uğrayan kadınların kürtaj yoluna başvurmamalarını tercih etmektedir. Fakat yine o, özür bulunduğu durumlarda, hamileliğin üzerinden 40 veya 120 gün geçmeden önce kürtaj yapmayı caiz gören İslam hukukçularının görüşlerinden birinin tercih edilmesinde bir sakınca bulunmadığını belirtmektedir. Yine ona göre, özür ne kadar kuvvetli olursa, onunla ilgili ruhsat da o kadar açık olur. Bunun ilk kırk gün

²⁸⁷ İbn Nüceym, **el-Eşbâh**, s. 109, 111. Muhammed Bekr İsmail. **El-Kavaidü'l-Fıkhiyye beyne'l-Asale ve't-Tevcih**, Kahire, Dârü'l-Menar, 1997, s. 99 -102.

²⁸⁸ Rahim, s. 137.

geçmeden önce olması ise ruhsata en yakın olanıdır. Dolayısıyla namuslu ve iffetli Müslüman kızların düşman güçleri tarafından alçakça tecavüz edilmesi, o Müslüman kadınlar ve onların ailesi için makbul bir zarurettir. Çünkü onlar kendilerine alçakça yapılan tecavüz sonucu meydana gelen ceninden nefret etmekte ve ondan kurtulmak istemektedirler. Bu ise derecesine göre takdir edilen zaruret nedeniyle verilen fetvadan dolayı bir ruhsattır.²⁸⁹

Konu ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun Kararı:

Bu husus, Din İşleri Yüksek Kurulu'na da sorulmuştur, kurul, bu konuyu İslam fakihlerinin konu ile görüşlerini de dikkate alarak incelemiş ve bu konuda şu kararı almıştır:

Bilindiği üzere İslam dini, insana ve insan hayatına büyük değer vermiştir. Hayatın ve neslin korunması bütün ilahi dinlerin başlıca hedefleri arasında yer almıştır. Bu itibarla, her ne şekilde olursa olsun, ana rahminde meydana gelen bir canlılığın kesin ve meşru bir mazeret olmadıkça dıştan bir müdahale ile (düşürme, aldırma, kürtaj gibi yollarla) yaşama imkânının yok edilmesi cinayet sayılmıştır.

Ancak söz konusu olaya, İslam'ın izzeti ve İslam toplumunun bu bölgede varlığını devam ettirmesi veya yok olması açısından da bakılması gerekmektedir. Olayı bu yönü ile değerlendiren kurulumuz, annenin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokmamak şartıyla, zorla tecavüz sonucu gebe bırakılan Müslüman kadın ve kızların, kendi iradelerine bağlı olarak ilaç veya tıbbî müdahale ile rahimlerinin tahliyesine cevaz verilebileceği kanaatine varılmıştır.²⁹⁰

²⁸⁹ Yusuf Kardavi. **Hedyü'l-İslâm fetava muasıra**, Dârü'l-Vefa, Mısır 1993, II, 609-611.

²⁹⁰ Fetvalar. Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s. 80-81

SONUÇ

Giriş ve üç bölüm halinde sunduğumuz çalışmamızın “Kur’ân ve Sünnet’te Cenin” adlı birinci bölümünde ceninin anne rahminde geçireceği safhaları incelerken, ceninin anlamı konusunda tıpçılar, İslam hukukçuları ve sözlük bilginleri arasında farklılığın olmadığını, ana karnındaki çocuğun tüm aşamalarına cenin denildiğini görmekteyiz. Ceninin anne karnında geçireceği safhalardan nutfe safhasını incelerken, nutfe kelimesinin şimdiye kadar bildiğimiz gibi sadece erkeğin suyu değil, aksine erkeğin sperm hücresi ile kadının yumurta hücresi birleştikten sonraki hali olduğu sonucuna vardık.

Alaka safhasını incelerken alakanın "kan pıhtısı veya aşlanmış yumurta" olmadığı, aksine döllenme tamamlandıktan sonra rahmin çeperlerine asılıp tutunan hücreler topluğu olduğu sonucuna vardık.

Mudğa safhasını incelerken Kur’ân da geçen “مُخَلَّقَةٌ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ” "muhallaka ve gayri muhallaka" ifadesinin kimi müfessirlerin söyledikleri gibi henüz yaratılıp biçimlendirilmeden önce rahimlerin dışarı attığı nutfe veya kemik, diğer halleri tamamlanarak doğanlar olmadığı, onun mudğanın sıfatı olduğu, ona dışarıdan bakıldığında gayri muhallaka, yaratılışı belirsiz görünüyor olsa da dikkatle incelendiğinde ceninin şekillenmeye başladığını görmenin mümkün olduğu sonucuna vardık.

Cenine ruhun üflenmesini incelerken, ruhla canlılığın aynı şey olmadığı, ruhun canlılıktan farklı bir şey olduğu ve cenine ruhun yaklaşık 105 günden sonra üfleneceği, cenine ruh üflendiği andan itibaren insan kabul edileceği sonucuna vardık.

İslam hukukunda cenine müdahalenin hükmünü incelerken, hamileliğin ilk günlerinden itibaren kürtajın caiz olmadığı, ancak cenine ruh üflenmeden önce annenin sağlık durumunun ciddi bir tehlikeye maruz kalması gibi meşru bir sebebin yani zaruretın bulunması halinde anneyi kurtarmak için kürtaj yapılabileceği sonucuna vardık.

Ancak ruh üflendikten sonra cenin bir insan haline geldiği için ruh üflendiği andan itibaren herhangi bir durum veya herhangi bir şartta, cenine müdahale etmenin (düşürmenin) caiz olmadığı sonucuna vardık.

Özürlü (engelli) olduğu tespit edilen ceninin alınmasına gelince, ceninde özürlüğün ve hastalığın tespit edilmesinin, onun kürtaj edilmesine neden olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla özürlü olduğu tespit edilen ceninin kesin ve meşru bir zaruret olmaksızın, düşürme veya aldırma yoluyla hayatına son vermenin haram olduğu sonucuna vardık.

Zinadan oluşan ceninin düşürülmesine gelince, zina sebebi ile bir ceninin hayatını sonlandırmanın haklı bir gerekçe olmadığı, dolayısıyla zina sonucu oluşan ceninin kürtaj edilmesi veya herhangi bir yolla hayatının sonlandırılmasının caiz olmadığı sonucuna vardık.

Tecavüz sonucu hamile bırakılan kadının dıştan bir müdahale ile rahminin tahliyesinin dinen caiz olup-olmadığına gelince, gebelik oluşuktan sonra, isteyerek kürtajın yasak olduğu ama tecavüze uğrayan kadınların kürtaj yoluna başvurmayı istemeleri halinde hamileliğin üzerinden 105 gün geçmeden önce kürtaj yapmada bir sakınca bulunmadığı görüşüne vardık.

Bu araştırmada ceninlik dönemimin çeşitli aşamalarında, çeşitli nedenlerden dolayı cenine müdahale etmenin İslam hukukundaki hükmünü açıklamaya çalışılmış, çağdaş bir problem olarak gündeme olan bu konu hakkında genel bir bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın yeterli olmadığını ancak konusuyla alakalı yeni çalışmalara katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

BİBİLYOGRAFYA

- Kur'an-ı Kerîm.
- (Kuveyt) **Elmesûetul Fıkhıyye Vizaretü'l-Evkaf ve'ş-Şuuni'l-İslâmiyye**, 1983/1404.
- Abbad, Ebü'l-Kâsım İsmail b. Abbad b. Abbas Talekani Sahib b, **el-Muhit fi'l-Luga** (ö. 385/995); thk. Muhammed Hasan Al-i Yasin, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.].
- Adevî, Ali b. Ahmed, **Hâşiye 'alâ Şerhi'l-Huraşî 'alâ Muhtasari Halîl**, Thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed el-Bikâ'î, Dâru'l-Fıkr, Beyrut, 1412/1991.
- Aliş, Ebû Abdullah eş-Şeyh Muhammed Ahmed , (ö.1299/1882), **Fethü'l-ali el-Malik fi'l-Fetava ala Mezhebi'l-İmam Malik**, Beyrut, Dâru'l-Ma'rife, 1299. h.
- Aliy**, Cadıl Hak, **Mecelletu'l-Ezher**, sayı 55, yıl, 1983.
- Altunbaş, Yusuf, **Kur'ân'da İnsanın Yaratılışı ve Evrim Teorisi** , Sivas), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. İslam Felsefesi Bilim Dalı. (Yüksek lisans Tez) 2006.
- Anthony, Smith. **İnsan Yapısı ve Yaşamı**, çev. Erzen Onur, Nida Tektaş, Remzi kitap evi, istanbul, 1972.
- Aydın, Abdullah, **İslama göre kadın ve cinsel meseleler**, İstanbul : Mehdi yayınevi, t.y..
- Ba Hamd, Muhammed Erfiş. **Merahilü'l-haml ve't-tasarrufati't-tubbiyye fi'l-cenin beyne'ş-şeriatî'l-İslamiyye ve't-tubbi'l-muasır** . Cezayir : Ad Editions, [t.y.].
- Bârdakoğlu, Ali, **"cinsi hayat" İlmihal: İslam ve toplum**, Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, (İSAM), 1998.
- Beşer, Faruk. **Hanımlara özel ilmihal**, İstanbul : Nun Yayıncılık, 2007.

- Bilmen, Ömer Nasuhi, **Hukukî İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu** (ö. 1391/1971), İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1985.
- Buhari, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhari,(ö, 256/870), **Sahihü'l-buhari**, İstanbul : el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1979.
- Cemel, Süleyman b. Ömer b. Mansur el-Ezheri, (ö. 1204/1790), **Haşiteül'-Cemel ala Şerhil'-Minhac**, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1305. h.
- Çetin, Hüseyin, **Metin ve Sened Tenkidi Açısından Meleğin Cenine Ruh Üflemesi ve Kaderini Yazması Hadisinin Değerlendirilmesi**, tez (yüksek lisans). istanbul üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü temel islam bilimleri anabilim dali. 2008.
- Çokar, Muhtar, **Kürtaj**, İstanbul : Babil Yayınları, 2008.
- D.İ.A, Çeker, **“Çocuk Düşürme”**, Türkiye Diyanet Vakfı **_İslâm Ansiklopedisi. VIII**
- Desuki, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafe, **Hâşiyetü'd-Desuki ala Şerhi'l-kebir** (ö. 1230/1815), Dârü'l-Fıkr, t.y.,
- Döndüren, Hamdi, **Delilleriyle aile ilmihali**, İstanbul : Erkam Yayınları, [t.y.], s. 259
- Dönmez, İbrahim Kafi, **İslamda inanç, ibadet ve günlük yaşayış ansiklopedisi**, İstanbul : Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı [İFAV]), 1997.
- Duman, Zeki, **Kur'ân kerim ve tibba göre insanın yaratılışı ve tüp bebek hadisesi**, İzmir, 1991.
- el- Bâr, **Halkü'l-İnsani beyne't-Tıb ve'l-Kur'ân**, Cidde, Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991.
- el- Kardavi, Yusuf, **İslam'ın ışığında çağdaş meselelere fetvalar** . çev. Harun Ünal, İstanbul : Tahir Yayınları, [t.y].
- el-Bar, Halkü'l-insani beyne't-tıb ve'l-Kur'ân / Muhammed Ali, 8. bs. -- Cidde : Ed-Dârü's-Suudiyye, 1991.

- el-Bâr, **Kur'an-ı Kerim ve modern tıbbı göre insanın yaradılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur; Çev. Abdülvehhab Öztürk. Ankara : Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.
- el-Bar, Muhammed Ali, **Kur'ân-ı Kerim ve Modern Tıbbı Göre İnsanın Yaradılışı**, yay. haz. Mücteba Uğur, trc. Abdülvehhab Öztürk. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.
- El-Bâr, **Müşkletul'ichad**, Daru el-saudiya Cidde, 1986.
- el-Bâr, **el-Ceninü'l-Müşevveh ve'l-Emrzu'l Verasiyye**, Demeşik, Dârü'l Kalem, 1991
- El-Bâr. **Siyase ve vesailu tahdidi'n-nasl fi'l-mazi ve'l-hazır**, Beyrut : El-Asrül-Hadis,1991.
- el-Buti, Muhammed Saîd Ramazan, **Mes'eletu tahdidi'n-nasl vikaye ve ilacen** , 4. bs. Dımaşk : Mektebetü'l-Farabi, 1988.
- el-İsfahani, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Rağıb, **Müfredatu Elfazi'l-Kur'an** (ö. 502/1108), thk. Safvan Adnan Davudi, Dımask, Dârü'l-Kalem; Beyrut, Dârü's-Samiyye, 1423/2002.
- Elmesuatü'l fıkhi'l İslami (Mısır) Mevuatı Cemal abdünnasır, Kahire : Vizaretü'l-Evkaf, [t.y.]
- El-mevsilî, Abdullah b. Muhammed b. Mevdud, **el-ihıtyar li ta'lili'l-muhtar**, ist, 1984.
- Erdoğan, Mehmet, **Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Rağıbet Yayınları, 1998.
- er-Râzî, Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin, **et-Tefsirü'l-kebir Mefatihü'l-gayb**, (ö, 606/1209), Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Erşahin, Mehmet **“İslam Aile Hukuku Açısından Aile Planlaması, Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma”** (Konya Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst., 2002 yıl, yüksek lisans tezi.

Fetvalar. Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

Feydman, Rene / Sabine Taylor. **Hamilelik**, çev. Maide Selen iletişim yayınları, 1991.

Firuzabadi, Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed,(ö, 817/1415) **el-Kamusü'l-muhit**, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1993.

Ganim, Ömer b. Muhammed b. İbrâhim, **Ahkâmü'l-cenin fi'l-fıkhî'l-İslâmî**, Cidde : Dâru'l-Endelüs el-Hadra ; Beyrut : Dâru İbn Hazm, 2001, s. 162.

Gazzali, Ebû Hamid Huccetülislam Muhammed b. Muhammed, **İhyau ulumi'd-din** (ö, 505/1111), Beyrut : Dâru'l-Ma'rife, 1983.

Glade ,Schler, Curtis, Judith, **Hafta Hafta Hamileliğiniz**. Çev Sabri Yarmalı, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006

Ğânim, Ömer b. Muhammed, **Ahkâmu'l-Cenîn**, Dâru'l-Endulusu'l-Hadrâ, Cidde, 2001.

Halef, Bâcî, Ebu'l-Velîd Süleyman b. **el-Muntekâ Şerhu'l-Muvattâ**, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire, 1914.

Halil b. Ahmed, Ebû Abdurrahman Halil b. Ahmed B.Amr Ferahidi (ö. 175/791) **kitâbi'l-ayn**, thk. Mehdi Mahzumi, İbrâhim Samerrai, Beyrut :Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1988.

<http://gebelik.org/dosyalar/haftalar/hafta28.html> (05.11.2008)

<http://www.egejinekoloji.com/konudetay.php?islem=847> (21.01.2009).

<http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ap2.html>, (01-15-2009).

<http://www.gebelikveannelik.com/hafta-hafta-gebelik.asp> (19.01.2009)

[http://www.islampedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm/\(09.04.2009](http://www.islampedia.com/ijaz/Html/MarahelKhalkInsan.htm/(09.04.2009)

http://www.kurtaj.info/kurtaj_riskleri.html (20.01.2009)

<http://www.kurtajnedir.com/kurtaj-bilgiler/kurtaj-riskleri.html>

(21.01.2009).

<http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/tutorials/index.php?op=viewtutorial&tid=59#ruh> (27.05.2009)

<http://www.webanne.com/kurtaj.html>(25.01.2009)

- İbn Abidin,** Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz ed-Dımaşki, **Hâşiyetu İbn Abidin: Reddü'l-muhtar ala Dürri'l-muhtar**, X, 250.
- İbn Aşur, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi, / **Tefsirü't-tahrir ve't-tenvir** 1394/1973. - Tunus : Ed-Dâru't-Tunusiyye, 1984.
- İbn Faris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Faris b. Zekeriyâ, (ö, 395/1004) **Mu'cemumekayisi'l-luga**, thk. Abdüsselam Muhammed Harun. Beyrut : Dâru'l-Cil, t.y.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali Askalânî, **Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî**, Thk: Muhammed Fuad Abdulbaki-Muhibbuddin el-Hatîb, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1379/1959.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd Zahiri, **el-Muhalla** (ö. 456/1064), Beyrut, Dâru'l-Fikr, t.y.
- İbn Kayyim, **Tarikü'l-Hicreteyn ve Babü's-Saadeteyn**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, [t.y.]
- İbn Kayyim, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, **et-Tibyan fi aksami'l-Kur'ân**, (ö, 751/1350), thk. Taha Yusuf Şahin, Beyrut : Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1982.
- İbn Kudame, Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed, **el-Mugni** , (ö, 620/1223) ; tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Abdülfettah Muhammed el-Hulv, Alemü'l-Kütüb, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim,(ö, 276/889) **Tefsiru Garibi'l-Kur'ân**, thk. es-Seyyid Ahmed Abbas Sakr. Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1978.

- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem b. Ali el-Ensârî,,(ö, 722/1311)**Lisânu'l-arab**, Beyrut : Dâru Sadır, t.y.
- İbn Nuceym, Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed, **El-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik** (ö. 970/1563), thr. Zekeriyâ Umeyrat, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997/1418.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Şihâbuddîn, **Câmi'u'l-'Ulûm ve'l-Hikem**, b.y.y., ts.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Şihâbuddîn, **Câmi'u'l-'Ulûmi ve'l-Hikem**, b.y.y., ts.,.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, (ö. 728/1328), **Mecmû'u'l-Fetâvâ**, Hz, Abdürrahman b. Kasım, Riyad, Alemü'l kütüb, 1991/1412, XVII, 263.
- İbnu'l-Hûca, Muhammed el-Habîb, **“İsmetu'l-Cenini'l-Muşevveh”**, Mecelletu'l-Mecme'u'l-Fıkhî'l-İslâmî, Yıl: 2, Sayı: 4, Cidde, 1989.
- İdrîs, Abdulfettah Mahmud, **“et-Tehallus mine'l-Halâyâ ve'l-Ecinneti'l-letî bihâ Teşevvuhun Verâsî”**, Mecelletu'l-Buhûsi'l-Fıkhîyyeti'l-Mu'âsıra, Yıl: 17, Sayı: 66, 2005.
- Kahtânî, Müsfir b. Ali b. Muhammed, **İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükümü**, Çev, Abdullah Kahraman, C.Ü. İlahiyatFakültesi Dergisi XII/1 - 2008, s. 470
- Karafî, Şehabeddin Ahmed b. İdris b. Abdürrahim, **Ez-Zehîra**, (ö. 684 h) th, Mehmecc Hecciy, Beyrut, Darü'l Garbi'l İslami, 1994.
- Karaman, Hayrettin, **“İslam'a göre doğum kontrolü ve kürtaj” Hayatımızdaki İslam**, İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Karârâtu'l-Mecme'i'l-Fıkhî'l-İsâmî** li Râbitati'l-'âlem lidevretihi'l-'Âşire ve'l-Hâdiyeti 'aşere ve's-Sâniyeti 'aşere ve's-Sâliseti 'aşere, Râbitati'l-'Âlemi'l-İslâmî Yay., ts.;
- Kardavi, Yusuf. **Hedyü'l-İslâm fetava muasıra**, Dârü'l-Vefa, Mısır 1993.

- Kasani, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Hanefi, **Bedaiü's-Sanai' Fî Tertibi's-Şerai'** (ö, 587/1191), thk, Ali Muhammed Muavvez, Adil Ahmed Abdülmevcut, Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Kıraatun Fıkhiyye Muasıra fî Mu'tiyati't-Tıbbi'l-Hadis**, Beyrut, el-Gadir li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2002/1423.
- Makdisi, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed İbn Müflih, racaahu Abdüssettar Ahmed Ferrac, **Kitâbü'l-furu**, Beyrut : Alemü'l-Kütüb, 4. bs 1984.
- Malik, b. Enes, **el-Müdevvenetü'l-kübra**, (ö, 179/h) Abdüsselam b. Saîd Tenuhi Sahnun (ö, 240/854) Beyrut, Dâru Sadır, 1905.
- Mecelletu'l-Ezher, sayı 55, yıl, 1983.
- Mecelletu'l-Mecme'î'l-Fıkhi'l-İsâmî, Yıl: 5, Sayı: 7, 1993.
- Merginani, Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr, **el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedi**, (ö, 593/1197), Karaçi : İdaretü'l-Kur'ân ve'l-Ulumü'l-İslâmiyye, 1417.
- Mu'cemü'n-Nefaisi'l-Vasit**, Beyrut, Darü'n-Nefais, 2007/1428.
- Muhammedi, Ali Muhammed Yusuf, **Buhusun Fıkhiyye fî Mesaili Tıbbiyyetu Muasıra**. Beyrut, Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 2005.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccac (ö. 261/875), **Sahihu Müslim**, Riyad, Bey tül el-Efkar eddevliyye', 1998.
- Nolden, Annette **Hamilelik Takvimi**, Çev, Rüstem Aziz Mümin, İstanbul, Optimist Yayınları, 2006.
- Osman, Muhammad Ra'fet, v.d., **Kadaya Fıkhiyye Muasıra**, islam hukuku bölümü, 2003. yıl derslik kitabı, Al-ezher ünversitesi Yayınları 2003.
- Özyazıcı, Alparsaln, **Hücreden insana**, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1979.
- Pala, Ali ihsan. **“Özürlü olduğu tespit edilen ceninin alınması”** sempozyumu. İzmir Tibyan yayıncılık. 2008.

- Parlatır, Hazırlayanlar İsmail, **Türkçe Sözlük**, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Belgin Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1998.
- Rahim, İbrâhim b. Muhammed Kâsım b. Muhammed. **Ahkâmü'l-ichâd fî'l-fikhi'l-İslâmî**, Medine : Mecelletü'l-Hikme, 2002. S. 263.
- Remli, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî, **Nihayetü'l-Muhtac İla Şerhi'l-Minhac** , (ö, 1004/1596), Beyrut, Dârü'l-Fikr, 1984.
- Remli, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî, **Nihayetü'l-Muhtac İla Şerhi'l-Minhac** (ö. 1004/1596), Beyrut, Dârü'l-Fikr, 1984.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed, **el-Mebsût**, (ö, 483/1090)Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1406/1985.
- Serap, Hatice, **İstemli Kürtaj Olan Kadınların Kürtaj Olma Nedenleri ve Kürtaj Sonrası Yöntem Seçimi Dağılımının İncelenmesi**, Gaziantep Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim dalı, 2005 yıl.
- Sibai, Seyfeddin, **el-İchâd beyne'l-fikh ve't-tıb ve'l-kânun** , Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1977.
- Sicistani, Ebû Bekr Muhammed b. Uzeyz, **Garibü'l-Kur'ân ala hurufi'l-mu'cem**, (ö, 330/941). thk. Ahmed Abdülkadir Salâhiye. Dımaşk, Dâru Tallas, 1993.
- Şaşı, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kaffal **Hulyetil Ulema Pi Me'ripeti Mezâhib'il Fukaha**. (ö. 507/1114), tahkik Yasin Ahmed İbrâhim Deradeke, Amman : Mektebetü'r-Risâleti'l-Hadise, 1988.
- Şinkiti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Cekeni, (ö, 1393/1973) **Edvaü'l-beyân fî izahi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân**, Beyrut, Alemü'l-Kütüb, t.y.
- Şîrazi, Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri Nevevi, (ö. 676/1277), **Elmecmû' Şerh el-Mühezzeb li'ş-Şîrazi**, Riyad, Dâru Alemü'l-Kütüb, 2003.

- Taberi, Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid, (ö: 310/923) ; tahkik Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, **Tefsirü't-Taberi = Câmiü'l-beyân an te'vili ayi'l-Kur'ân**, Riyad : Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003.
- Tantavi, Ali, **Fetava Ali et-Tantavi**, Cidde, Dârü'l-Menar, 1987. <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm> (25.02.2009); 27.02.2009 tarihli mülakatım.
- Udvu, el-İcnetud'daime lil iptâ. **el-Fetava'l-müteallaka bi't-tib ve ahkâmi'l-marza**, Cidde : Dârü'l-Müeyyed, 1424
- Yeni şafak yayını, Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi, 2008.
- Zebidi, Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b., (ö,1205/1790) **Tacü'l-arus min cevâhiri'l-kamus**. thk. İbrâhim Terzi. Beyrut, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1975.
- Zebîdî, Muhammed Murteza ez-Zebidi, **Tacü'l-Arus min Cevâhiri'l-Kamus**, Beyrut, Dârü'l Fikri, 1994.
- Zindani, Abdülmecid, v.d., **İlmü'l-ecinne fî da'veti'l-Kur'ân ve's-sünne** - Mekke : Rabitatü'l-Alemi'l-İslâmî, [t.y.] .
- Zuhayli, Vehbe, **el-Fikhü'l-İslâmî ve Edilletuhu**, Dımaşk, Dârü'l-Fikr, 1985.
- Zuhayli, Vehbe, **el-Fikhü'l-İslâmî ve Edilletuhu**, Dımaşk, Dârü'l-Fikr, 1985.